

Politisk demagogi i moderne tid.

En studie av Donald Trumps taler og politisk mobilisering

Av Anette Dahl Kristensen, UIS, 2021.

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

MASTEROPPGAVE

Studieprogram:
LMHIMAS
Historie og historiedidaktikk masteroppgave

Vårsemesteret, 2021

Åpen

Forfatter: Anette Dahl Kristensen

(signatur forfatter)

Veileder: Linn Normann

Tittel på masteroppgaven: Politisk demagogi i moderne tid. *En studie av Donald Trumps taler og politisk mobilisering.*

Engelsk tittel: Political Demagoguery in modern times. A study of Donald Trump's speeches and political mobilization

Emneord: Retorikk, demagogi, Donald Trump, valgkamp 2016

Antall sider: 97

Stavanger, 16.mai 2021

Sammendrag

Oppgaven er skrevet ut fra ideen om å gjøre en retorisk analyse av Donald Trump. Ut fra analysen vil oppgaven undersøke hvorvidt man kan si at Trump er en demagog. Første del dekker det teoretiske grunnlaget og ser på begrepet demagogi og demagogi i en amerikansk-historisk kontekst. Populismen vil også drøftes som et supplement for å forklare fremveksten av en demagog. Det skal vises til populistiske strømninger der det amerikanske folket føler de trenger beskyttelse mot en korrump elite. Videre i oppgaven skal det søkes å finne svar på hva i Trumps taler som taler for at han er en demagog. Det skal også undersøkes om man finner visse kjennetegn på Trumps retorikk og hvorvidt demagogisk retorikk har dypere politiske røtter i USA. Trumps bruk av demagogiske virkemidler skal granskes for å forstå hvorfor Trump klarte å mobilisere til politisk støtte, og hvordan hans oppslutning utviklet seg til en folkebevegelse.

Oppgaven tar et teoretisk utgangspunkt i demagogi og Den Retoriske Situasjon, demagogen som menneske og demagogens angrep på motstandere eller fiender. *oss og de* er et annet begrep som blir gjennomgående i oppgaven. Hoved-diskusjonen springer fra analyser av et utvalg av Donald Trumps taler knyttet til presidentvalgprosessen i 2016. Analysen ser ved hjelp av teori, særlig på hvordan Trump bygger *etos*. Trumps vedvarende støtte indikerer at han har troverdighet og tillit blant sine velgere, selv om flere av hans utsagn kan faktasjekkes og konkluderes som løgn. Det skal videre undersøkes hvordan Trump skaper fiendebilder og splitter folket i sin retorikk. Oppgaven vil også rede ut om slagordet “Make America Great Again”. For å utvide konteksten rundt Trump som demagog, er det viet plass til deler av hans bakgrunnshistorie der vi der vi ser på mulige retoriske påvirkningskanaler.

Forord

For å si noe kort om mine beveggrunner for valget av tema i denne Masteroppgaven, er det så enkelt at jeg ble fullstendig fascinert av og emosjonelt engasjert i fenomenet Donald Trump som seriøs presidentkandidat allerede ved annonseringen av hans kandidatur i 2015. Over årene har Trump vekket både sinne, latter og forundring hos meg. Det jeg derimot har ønsket å utforske og å få bedre forståelse av var hvorfor han, til tross for polariserende og i mine øyne gjennomskuelig retorikk appellerte til amerikanske velgere nok til å havne i Det hvite hus. Kanskje det hadde vært mer tidsrelevant å skrive om fjorårets valgkamp, men jeg har ønsket å finne svar på hvorfor og hvordan han faktisk vant. (selv om det skal sies at han var nær denne gang også)

Arbeidet med denne oppgaven har helt ærlig vært en forferdelig prosess. I året som har gått har jeg gått gjennom et svært vanskelig samlivsbrudd, blitt permittert fra jobb med fullt tap av inntekt som student, samt som mange andre kjent på isolasjonen under Covid 19 restriksjonene. Jeg hadde såpass vanskeligheter med å finne motivasjon til å komme i gang, at ved juletider 2020 var jeg klar for å gi opp og utsette oppgaven på ubestemt tid.

Midt i denne fortvilte situasjonen skjedde et mirakel i form av en engel som bestemte seg for å sparke meg i gang, bokstavelig talt. Denne engelen er Tone Therese Paulsen, min gode venninne som jeg skylder den største takk for å ha greid å gjennomføre dette. Jeg er evig takknemlig for hennes bestemte karakter, og ikke minst hennes uvilje til å akseptere min selvmedlidenhet. For evig og alltid vil du være årsaken til at jeg kom i mål og enhver person vil være heldig om de skulle ha en slik venn. I tillegg har du hjulpet meg med IT kunnskap og korrektur slik at mine tungvinte og tidkrevende løsninger plutselig gikk lekende lett. Tusen takk igjen Tone.

Jeg har tre voksne og tålmodige barn, June, Sunniva og Markus, som har vist rørende forståelse for min fraværenhet i denne prosessen, i tillegg til at de stadig vekk har oppmuntret meg når livet

generelt har vært vanskelig. Tusen takk til dere, som er klippen i livet mitt. Nå skal vi endelig bruke mer av tiden fremover med hverandre. Og ja jenter, vi skal lunche så ofte som mulig!

Til slutt vil jeg takke min veileder Linn Normann for alle hennes innspill, råd og tilbakemeldinger. Jeg var så glad da jeg fikk deg som veileder igjen, etter så godt samarbeid rundt Bacheloroppgaven. Du har vært flink til å stresse meg ned når jeg er i panikkmodus, og det har utgjort hele forskjellen, så igjen takk for det.

Innhold

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA	2
1.0 Innledning	7
1.1 Problemstilling	10
1.2 Empiri og kilder	11
1.3 Metode	13
1.3.1 Kvalitativ tilnærming	14
1.3.2 Valg av teori	15
1.3.3 Fokus på historisk kontekst og demagogiske tradisjoner	16
1.3.4 Avgrensing	16
1.4 Bakenforliggende aspekter ved Trumps person	17
1.4.1 Bakgrunnsteppe av Donald Trump og mulige påvirkninger	17
1.4.2 “I’m America First”	22
1.5 Oppbygging av oppgaven	25
2.0 Begrepsavklaringer og demagogiske tradisjoner	27
2.1 Demagogi	27
2.1.1 Demagogi i amerikansk-historisk kontekst	29
2.2 Populisme i et demagogisk perspektiv	34
3.0 Teoretisk rammeverk for analyse av demagogisk tale	37
3.1 Demagogisk tale	38
3.2 Den Retoriske Situasjon	39
3.3 Demagogen som menneske; Etos	43
3.4 Fokuset på fiender: Ad Hominem	46
3.5 Demagogens “far” pre-Trump: George Wallace	48
4.0 Analyse av demagogiske taler	52
4.1 Trumps etos	53
4.1.1 oss og de	57
4.2 Den retoriske situasjonen	64
4.3 Ad Hominem	75
5.0 Sammendrag og perspektiver	81
5.1 Oppsummering	81
5.2 Funn	82
5.3 Konklusjon	84
5.4 Avsluttende kommentar	86
Kilder	89

1.0 Innledning

“Han er en rasistisk demagog som styrer et stadig mer delt land ...en showmann som hele tiden skryter av ting som han aldri har gjort og lover å gjøre ting som han aldri kommer til å gjøre” (Om Donald Trump, New York Times, 2020¹).

På lederplass beskylder New York Times Donald Trump for å være en rasistisk demagog som ikke kan løse USAs presserende problemer, fordi Trump selv er landets mest presserende problem. Et kjapt søk på Google med søkeordene “Trump + demagogue” gir flere millioner treff. Alt fra verdensledende tenketanker, magasin, aviser, diverse samfunnsaktører og makthavere viser at New York Times ikke er alene om å tilegne Trump demagogiske egenskaper. Stephen Hawking uttalte til CNN at "Han er en demagog som ser ut til å appellere til den laveste fellesnevneren"². I Politico.com kan man lese at "Demagoger som Donald Trump tærer på (...) pressens tålmodighet fordi reportere fundamentalt misforstår kandidatens appell."³ I The Conversation.com spør man seg "Hvordan kan hans støtte ha vedvart, til tross for at han er kalt demagog og fascist, eller at politiske observatører har funnet paralleller mellom ham og polariserende figurer som George Wallace, Joseph McCarthy (...) og til og med Hitler?"⁴

Jennifer Mercieca, forfatter av boken “Demagogue for President: The Rhetorical Genius of Donald Trump”, refererer slik til Trumps merkelapp som demagog:

Politiske motstandere som republikansk tidligere guvernør Rick Perry, republikansk senator Ted Cruz og demokratenes kandidat Hillary Clinton har alle kalt Trump en demagog; nyhetsorganisasjoner som New York Times, The Atlantic og Politico har kalt Trump en demagog; fremragende historikere og politisk lærde (...) har kalt Trump en demagog⁵.

Trump's utsagn og kampanjetaler har, som beskrevet ovenfor, ofte blitt kritisert⁶. Likevel har Trump svart med å børste kritikken av seg og stadig gått til større verbale frontalangrep. På

¹ (The Editorial Board, 2020)

² (Hume, 2016)

³ (Shafer, 2015)

⁴ (Mercieca, 2015)

⁵ (Mercieca, s.5-6)

⁶ (Levitz, 2016)

imponerende vis (det tolkes imponerende da få mennesker har den evnen), har Donald Trump gang på gang kommet unna med å bruke språk som blant annet oppfordrer til vold, angrep på journalister⁷ og politiaksjon mot fredelige demonstrasjoner⁸.

Donald Trump har til manges både glede og besvær, lykkes i å bygge en følgerskare med lojal og vedvarende støtte. Følgerskaren var til og med villig til å storme kongressen i hans navn⁹. Trump appellerer ofte til velgernes frykt ved å skildre en nasjon i krise, mens han posisjonerer seg som nasjonens helt - den eneste som kan overvinne fiender, sikre grensene og "Make America Great Again". Trumps mangel på spesifisitet om hvordan han vil oppnå disse målene er det mindre fokus på. Trump oppfordrer publikum til å "stole på ham", lover at han er "veldig smart" og viser til sine profetiske evner (som når han hevder å ha spådd angrepene 11. september i 2001)¹⁰.

Jennifer Mercieca forklarer at Trumps ferdigheter til å unngå ansvar for egne ord og handlinger, grunnes hans evner til å lene seg på retoriske teknikker. Teknikkene går tilbake til det gamle Hellas og er brukt av både "gode" og "syke" statsmenn opp gjennom historien. Trumps retoriske strategier kan forklares kort ved at de forener folket på den ene siden, for så å dele folket på den andre siden¹¹. Når Trump er i samlende modus, forsøker han å fremstå - i det minste for sine støttespillere - som en risikotakende og uredd sannhets-forteller som ikke er villig til å bøye seg for "politisk korrekthet". På talerstolen roser han sin medlemsmasse for visdom og godhet. For Trump er størrelsen på menneskemengdene et bevis på bred støtte og at hans synspunkter er riktige¹². Populisme argumentet, ad populum, kan forklare hvorfor samlinger forblir så viktige for både Trump og hans støttespiller. Den elskende og jublende folkemengden posisjonerer Trump som en autoritet bak en bevegelse. Kraften fra publikum gjør blant annet at Trump kan høste latter når han hevder å kunne stå midt på Fifth Avenue og skyte noen, uten å miste stemmer.

⁷ (Li, 2020)

⁸ (Sardarizadeh & Lussenhop, 2021)

⁹ (Jacobo, 2021)

¹⁰ (Associated Press, 2019)

¹¹ (Mercieca, s.7-14)

¹² (Rizzo, 2018)

Demagogen Trump kan altså oppfattes som en “helt” eller “skurk”, alt etter hvilke briller man ser gjennom. Mercieca argumenterer for at Donald Trump er begge: en helt for sine støttespillere og en skurk for alle andre¹³. I 2015 befant flere amerikanere seg på et sted der de mente at regjeringen var det største problemet USA sto overfor, at nasjonen var på feil spor, og at noen andre ville gjøre en bedre jobb med å styre landet enn datidens ledere. Trumps presidentkampanje spilte på å øke mistilliten til regjeringen fra det øyeblikket han gled ned rulletrappen i Trump Tower. Trump har siden, ubevisst eller bevisst, omfavnet en *oss og de* tenkning som har bidratt til å skape videre avstand mellom ulike grupper i befolkningen. Et eksempel på det er Trumps kommentar etter hendelsene i Charlottesville i 2017. I Charlottesville gikk hvite rasister og nynazister til angrep på motdemonstranter, noe som endte i drap på en ung kvinne. Trump sjokkerte de fleste med sin polariserende kommentar; "Det var veldig flotte mennesker på begge sider av demonstrasjonen"¹⁴.

Huffington Post har laget en oversikt over det de anser som Trumps mest polariserende og sjokkerende utsagn. Her følger et lite utvalg hvor Trump ordlegger seg om forskjellige folkegrupper, som blant annet kvinner, muslimer og motdemonstranter: “Når Mexico sender sine folk...De bringer narkotika, de bringer kriminalitet, de er voldtektsmenn. Og noen antar jeg er gode mennesker”¹⁵. Om kvinner har Trump uttalt: "Du kunne se blodet komme ut av øynene hennes. Blod komme ut av hennes..hva som helst....Se på det ansiktet! Kunne noen stemt på det"¹⁶. Om muslimer har Trump uttalt: "Tusener på tusener av mennesker jublet i gatene når bygningene falt....En total og fullstendig innreisestopp for muslimer til USA"¹⁷. Et siste eksempel er en uttalelse fra Trump om en motdemonstrant: "Jeg skulle likt å gi ham en på trynet"¹⁸.

Det finnes mange flere eksempler på sterk og splittende retorikk fra Trump. Dette vil gjennomgå nærmere i oppgavens analyser. Trump selv derimot mener det er media som misviser folket og fører dem bak lyset: “Lamestream Media spør kun fiendtlige spørsmål, og

¹³ (Barrack, 2016)

¹⁴ (Neglio, 2017)

¹⁵ (Cohn, 2016)

¹⁶ (Cohn, 2016)

¹⁷ (Cohn, 2016)

¹⁸ (Cohn, 2016)

neker rapportere sannhet og fakta. Det amerikanske folket får kun servert fake news”¹⁹. Trump har også brukt Covid-19 til å styrke ideen om at det var resten av USA mot dem (Trump og hans supportere). “De hater meg. De hater deg. De hater samlinger, og det er fordi de hater ideen om å MAKE AMERICA GREAT AGAIN!”²⁰. Trump uttalte også i et intervju med Wall Street Journal at flere amerikanere ikke bar ansiktsmaske som et forebyggende tiltak, men for å signalisere sin misnøye med Trump.²¹

Denne oppgaven skal undersøke hvordan retoriske virkemidler kan tiltrekke seg velgere, holde på dem over tid, og bygge en *oss og de* bevegelse. Hvordan kunne Trump, kun ved bruk av ord, forsterke polariseringen i USA til det punkt at presidentperioden ender med storming av Kongressen? Det vil også trekkes frem enkelte andre amerikanske demagoger, som Joseph McCarthy og George Wallace, for å undersøke hvorvidt man kan dra historisk kontekstuelle paralleller mellom amerikanske demagoger. Videre vil en analyse av Trumps kommunikasjon være nødvendig for å kunne avdekke Trumps demagogiske tilbøyeligheter.

1.1 Problemstilling

Som nevnt innledningsvis oppfattes Trump av flere som en demagog. Men hva kjennetegner hans retorikk? Og er Trump en ren retoriker eller demagog? Denne oppgavens formål er å svare på disse spørsmålene, ved å studere særlig Trumps retorikk rundt valget i 2016 og undersøke:

- a) Hva i Trumps taler tilsier at han er en demagog?
- b) Hva kjennetegner Trumps retorikk og hvilke politiske røtter har den?
- c) Hvilke demagogiske virkemidler bruker Trump for å mobilisere velgermassen og opprettholde stabil oppslutning?

¹⁹ (O’Leary, 2020)

²⁰ (Madhani, 2020)

²¹ (Bender, 2020)

1.2 Empiri og kilder

Oppgavens empiri er basert på utvalgte kampanjetaler holdt av Donald Trump. Taler og øvrige utsagn er hentet fra perioden 2015-2021, nærmere bestemt Trumps valgkamp- og president-periode. I all hovedsak vil følgende av Trumps taler benyttes i analysene:

- Innsettelsestalen som President, 20. januar 2017²²
- Nominasjons-talen til den republikanske kongressen, 21.juli 2016²³
- Immigrasjons-tale i Phoenix, 31. august 2016²⁴
- Talen *The Stakes of The Election* i New York, 22. juni 2016²⁵
- Tale der Trump fordømmer finanseliten, globalisme og media, Palm Beach,Florida, 13. oktober, 2016²⁶
- Valgkamptale, Des Moines, Iowa, 27. august 2016²⁷

Selv om de ovennevnte seks talene vil utgjøre den essensielle empirien, er utdrag og sitater fra andre kampanjetaler og valgmøter inkludert. Dette er vurdert utfra nytteverdien av kompletterende kilder. Det har også vært nyttig å inkludere tidligere analyser av Trumps retorikk. Dette valget er ikke tatt med hensikt i å reprodusere andres funn, men som et supplement til det problemstillingen søker svar på.

Forhenværende guvernør i Alabama, George Wallace's tale *Segregering i dag, Segregering i morgen, Segregering for alltid*²⁸ vil også vies et kapittel. Ved å undersøke Wallace's retorikk kan det gi en mulighet til å forstå betydningen av demagogi og populisme i USA i moderne tid. Av den grunn danner Wallace's tale en del av det empiriske materialet.

Trump's personlige historie, som et bakteppe, vil kunne gi et narrativ til forståelsen av Trumps retoriske tilnæringer. Hvem har Trump blitt påvirket av? Hvem var hans forbilder? Har Trumps

²² (NPR, 2017)

²³ (Politico, 2016)

²⁴ (Los Angeles Times, 2016)

²⁵ (Politico, 2016)

²⁶ (Quemado Institute, 2016)

²⁷ (Politico, 2016)

²⁸ (BlackPast, 2013)

bakgrunn relevans for hans bruk av retorikk, eller "ble" han først retor²⁹ ved presidentkampanjen i 2016? Dette er et av aspektene i problemstillingen som det søkes svar på. I bakgrunnskapittelet er kildene hentet fra diverse artikler og publikasjoner. Målet har vært å belyse forholdet mellom Trump og hans mentor Roy Cohn, samt forbindelsen mellom dem og demagogen Joe McCarthy.

Som en sekundærkilde er Bacheloroppgaven ” Donald Trump; Valget av en demagog i moderne tid. -Hvordan kunne det skje og hvordan kan retorikk brukes til bevisst polarisering?” referert til. Oppgaven, som omhandlet demagogi og polarisering, ble skrevet i 2019 av denne oppgavens forfatter. Enkelte poeng og utvalgt teori hentes fra Bacheloroppgaven som inneholder flere relaterte og nyttige poeng knyttet til problemstillingen.

Jeg bruker i denne oppgaven et bredt utvalg av kilder. Prosessen med å innhente empiri til denne oppgaven ledet til flere kilder der Trump karakteriseres som demagog. I analysene er kildene stort sett akademisk eller teoretisk forankret med unntak der andre kilder vil komplettere konteksten. Videre vises det i oppgaven til flere meningsmålinger med fokus på appellen Trump har til velgerne. I slike kontekster benyttes diverse nettbaserte nyhetsartikler og mediebaserte publikasjoner. Bruken av "allmenne" og lett tilgjengelige kilder grunnes relasjonen til problemstillingen der folkets oppfatning av Trump er kjernen. Hvordan får den jevne amerikaner sin informasjon, hva er mediens egen oppfatning og hvordan formidler de sine funn til offentligheten? Lett tilgjengelige kilder, som nyhetsartikler, faglige nettsteder, blogger, magasin osv, kan understreke og belyse disse spørsmålene. Jeg har i ett tilfelle valgt å henvise til et nettsted som regnes som farget av ytre høyre, eller som sterkt konservativt, for å belyse hvem sannsynlige Trump velgere anser som sine fiender. Andre lett tilgjengelige kilder som er anvendt er funnet som så nøytrale som mulig, men dette kan være vanskelig å bedømme og kan følgelig ikke gi en garanti eller fasit på akkurat det.

Da det ble søkt etter tidligere publikasjoner og kilder som fremmer påstanden om at Trump er en demagog, ble det i den forbindelse naturlig å undersøke faglige vurderinger innen retorikk som eventuelt kan støtte opp om disse påstandene. I den prosessen har jeg kommet fram til et utvalg av teorier om demagogisk tale. Det har ikke vært vanskelig å finne kilder som omhandler

²⁹ (Grue, 2019)

generell politisk retorikk, men her skal den retoriske analysen snevres inn mot demagogi og begrepets betydning i det politiske USA.

1.3 Metode

I dette kapittelet skal det redegjøres for de metodiske valgene som er tatt i prosessen med å finne svar på problemstillingen. Beskrivelse av metode vil styrke denne studiens troverdighet og gi en etterprøvbarhet den trenger. Valg av avgrensninger for denne oppgaven, samt hvordan analyseprosessen har forløpt seg, vil det bli redegjort for. Før metoden presenteres er det nødvendig med en kort forklaring av hvordan retorisk analyse kan defineres.

Hva er retorikk, hva beskriver begrepet analyse, og hvordan fungerer de to sammen? I Store norske leksikon gis kortfattede, men forklarende definisjoner. Det er ikke funnet noe grunn til å komplisere begrepene ved å inkludere flere definisjoner fra andre aktører enn Store norske leksikon. Slik defineres analyse: "Analyse betyr nøyaktig undersøkelse av noe som er sammensatt av flere bestanddeler for å forklare et gitt problem eller en gitt utvikling"³⁰. Og slik defineres retorikk: "Retorikk er tradisjonelt definert som kunsten å tale for å overbevise. Ordet brukes også om faget som går ut på å lære denne kunsten"³¹. I en sammensatt og forståelig kontekst kan kombinasjonen retorik beskrives slik:

I en retorisk analyse bryter man ned teksten i små deler og analyserer innholdet, sett i sammenheng med konteksten. Målet er å forstå hvordan argumentasjon og retoriske virkemidler i teksten som er brukt for å overbevise leseren om budskapet. Retorisk analyse avdekker ikke bare hvordan og hvorfor virkemidlene er brukt, men også hvor godt virkemidlene har fungert for budskapet.³²

Disse definisjonene fra Store norske leksikon beskriver tilstrekkelig hvordan de kan settes sammen som et verktøy.

³⁰ (Tranøy, 2020)

³¹ (Händler Svendsen & Grue, 2009)

³² (Retorika, 2016)

1.3.1 Kvalitativ tilnærming

Oppgavens problemstilling tilsier at empirien og funnene må tolkes, ikke bare konkret beskrives. En *kvalitativ metode* i behandlingen av analysematerialet blir av den grunn en naturlig tilnærming her. I motsetning til kvantitative metoder, der fremgangsmåten består av et spesifikt sett variabler hvor datamaterialet kan beskrives med målbare data som grafikk, statistikk eller tallverdier,³³ vil en kvalitativ tilnærming åpne for observasjon, tolkning og muligheten for å *vurdere* betydningen av funnene i en retorisk analyse. For å eksemplifisere; Problemstillingen spør hva som tilsier at Donald Trump er en demagog. For å svare på dette bør det utforskes ulike teorier om hva kriteriene for demagogi. Det vil dermed være mulig å gi en vurdering av validiteten ift empiri og teori. En av de viktigste årsakene bak valget av kvalitativ metode, er det faktum at det empiriske grunnlaget utelukkende er basert på verbal kommunikasjon. For å kunne svare på problemstillingen er det derfor vurdert at kvalitativ metode er mest passende. Metoden er i følge Kristine Welde Tranås masteroppgave *Balansekunst og retorisk spagat*³⁴ et forskningsdesign som egner seg for kvalitativ tekstanalyse og hun sier det slik:

...er kvalitativ forskning eksplorerende eller åpent utforskende og dreier seg om å «få «fatt på» opplevelser, oppfatninger og forståelser, det vil si noe som er i andre folks hoder...et ønske om en dypere forståelse av... hvilke felles steder, holdninger og meninger de trekker på".³⁵

Denne beskrivelsen vurderes som særlig dekkende i lys av den delen av min problemstilling som ønsker klarhet i Trumps appell til folket.

Kvalitative studier innebærer bl.a spørreundersøkelser, observasjon og tolkning.³⁶ Det vil derfor også vises til flere målinger og spørreundersøkelser. Analysene er basert på egen observasjon av tekstmaterialet, og ikke minst må funnene tolkes idèt de skal holdes opp mot teorien.

³³ (Kaiser, 2015)

³⁴ (Tranås, 2018)

³⁵ (Tranås, 2018, s.20)

³⁶ (Kaiser, 2015)

1.3.2 Valg av teori

Jeg vil benytte meg av teorier fremsatt av Justin Gustaini, Jennifer Mercieca og Eric Sentell. Alle er valgt på bakgrunn av problemstillingens relevans. Gustainis teorier om demagogi har i en rekke publikasjoner vært en gjenganger. Eksempelvis har Barak Bullock og Patricia Roberts Miller publisert en avhandling der Gustainis definisjoner er anvendt som et av rammeverkene og der Gustainis teorier holdes opp mot en tale av Robert Ley, en tysk nazist fra andre verdenskrig.

³⁷ Viktigere i denne sammenheng er hvordan Gustainis knytter demagogi opp særlig til amerikansk politikk, noe som er en essensiell faktor i denne oppgaven og som får sterk relevans både for *den retoriske situasjon* og demagogiske tradisjoner.³⁸

Jennifer Merciecas bok om Trump som demagog er som nevnt tidligere tidsrelevant og gir en grundig innføring i Trumps retoriske strategier. Mercieca presenterer flere av de samme teoretiske momentene som Gustainis. Det har vært nyttig å lese Merciecas direkte koblinger mellom Trump og demagogisk tale. Særlig hennes tilnærming til ad hominem strategiene har gitt gode pekepinner på hvordan oppgaven burde avgrenses i forhold til hva som er "normal" politisk disputt og hva som er direkte personlige angrep.³⁹

Valget av å inkludere Eric Sentells avhandling om Trumps etos er også tatt med tanke på at Trump er Sentells analyseobjekt. Sentell utdyper om Trumps evne til å skape eller å opprettholde et *oss og de* narrativ.⁴⁰ Dette er en dikotomi som også denne oppgaven fokuserer bredt på, på bakgrunn av USA som et polarisert samfunn, og en generell oppfatning av at Trump har bidratt sterkt til dette fenomenet i dag.⁴¹

Visse kompletterende teoretiske poenger fra andre aktører vil tilføres der det har vist seg nødvendig, eksempelvis der det er nødvendig å gi mer utdypende eksempler. Dette vil forhåpentligvis gi leseren klarhet til å følge oppgavens oppbygging og resonnement. Av

³⁷ (Bullock & Roberts-Miller, 2014)

³⁸ (Gustainis, s. 155-156)

³⁹ (Mercieca s. 17-18, 81-88, 206-207)

⁴⁰ (Sentell, s. 4)

⁴¹ (Bump, 2019)

kompletterende teori og kilder nevnes særlig Patricia Roberts- Miller, Loyd F. Bitzer, Jens E. Kjeldsen, Jeremiah Clabough og Mark Percy og Aristoteles.

1.3.3 Fokus på historisk kontekst og demagogiske tradisjoner

I henhold til problemstillingen er det essensielt å redegjøre for de aspekter som setter demagogisk tale i en historisk kontekst. I lys av det brukes kilder og tidligere analyser for å demonstrere at det finnes en amerikansk tradisjon for demagogisk retorikk. Dette er muligens et viktig premiss for å forstå de politiske røttene denne type retorikk har i USA, og ikke minst for å kunne dra samfunnsmessige kontekstuelle paralleller mellom de mest omtalte demagogene i et demokratisk land som USA. I det ligger betydningen av klimaet som preger samfunnet i retorens tid og dermed tilrettelegger for demagogen i det politiske liv. I arbeidet med oppgaven er det funnet tidligere politiske figurer i USA som er karakterisert som demagoger. For å kunne forstå demagogiske vekstvilkår i USA, er det blitt vurdert som nødvendig å se nærmere på noen av disse. I teorikapittelet blir *den retoriske situasjon*, og nødvendigheten av en *oss og de* dikotomi belyst, som faktorer demagogen benytter seg av og som kan bedre belyse de demagogiske tradisjonene i USA.

1.3.4 Avgrensning

Analysene tar utgangspunkt i et utvalg av Donald Trumps taler knyttet til presidentvalget i 2016. Oppgaven i sin helhet vil også referere til kommentarer om Trump som strekker seg fra kandidaturet i 2015 til 2021. Stikkord for oppgaven her er hvordan Trump mobiliserer folket til å handle, i denne sammenhengen både det å gå til valgurnene og stemme, men også hvordan han opprettholder støtte gjennom presidentperioden. Jeg har valgt å ikke analysere Trumps tweets eller andre uttalelser på sosiale medier, da analyse materialet ville blitt for bredt. Temaet i oppgaven er politisk demagogi, og i den konteksten synes taler i forbindelse med store folkemengder å representere essens. Demagogi knyttes opp til Trump som folkeforfører, altså en

som er avhengig av store folkemengder og offisielle opptredener. I lys av dette har ikke Trumps sosiale medier vært naturlig å inkludere, men heller offisielle taler.

1.4 Bakenforliggende aspekter ved Trumps person

Det kan være interessant å få et bakgrunnsteppe på deler av Trumps bakgrunn, da særlig ved å belyse en relasjon som har virket å være betydelig for hans politiske virke: den kontroversielle advokaten og politiske aktøren Roy Cohn. Det kan være et viktig utgangspunkt å få en viss forståelse av personen bak demagogen Trump, i det minste få bedre tak på den personlige konteksten. Dette avsnittet er ikke vært ment som en biografisk del, men heller for å belyse den røde tråden som kan trekkes mellom Trump, Cohn og den demagogiske senatoren Joe McCarthy. Cohn regnes som Trumps mangeårige mentor, og Cohns retoriske tilnærming er muligens knyttet opp til Trump. Cohns mantra var å “angripe, gå til motangrep, aldri si unnskyld og benekt”! Det kan synes irrelevant å inkludere delvis biografiske momenter for en retorisk analyse isolert sett, men er altså her bedømt som et nyttig supplement.

1.4.1 Bakgrunnsteppe av Donald Trump og mulige påvirkninger

For å kunne forstå Donald Trumps ordvalg i hans kampanjetaler, vil Trumps personlige historie kunne gi et narrativ til forståelsen av Trump. Er Trump et selvlært retorisk geni? Eller har han observert, lært og/eller blitt formet mot en viss retorikk som sikreste vei til Det hvite hus? En demagogs premiss (jmfør kap. 3) er å appellere til frykt, grådighet og hat, samt angripe motstandere og fiender.⁴² Da er det interessant og finne ut noe om hvem Trump er påvirket av. Hvem var hans forbilder? Har hans bakgrunn relevans for Trumps bruk av retorikk? Han har i hvert fall gitt indikasjoner på at hans far, Fred Trump har spilt en betydelig rolle i hans liv: "Min arv har røtter i min fars arv" sa Donald Trump til Washington Post i 2015⁴³.

⁴² (Gustainis, 1990, s.155-161)

⁴³ (Badger, 2015)

Trump har ofte blitt beskyldt for å mangle empati.⁴⁴ Senest under pandemien i 2020 tok han aldri initiativ til noen former for minnemarkering for Covid-19 ofrene. Det var heller aldri noen form for trøst å spore i Trumps henvendelser til folket når det gjaldt dem som rammet av Covid-19.⁴⁵ Eksempelvis har Trumps egen tidligere kampanjeleder Brad Parscale beskrevet det slik: ”...presidenten feilet der han ikke greie å vise empati gjennom Covid19 pandemien ... hadde han vist empati offentlig ville han vunnet valget med stor margin”⁴⁶.

Med utgangspunkt i det demagogiske aspektet i denne oppgaven, blir mangel på empati en faktor verdt å nevne. For å forklare litt rundt en slik betraktning skal vi senere se på demagogens evne til å spille på ideen om *oss og de*, altså hvordan skape fiendebilder. Ved å vise til kilder som påpeker denne oppfatningen, og i tillegg ta i betraktning Trumps bruk av personangrep, vil argumentet for manglende empatiske trekk kunne forsvares. Blant dem som mener at Trump mangler empati, er Mary Trump, Donald Trumps niese. Hun skrev i 2020 boken *Too Much and Never Enough: How my Family Created the Worlds most Dangerous Man*, der hun beskriver bl.a Fred Trumps dominerende innflytelse på sønnen: ”Å anerkjenne ofrene for Covid-19 ville vært det samme som å assosiere seg med deres svakheter, en egenskap han far lærte ham å forakte⁴⁷”. Ifølge faren var det å vise sorg eller tristhet et tegn på svakhet.

USA er forøvrig delt i synet på Trumps menneskelige egenskaper og empatiske trekk. Blant hans tilhengere, særlig de evangelisk-kristne, fremstår han nærmest som en frelser.⁴⁸ Politico gjorde en undersøkelse i 2020 som viste at nesten halvparten av det hvite protestantiske kirkemiljøet var overbevist om at Trump var innsatt av Gud.⁴⁹ I en måling fra 2011 ble det funnet at 60% av evangelisk-kristne mente at en politisk folkevalgt ikke kunne fortsette sitt verv hvis han hadde begått umoralske handlinger i sitt privatliv. En ny måling blant samme gruppe som ble foretatt i oktober 2016. Her hadde nå kun 20% samme velgergruppe det samme synet som dominerte i 2011⁵⁰. Dette var kort tid etter lydopptaket fra Access Hollywood ble lekket til offentligheten, der Trump skryter av seksuelle overgrep og mange trodde han ville miste mye støtte. Dette kan tydes

⁴⁴ (Bunch, 2020)

⁴⁵ (Megerian & Stokols, 2020)

⁴⁶ (Sink, 2020)

⁴⁷ (Karni & Rogers, 2020)

⁴⁸ (Rasmussen, 2021)

⁴⁹ (Duin, 2021)

⁵⁰ (Showalter, 2019)

som en bekreftelse på Trumps demagogiske evner. Demagogen som folkeforfører er et viktig premiss for analysene i denne oppgaven, og resultatet av undersøkelser som disse vil i så måte bidra til å forstå noe av problemstillingen; Hvilke demagogiske virkemidler bruker Trump for å mobilisere velgermassen og opprettholde stabil oppslutning?

For å få bedre forståelse av Trumps retoriske metoder, er det nødvendig å se nærmere på en figur Trump selv har utpekt som en nær venn og forretningspartner: Roy Cohn. Cohn var en legendarisk New York advokat som sies å ha lært Trump mye om hvordan utnytte makt og innpode frykt i motstandere. Cohn blir av mange ansett som å kanskje ha hatt den mest betydelige innflytelsen på Trump.⁵¹ Cohn har også en sterk politisk forbindelse med en annen amerikansk demagog, senator Joe McCarthy. Dette forholdet skal utforskes i kap. 2.3, der det skal ses nærmere på demagogi i amerikansk-historisk kontekst.

Cohn og Trump møttes på en nattklubb i New York i 1973. Fred Trump var på det tidspunktet anklaget av Justisdepartementet for systematisk rasisme i lys av sine boligprosjekter. Donald Trump introduserte seg for Cohn og ba om juridiske råd i saken. Cohn ga følgende råd: "Min mening er at du ber dem dra til helvete og tar saken til retten"⁵². Svaret skal, ifølge Trump selv, ha overbevist ham om at Cohn var den rette mannen til å være hans fars forsvarer.

I årene som fulgte representerte Cohn Trump i juridiske tvister, ga ham ekteskapsråd og introduserte ham til maktspillere, finansmoguler og den øvrige sosieteten i New York. Cohn skal ha lært Trump maktspeilet ved en enkel oppskrift: *angrep, motangrep og aldri si unnskyld*. Samtidig praktiserte Cohn taktikken med å alltid benekte ubeleilige påstander, og aldri innrømme skyld. Slik beskriver korrespondent Michael Daly i The Daily Beast mantraet Cohn var kjent for:

Cohns primære taktikk helt fra hans unge dager som rådgiver for senator Joe McCarthy (...) var alltid å angripe, angripe angripe og å benekte, benekte, benekte; aldri gjør innrømmelser, aldri vik en tomme, sloss for å vinne uansett hvem som har rett, vinn fordi kun seier betyr noe, spesielt hvis du tar feil⁵³

⁵¹ (Kruse, 2016)

⁵² (Kruse, 2016)

⁵³ (Daly, 2017)

For å vise hvordan Trump kan ha benyttet seg av tilsvarende taktikker som Cohn: I 1989 ble fem afro-amerikanske unge menn anklaget og tiltalt for å ha voldtatt og nesten slått ihjel en kvinnelig jogger i Central Park, New York.⁵⁴ Etter harde avhør tilsto de fem. I den forbindelse kjøpte Donald Trump en helside i fire forskjellige aviser der han offentlig forlangte at de fem tiltalte måtte idømmes dødsstraff. Trump gjentok dette mantraet også i diverse TV intervjuer på denne tiden. 13 år senere ble de fem dømt mennene frikjent ved hjelp av DNA bevis, og tilståelsene viste seg å være fremprovoserte. I stedet fikk man et DNA-treff på Matias Reyes, en serievoldtektsmann som da satt i fengsel på livstid for andre lovbrudd. Reyes erkjente drapsforsøket og de fem ble renvasket og frigitt. I 2019, mens Trump var president, ble han av en reporter bedt om å gi en beklagelse til de frikjente mennene for å ha offentlig bedt om deres henrettelse. I stedet for å gi en beklagelse, fortsatte Trump å så tvil om skyldspørsmålet, nå mot bedre vitende: "Du har folk på begge sider...De innrømmet skyld ...noen av anklagerne mener at saken aldri skulle vært forlikt"⁵⁵. Altså, på tross av uomtvistelig DNA bevis, viser Trump at han ikke er villig til å bøye av. Dette eksempelet kan indikere Trumps uforsonlighet hvor han sjelden gjør innrømmelser, selv der han beviselig tar feil. Cohn livspartner kom med følgende uttalelse om Cohns påvirkning på Trump: "Den bravadoen; hvis du bare sier noe aggressivt og høyt nok, så blir det til sannhet - det var slik Roy opererte, og Donald Trump var definitivt hans lærling"⁵⁶. Disse strategiene vil bli gjenkjennelige etter hvert som oppgaven behandler Trumps retoriske metoder.

Etter at Trump kastet seg inn i valgkampen har han brukt taktikker som i eksempelet ovenfor gjennom å nedverdige politiske motstandere, fornærme minoriteter og kvinner, og til å piske opp stemningen hos sine tilhengere.⁵⁷ Det synes passende her å minne om et mer nylig eksempel på Trumps uvilje til å gi seg, uansett om påstandene er klart dementert og avkreftet. Allerede i opptakten til presidentvalget i 2020 var Trump i forkant av et eventuelt tap ved å proklamere at valget måtte være rigget, hvis han ikke vant.⁵⁸ Dette narrative holdt han fast ved både før og etter valget, og etter tapet mot Joe Biden hadde det fått fotfeste hos hans tilhengere. Trumps tilhengere var overbevist om valgfusk og krevde at valgresultatet skulle omgjøres. Dette

⁵⁴ (Ruper, 2019)

⁵⁵ (Ruper, 2019)

⁵⁶ (Ring, 2016)

⁵⁷ (O'Harrow Jr. & Boburg, 2016)

⁵⁸ (Chalfant, 2020)

kulminerte i massedemonstrasjoner der slagordet *Stop the Steal* ble et mantra. Til tross for at det aldri har foreligget noe form for dokumentert bevis for valgfusk, og alle forsøk på å prøve påstanden i retten ble avvist i alle instanser, fastholdt Trump påstanden om valgfusk og høstet stor støtte. Skal man tro en artikkel fra BBC, hadde Trump tweetet om påstått valgfusk over 70 ganger i tiden før valget. Her et eksempel på en tweet fra Trump: "RIGGET 2020 VALG: MILLIONER AV MAIL-STEMMER VIL BLI PRINTET I UTLANDET OG AV ANDRE. DET VIL BLI TIDENES SKANDALE!"⁵⁹. Trumps tilhengere ble med andre ord bombardert med dette budskapet i månedsvis. Det kan antas at deler av hans velgerbase på dette tidspunkt opplever en indre dissonans⁶⁰ i forhold til hva de skal velge å tro på.

Avslutningsvis vil jeg referere til en artikkel skrevet av Roy Cohns fetter, journalisten og forfatteren David L. Marcus i etterkant av tapet av valget i 2020. Her deler han av sine egne betraktninger om parallellene mellom Cohn og Trump:

Som college student .. brukte jeg tid med Roy Marcus Cohn, fikseren som var Trumps mentor...Jeg så Cohn-Trump mobbingen og snarveiene de tok...De vokste opp i de ytre bydelene med nesene presset mot sosietets vinduet, i håp om å slippe inn...Cohn var ikke mye til advokat, men han var en ubarmhjertig kontaktskaper og sjarlatan...Han introduserte Trump til skattesnytere og korruperte politikere... De passet på å bli sett i sine Rolls Royce biler med sjåfører... Noen av byens øverste autoriteter innenfor eiendomsbransjen avviste Trump for de anså ham som for konspirerende, manipulativ og upålitelig...Trump viser ingen tegn til å ha lært fra sin viktigste læretid. I 1986 var Roy Cohn døende av AIDS...en etter en blant New Yorks mektigste snudde ryggen til ham - inkludert Donald Trump. I dag huskes Roy Cohn av New Yorkere, ikke som universets konge, men som en knust, ensom figur, utestengt og miskreditert. Det burde stå som en advarsel til hans favoritt lærling".⁶¹

⁵⁹ (Spring, 2020)

⁶⁰ (Ledang, 2018)

⁶¹ (Marcus, 2021)

1.4.2 “I’m America First”

“From this day forward, a new vision will govern our land. From this moment on, it’s going to be America First.” (Sitat av Donald Trump fra hans innsettelsestale på Capitol Hill ⁶²).

“America First” er best kjent som en utenrikspolitisk doktrine fra The America First Committee, en anti-intervensjonistisk gruppe som jobbet mot USAs inntreden i det andre verdenskrig og vektla amerikansk nasjonalisme⁶³. Frasen “America First” har vært en del av Trumps retorikk siden han startet sin presidentkampanje, og vi kan muligens si at Trump vant valget på en enkel setning: “Make America Great Again”. Under presidentkampanjen fra 16. juni 2015 til 8. november 2016, inntok Trump 141 ulike holdninger på 23 spørsmål⁶⁴. Hans stadig vekslende synspunkt gjør det vanskelig å identifisere en politisk agenda eller kjernepolitiske synspunkter. En rød tråd var imidlertid at Trumps kjernesaker bygger på “America first” prinsippet. Trump tok frasen i bruk etter et intervju med *Time Magazine* i 2016⁶⁵. Journalist David Sanger spurte om Trumps kampanjes hovedtema var å sette USA først i sin relasjon med andre nasjoner. Trump likte ordlyden og konstaterte han var “America first”. Etter intervjuet ble frasen en del av hans kampanje og kjernepolitikk: “Make America Great Again (by putting) America First”. “America First” spiller på amerikansk eksepsjonalisme (det var USAs skjebne å være stor). Trump viste til en lange liste problemer regjeringen hadde skapt ved å ikke klare holde “America Great”, fordi de ikke hadde klart å sette “America first”. Med Trump ville USA få en helt: bare Donald Trump setter “America First”. ⁶⁶

Som eiendomsutvikler anså Trump seg selv som en *skaper* - som en *avtale-skaper* og som en *bygge-skaper*. Nå ville han gjenskape USA. Trumps ideal for det som hadde gjort America Great tidligere, var basert på hans syn på mennesket som en *homo faber*- det skapende mennesket⁶⁷. Amerika var “Great” under produksjons-boomen på slutten av det nittende og begynnelsen av det tjuende århundre da produksjon var sentralt i den nasjonale økonomien. Trump turnerte med dette budskapet i de såkalte “rustbeltestatene” som til slutt ville tippe valget hans vei - byer som

⁶² (NPR, 2017)

⁶³ (Fazly, 2020)

⁶⁴ (Timm, 2016)

⁶⁵ (Rothman, 2016)

⁶⁶ (Mercieca, 2020, s.66)

⁶⁷ (Gundersen, 2020)

Detroit, Michigan, hvor industrielle kapitalister hadde bygget fabrikker i stor skala og senere forlatt dem og stengt dørene. Detroit gikk fra å være den rikeste byen i USA til den fattigste. Trump malte et bilde av et Amerika som vant og deretter tapte. Han lovet å gjøre America Great Again ved å gjenåpne de lukkede fabrikkene.⁶⁸ “Da vi ble styrt av en America First-politikk, blomstret Detroit”, sa Trump i Detroit 8. august 2016. "Ingeniører, byggmestere, arbeidere, transportører og et stort antall andre gikk på jobb hver dag, sørget for familiene sine og levde ut “The American Dream”. Men for mange som bor i denne byen, har den drømmen for lengst forsvunnet”⁶⁹.

Trump lovet at det nasjonale prosjektet med å gjenskape USA ville gjenopprette amerikansk storhet. Trumps appell- en nostalgi for den industrielle revolusjonen- var en nyttig retorisk strategi. I negativ forstand brukte Trump sin versjon av amerikansk eksepsjonalisme til å skape avstand mellom sine tilhengere og etablerte politiske figurer: hver gang han lovet å "Make America Great Again", avviste han også kvalifikasjonene til de politiske lederne som hadde latt USA forfalle. For eksempel sa han i sin kunngjøringstale 16. juni 2015: "Politikere er bare snakk, ingen handling. Ingenting kommer til å bli gjort. De vil ikke bringe oss - tro meg - til det lovede landet. Det vil ikke skje"⁷⁰. Etablerte politiske ledere kunne aldri gjøre Amerika stort igjen "fordi de var korrupte". Derimot lovet Trump å gjenopprette amerikanernes stolthet over seg selv og nasjonen, og uttrykket en slags paternalisme for å posisjonere seg selv som både heroisk og beskyttende farsfigur. Da Trump aksepterte nominasjonen til det republikanske partiet 21. juli 2016, lovet han å bruke sin storhet til å gjenopprette amerikansk storhet:

Jeg har tjent milliarder av dollar på å gjøre avtaler. Nå skal jeg gjøre vårt land rikt igjen...Til alle amerikanere i kveld, i alle byer og bygder, jeg gir dette løftet: Vi vil gjøre Amerika sterkt igjen. Vi vil gjøre Amerika flott igjen⁷¹.

Trump's tilnærming til amerikansk eksepsjonalisme kunne bare overtale ukritiske amerikanere. For de som så tilbake på amerikansk historie og så amerikansk eksepsjonalisme som en unnskyldning for utnyttelse av indianere, kvinner, barn, arbeidskraft og så videre, så en

⁶⁸ (Mercieca, 2020, s.66)

⁶⁹ (Mercieca, 2020, s.66)

⁷⁰ (Time, 2015)

⁷¹ (Politico, 2016)

skremmende utvikling. For disse amerikanere virket Trumps “America First” som fascisme. Trumps lojale tilhengere syntes ikke å være bekymret for om “America first” var fascistisk eller ikke. De oppfattet Trump som en heroisk redningsmann som skulle “Make America Great Again”.

Særlig Trumps innsettelsestale har blitt trukket fram som en av de retorisk mørkeste talene han har holdt.⁷² Det var kanskje her han virkelig gjorde sine intensjoner om “America First” synlig for resten av verden. Talen inneholder en rekke sterke ord, begreper og adjektiver:

Mødre og deres barn er fanget i fattigdom i byene våre, rustne fabrikker spredt som gravsteiner over hele landet....et utdanningssystem stappet med penger, men frarøver våre unge og nydelige sin kunnskap....vi tillater en trist utarming av vårt eget militær.... amerikansk infrastruktur har bukket under for forfall og fordervelse".⁷³

Men hva ligger egentlig i begrepet? Og hvordan fikk det fotfeste til å få millioner til å rope “America first” mens de applauderte Trump?

Bygging av mur langs USAs sørlige grense og innvandringspolitikk har Trump høstet både ros (fra supportere) og kritikk (fra motstandere) for. Trump har også prioritert å eliminere føderale forskrifter med fokus på å reversere Obama-tidens miljøbestemmelser, samt utnevnt konservative, føderale dommere. Når det gjelder handelsavtaler er det særlig to avtaler som markerer et brudd fra republikansk frihandel-tankegang til fordel for en populistisk tilnærming: Handelsavtale med Kina og den reviderte avtalen med Mexico og Canada. Hans utenrikspolitiske doktriner kan muligens oppsummeres med frasen "America First", der Trump stiller spørsmålstegn ved grunnleggende prinsipper for allianser som NATO og WHO, og en motvilje mot å delta i utenlandske militære operasjoner. Ideen om Amerika som unikt og overlegent i en demokratisk ramme, ofte referert til som amerikansk eksepsjonalisme, mener Jennifer Mercieca brukes av demagogen Trump til å motivere tilhørerne. Eksepsjonalisme behøver nødvendigvis ikke å være ensbetydende med noe bra, men ganske enkelt noe annerledes. Hun refererer til Seymour Martin Lipset som har beskrevet dette fenomenet slik:

⁷² (Timmons, 2017)

⁷³ (NPR, 2017)

...eksepsjonalismen er et tveegget fenomen; det betyr ikke *bedre*. Denne nasjonen er en outsider. Den er mest religiøs, optimistisk, patriotisk, høyreorientert og individualistisk...myten om Amerikas eksepsjonalisme omgår *unikheten* og erstattes i stedet av *storhet*.⁷⁴

Demagogen vil altså f.eks kunne bruke ideen om at Amerika er Guds utvalgte folk, at nasjonens helter skal spre sine demokratiske tanker til resten av verden. Også her argumenterer Mercieca for at slike svulstige, følelsesrettede appeller kan bidra til mangel på kritisk tenking. Dette aspektet av demagogisk retorikk kan gi en historisk kontekstuell forståelse av demagogens suksess og tiltrekningskraft.

I dette kapittelet er det tatt en gjennomgang av relevant bakgrunnshistorie ved særlig å se på Trumps forhold til mentoren Roy Cohn. Cohns tilnærming til retoriske strategier har vi sett at dreide seg om angrepsmodus og benektelser. Det kan ikke i oppgaven fastslås eller konkluderes med at Trump har lært slike teknikker fra Cohn, da vi ikke kan vite sikkert hans beveggrunner. Likevel kan det gi en ide om fra hvem eller hvor han har hentet inspirasjon til sin kampanje retorikk. Ved også å undersøke noen sosio-økonomiske faktorer sammen med geografiske betingelser kan det argumenteres at begrepet “America First” appellerer til hans velgerbase.

1.5 Oppbygging av oppgaven

Oppgaven består av 5 kapitler med underkapitler. Kap.1 ga en innledning til tema hvor det ble gitt eksempler på hvordan Trump har blitt knyttet opp mot demagogisk retorikk. Her er også problemstillingen for oppgaven blitt presentert, i tillegg til et overblikk på oppgavens empiri og kildebruk. Til slutt i dette kapittelet vil bakgrunnsinformasjon om Trump presenteres. Denne bakgrunnsinformasjonen kan muligens forklare Trumps politiske holdninger, adferd og hans politiske appell. Jeg vil i dette kapittelet se nærmere på Trumps angivelige forbilder. Er Trump et selvlært retorisk geni, eller har han observert, lært og/eller blitt formet til at retorikk er den sikreste vei til overbevisning og makt? Dette er problemstillinger bakgrunnskapittelet

⁷⁴ (Mercieca, 2020, s.55)

forhåpentligvis vil kunne belyse.

Kap. 2 vil gi en innføring i oppgavens begrep, som demagogi og populisme i historisk kontekst. Dette er for å kunne forstå hvordan demagogi, populisme og politikk henger sammen. Det vil også kunne gi en forståelse av Trumps retorikk i nåtidens samfunn, og svare på hvilke krefter i samfunnet og verdensbilde spiller Trump på.

I kap. 3 skal det teoretiske rammeverket presenteres. Det skal redegjøres for hva demagogisk tale er, og verktøy som brukes i demagogi. Av slike verktøy vil *Den Retoriske Situasjon*, *etos* og *Ad Hominem* gjennomgås. Her introduseres også bidragsyterne til teorien om demagogi. Dette kapitlet vil også se nærmere på retorikken i en tale fra tidligere guvernør i Alabama, George Wallace. Wallace blir ofte nevnt i en demagogisk kontekst⁷⁵ og en løs analyse av hans innsettelsestale fra 1963, der han argumenterte for fortsatt segregering i USA. Wallace's tale vil bli delvis analysert med å fokusere på vesentlige utdrag. Disse utdragene vil holdes opp mot teorien, som også ligger til grunn for hovedanalysene i kapitlet om Donald Trump.

I kap. 4 skal det meste av det empiriske materialet analyseres. Talene fra Trump-kampanjen under presidentvalget 2016 skal analyseres ved hjelp av teorier om demagogisk tale presentert i kap. 2. Her skal analysene behandles tematisk. Med andre ord er delkapitlene delt inn etter de retoriske virkemidlene teorien beskriver, og innebærer at teorien brukes til å finne sammenhenger eller avvik.

I kap.5 presenteres en oppsummering av funn etterfulgt av en konklusjon og avsluttende kommentar. I den avsluttende kommentaren vil det tillegges perspektiver relevante for oppgaven, og da særlig hvordan jeg mener at kollektiv kognitiv dissonans bør være en del av det teoretiske grunnlaget for retorikk og demagogi.

⁷⁵ (Gustainis, s 155)

2.0 Begrepsavklaringer og demagogiske tradisjoner

Dette kapittelet vil gi en innføring i demagogi-begrepet og diverse definisjoner av demagogi. Det skal også ses nærmere på demagogi i amerikansk-historisk kontekst og man skal få forståelsen av den tette forbindelsen mellom populisme og demagogisk tale. Det teoretiske verktøyet som skal nyttiggjøres i analysene vil bli presentert, da særlig tre hovedmomenter: betydningen av Den Retoriske Situasjonen, demagogen som menneske og demagogens fokus på fiender. Generelle betraktninger rundt hva demagogisk tale regnes for å være, vil også undersøkes før rammeverket presenteres.

2.1 Demagogi

Alle ledere er demagoger. Du skjønner kanskje ikke dette, for vi har kommet til å knytte ordet "demagog" til bare farlige populistiske ledere. Men på gresk betyr ordet bare "leder av folket" (dēmos "folket" + agōgos "ledende"). Noen demagoger er gode, og andre er farlige. Den grunnleggende forskjellen mellom ledere som er gode demagoger og ledere som er farlige demagoger, finnes i svaret på dette enkle spørsmålet: Er de ansvarlige for sine ord og handlinger? Åpenbart er en uansvarlig leder farlig i ethvert politisk samfunn⁷⁶.

For å kunne forstå *demagogen* Trump, er det nødvendig å forstå hva som kjennetegner en demagog og hvordan retorikk kan brukes av en leder til å vokse i popularitet. Så hvordan defineres demagogi? Demagogi er et begrep som man finner ulike definisjoner på. I antikken var en demagog et begrep som kan oversettes til *leder av folket*. Skal man bruke definisjonen i fra Det Norske Akademis ordbok kommer selve ordet demagog fra det greske ordet folkefører⁷⁷. I dag derimot, blir demagogi ofte brukt om noen som appellerer til *grådighet, frykt og hat*⁷⁸. Jeg velger å fremheve definisjonen og betraktningene til Patricia Roberts-Miller, professor emeritus i retorikk⁷⁹. Roberts-Millers definisjon virker å være signifikant for den allmenne oppfatning:

⁷⁶ (Mercieca, 2020)

⁷⁷ (Det Norske Akademis Ordbok, u.å.)

⁷⁸ (Gustainis, 1990, s.155-161)

⁷⁹ (The Experiment, u.å.)

Demagogi er en diskurs som lover stabilitet, sikkerhet og flukt fra det retoriske ansvaret gjennom å innramme offentlig politikk i form av hvilken grad utenfor-gruppen skal straffes for de pågående problemene innenfor-gruppen står overfor. Offentlig debatt innebærer i hovedsak tre trinn: *gruppeidentitet* (hvem er i inn-gruppen, hva karakteriserer ute-gruppen, og hvor lojal er retoren mot inn-gruppen); *behov* (vanligvis fremstilt i form av hvor ond ute-gruppen er); *hvilken form for straff påføres ut-gruppen*⁸⁰.

Her demonstrerer Roberts-Miller en todeling, altså det som kan tolkes som *oss og de*. Denne dikotomien skal bli sterkt vektlagt i analysene. Det begrunnes med den sterke polariseringen man ser i USA i dag, og at nettopp Trump er blitt beskyldt for å være bidragsyter til å forsterke en *oss og de* splittelse. Roberts-Miller fremsetter en teori om at demagoger opererer med enkle, binære konsepter, som vist i modellen under. En slik forenkling beskriver et logisk forhold: Man enten belønner eller straffer. Å straffe er mandig og viser styrke, mens å belønne er feminint og et tegn på svakhet.

punish	::	strong
reward		weak

Denne forenklingen, mener Roberts-Miller, bunner i at mange mennesker oppfatter verden akkurat slik de ser den, uten nyanser⁸¹. I teorikapitlet skal Gustainis teorier om demagogisk retorikk presenteres, og nettopp dette legger han også vekt på; *overforenkling og quick fixes*.

Om Roberts-Millers definisjon er bærekraftig for denne oppgaven, vil analyser og konklusjoner gi svar på. Roberts-Miller legger stor vekt på todelingen som hun mener forklarer en polarisering i samfunnet og tilrettelegger for en demagogs voksende oppslutning. Dette aspektet av demagogi vil få stor plass i analysene.

⁸⁰ (Roberts-Miller, u.å.)

⁸¹ (Roberts-Miller, u.å.)

2.1.1 Demagogi i amerikansk-historisk kontekst

Demagoger har eksistert i demokratier i århundrer. Et eksempel er Cleon (den første demokratisk valgte lederen i antikkens Hellas) som overtalte sine med-athenere til å slakte hver mann i byen Mytilene som straff for et mislykket opprør. Om demagogen Cleon skrev Aristoteles: "Han var den første som ropte på den offentlige plattformen, som brukte voldelig språk, og som snakket med kappen rundt seg, mens alle de andre pleide å snakke i riktig klær på riktig måte"⁸².

I moderne tid derimot, i arbeidet med å undersøke demagogi i amerikansk politisk historie, ble det klart at det finnes et svært omfattende kildemateriale når det gjelder demagogi i USA. Med tanke på at problemstillingen skal undersøke hvorvidt Trump har hatt relevante påvirkningskanaler, er det valgt å snevre konteksten i dette kapittelet til demagogen Joe McCarthy og den felles forbindelsen han hadde til Trump, nemlig Roy Cohn.

Når det gjelder demagoger i USA har advokat og professor Eric A. Posner skrevet boken *The Demagogue's Playbook - The Battle for American Democracy from the Founders to Trump*. Boken har ikke vært mulig å oppdrive i skrivende stund, men Pejman Yousefzadeh har publisert en artikkel som tar for seg Posners hovedpoenger om demagogi i USA⁸³. Boken tar sikte på å spore demagogiske impulser gjennom den amerikanske historien, helt fra grunnlovsfedrene til Trump. Posner har sin egen definisjon av demagogi, som i likhet med Roberts-Miller, synes å beskrive den moderne forståelsen av begrepet godt:

Begrepet referer til en karismatisk , umoralsk person som oppnår støtte fra folket gjennom uærlighet, emosjonell manipulasjon og utnyttelsen av sosiale forskjeller; de angriper den politiske eliten, gir dem skylden for alt som har gått galt; og de prøver å ødelegge institusjoner: juridiske, politiske, religiøse og sosiale - og andre maktstrukturer som står i deres vei.⁸⁴

⁸² (Zócalo Public Square, 2016)

⁸³ (Yousefzadeh, 2020)

⁸⁴ (Yousefzadeh, 2020)

Posner gjør oppmerksom på at grunnlovsfedrenes intensjoner var å etablere et styresett der en elite nødvendigvis måtte styre samfunnet, men med demokratiske prinsipper der folket hadde mekanismer til å holde eliten i sjakk. Posner viser til at grunnlovsfedrene mente at Romerriket kollapset, ikke fordi romerne hadde blitt udydige, men fordi den romerske konstitusjonen ble ubalansert der det lå for mye makt lå hos folket. Denne ubalansen gjorde dem sårbare for demagoger. Dette gir Posner et eksempel på ved å trekke frem Andrew Jackson, president fra 1829 til 1837⁸⁵ i USA. Posner betegner Jackson som USA's første demagog, muliggjort fordi innen Jacksons inntreden hadde det opprinnelige konstitusjonelle bolverket forvitret. Jackson kunne vinne terreng ved demagogiske grep fordi han i større grad fikk sin makt fra folket, og ikke den ordinære styrende eliten. Spoler man tiden fram fra Jackson til nesten et århundre senere, hadde disse folkelige demokratiske impulsene snudd til det nærmest motsatte; USA beveget seg mot et teknokrati. Store norske leksikon forklarer teknokrati som en nedsettende betegnelse på et regime bestående av eksperter som får styre utviklingen på bekostning av folkelig innflytelse⁸⁶. Store norske leksikon forklarer bakgrunnen for denne ideologien slik:

Ideologien tok utgangspunkt i at samfunnets sosiale utvikling ikke hadde holdt følge med den teknologiske utviklingen og den enorme økningen i produksjonskapasitet. Ideen var at gjennomføring av teknokrati som styringsform ville derfor føre til en kolossal vekst i levestandarden med minimal arbeidstid. Retningen oppnådde en viss popularitet, især i USA under depresjonen i 1930-årene etter Wall Street krakket i 1929, men har siden tapt sin betydning⁸⁷.

Posner påpeker at den progressive intellektuelle politikeren Walter Lippman allerede i 1922 argumenterte for at massene måtte tilpasse seg elitestyre. Lippman ville simpelthen oppdatere grunnlovsfedrenes ideer om den styrende elite inn i den moderne teknologi alderen. Ifølge Lippman burde USA nå styres av en ny elite, bestående av vitenskapsmenn, område-eksperter og profesjonelle politikere - fordi de ulærde massene ikke kunne styre selv⁸⁸. etter hvert som denne styringsformen fikk fotfeste i USA, vokste naturlig nok også det administrative byråkratiet. Det

⁸⁵ (Sirevåg, 2021)

⁸⁶ (Hofstad, 2021)

⁸⁷ (Hofstad, 2021)

⁸⁸ (Yousefzadeh, 2020)

administrative byråkratiet la videre til rette for populistiske og demagogiske tendenser. (I kap. 2.2 skal oppgaven gå nærmere inn på populisme i USA og hvilken tilknytning populisme har med demagogi.) Posner skriver at demagogiske tendenser kom tilbake med full kraft i dette nye samfunnet styrt av vitenskapsmenn, eksperter og profesjonelle politikere. Posner trekker da særlig fram oppkomsten av senator Joe McCarthy, en av hovedaktørene bak *The Second Red Scare* (jakten på kommunistiske infiltratører) på 50-tallets USA⁸⁹. Posner beskriver McCarthy som ”bisarr, uforutsigbar, underholdende og alltid nyhetsverdigg”. Posner forklarer at McCarthy var en mann som på grunn av slike personlige egenskaper fikk pressens oppmerksomhet. Slike karismatiske egenskaper kan muligens ha inspirert senere demagoger i USA, bl.a George Wallace og Richard Nixon⁹⁰.

I etterkant av andre verdenskrig hadde det betente forholdet mellom det kapitalistiske USA og kommunistiske Sovjetunionen, eskalert. I en apokalyptisk tale til *The Republican Womans Club in Wheeling* 9. Februar 1950, beskrev senator McCarthy denne konflikten som en “endelig, livsviktig kamp mellom kommunister og kapitalistiske kristne”⁹¹. McCarthy seilte for alvor opp på den nasjonale politiske arenaen samme år, etter sine påstander om at et stort antall kommunister hadde infiltrert statsapparatet. McCarthy påstod å ha en liste på over 200 av dem som var medlemmer av kommunistpartiet. I ukene som fulgte varierte dette antallet: McCarthy nedjusterte til både 81, 57 eller 10 infiltratører. Faktisk produserte han heller aldri noen bevis for en eneste infiltratør. Til tross for disse inkonsekvente påstandene og mangelen på bevis, traff det en nerve i folket. Situasjonen med Den kalde Krigen og frykten for kommunismen kan sies å ha vært en beleilig *retorisk situasjon* for McCarthy. (Den Retoriske Situasjonen er en faktor som har betydning for en demagog, et retorisk poeng som er gjennomgående i denne oppgaven. Enkelt sagt forteller Den Retoriske Situasjonen noe om de samfunns-sosiale omstendigheter som muliggjør demagogens oppkomst). Den beleilige retoriske situasjonen for McCarthy kan understrekes med at amerikanere nå trodde at kommunister jobbet i skjul innenfor hjertet av det amerikanske statsapparatet. Ledet av McCarthy, med deler av det politiske apparatet i ryggen, var snart heksejakten på kommunister i gang og flere hundre amerikanere ble mistenkeliggjort. Som om amerikanerne ikke var redde nok, bidro disse forfølgelsene til at stemningen mot

⁸⁹ (Hudson, u.å.)

⁹⁰ (Yousefzadeh, 2020)

⁹¹ (Hudson, u.å.)

mistenkte kommunister bare ble giftigere. McCarthy var på krigsstien og mange ødelagte skjebner lå i kjølvannet av det som ble kjent som *McCarthyism*. Uttrykket definerer denne perioden der de uthengte ble offentlig skjemet, marginalisert, forfulgt eller jaget ut av sine respektive arbeidsplasser⁹². Demagogen McCarthy, hadde ved hjelp av skremselspropaganda og fiendebilder, skapt et skarpt skille mellom *oss og de*.

Ifølge Posner gikk McCarthy for langt i sin tilnærming til kommunist-trusselen, og ble etter hvert avvist av sine kolleger i senatet. Posner mener likevel at den demagogisk belastende arven har stått seg gjennom de siste tiårene og har nådd sitt fulle potensial i Donald Trump. Posner argumenterer for at Trump var en demagog akkurat når omstendighetene var riktige for det. Posner nevner flere faktorer som muliggjorde demagogen Trump, som f.eks mangel på godt partilederskap og tidens politiske kultur. Slik beskriver Posner hvordan Trump dro nytte av omstendighetene i tiden før presidentvalget i 2016:

Trump både tjente på de politiske partiske skillene som ble forsterket på internett, sosiale medier da spesielt- og bidro til det. Selv når media var på høyden av partiskhet i det nittende århundre hadde de en voktende funksjon der de ekskluderte den verste formen for offentlig debatt, selv om denne formen nådde ut via taler, brev, brosjyrer og andre former for informative uttrykksmåter. De vokterne er nå borte slik at en demagog som Trump både kan få næring og formidle propaganda og løgner som tjener hans formål. Vi kan være takknemlig for at mobben, i motsetning til sine forgjengere ikke lenger kan slå, henge, bruke tjære og fjær eller tenne på sine ofre. Men de kan piskes opp av en demagog og brukes til hans formål⁹³.

I kap.1 som utforsket deler av Trumps bakgrunn, kan man se at Trump hadde en klar forbindelse til en notorisk advokat og maktspiller fra New York, Roy Cohn. Interessant i denne konteksten er derfor det faktum at Cohn også hadde en nær tilknytning til demagogen Joe McCarthy. Robert O'Harrow jr og Shawn Boburg har publisert en artikkel i *The Washington Post* som forklarer hvordan Cohn tok sin advokatrolle inn i politikken⁹⁴. Cohn hadde allerede i en alder av 23 år nådd langt i sin juridiske karriere. I 1950 ble han hovedaktor i en spionsak som engasjerte hele

⁹² (Llewellyn & Thompson, 2020)

⁹³ (Yousefzadeh, 2020)

⁹⁴ (O'Harrow Jr. & Boburg, 2016)

USA. Julius og Ethel Rosenberg, et jødisk ektepar, stod tiltalt for spionasje for Sovjetunionen mot USA. Cohn var på denne tiden blant dem som trodde på ideen om massiv kommunistisk infiltrasjon innenfor amerikanske myndigheter. For å forstå hvor mye makt Cohn hadde i det juridiske apparatet, kan muligens illustreres med følgende: Rosenberg ekteparet ble dømt skyldige i spionasje. Dommeren i saken forlot rettssalen etter skyldspørsmålet var avklart, gikk til en telefonkiosk på Park Avenue, ringte til Cohn og spurte om råd angående utmåling av straff. Cohn skal ha bedt om dødsstraff og ekteparet ble henrettet i den elektriske stol⁹⁵.

I 1953 gikk Cohn inn i et samarbeid med McCarthy i den pågående politiske forfølgelsen av mistenkte kommunister. Cohn fungerte som sjefsrådgiver for McCarthy, som hadde latt seg imponere av den unge advokatens meritter og ambisjoner og ikke minst hans sterke anti-kommunistiske engasjement⁹⁶. Cohn sies å ha vært instrumentell for McCarthy i uthengingen av såkalte kommunister, og i å bidra til den økte frykten i folket som var knyttet til *The Red Scare*⁹⁷. Forfatter av boken *Demagogue*, Larry Tye, beskriver McCarthy som en oppurtunist og en kyniker som nærte på folks frykt. Tye deler en betraktning, som i lys av forbindelsene mellom Cohn, McCarthy og Trump, er interessant: "McCarthys taktikker inkluderte å spille mesterlig på pressen. Han forstod at ved å kaste ut en påstand som viste seg å være falsk, og istedet for å vente på å bli avslørt, så hadde han en ny påstand klar"⁹⁸. I analysen skal det undersøkes om Trump har brukt lignende retoriske metoder i valgkampen fra 2015/16. Tye drar derimot paralleller mellom McCarthys og Trumps retoriske teknikker, og minner om deres fellesnevner som er Roy Cohn.

Tye er ikke alene om å knytte McCarthy og Cohn til demagogi. Harry Truman (president fra 1945-1953)⁹⁹ ga sine betraktninger rundt *McCarthyism* og demagogi i 1953:

McCarthyism ...korrupperer sannheten, den er oppgivelsen av vår historiske hengivenhet til fair play. Det er oppgivelsen av lovens rette prosess. Det er bruken av den store løgnen og den ubegrunnede beskyldningen mot mine innbyggere under dekke av Amerikanisme og sikkerhet. Det er veien til makten for demagogen som lever av

⁹⁵ (O'Harrow Jr. & Boburg, 2016)

⁹⁶ (Krebs, 1986)

⁹⁷ (Margaritoff, 2020)

⁹⁸ (Gross, 2020)

⁹⁹ (Sirevåg, 2021)

usannheter. Det er spredningen av frykt og ødeleggelsen av tro på alle deler av vårt samfunn¹⁰⁰.

Politico.com knytter også de tre, altså Cohn, McCarthy og Trump, til amerikansk demagogi i en artikkel skrevet av Michael Kruse:

Roy Cohn, den listige juridiske snikskytteren for McCarthys røde agn. (McCarthy) som via TV-kringkasting på 50-tallet regjerte med sine skremmetaktikker har blitt synonymt med demagogi, å innpode frykt og karakterdrap. I Donald Trumps tidlige karriere da han gikk fra å være en rikmannsgutt som jobbet for sin far til en *top-line dealmaker* i egen kraft, var Cohn en av de sterkeste påvirkningskreftene og nyttige kontaktene i Trumps liv¹⁰¹.

Koblingen mellom McCarthy, Cohn og Trump er blitt tydeliggjort, og det vil bli videre i oppgaven bli interessant å undersøke hvorvidt Trumps retorikk kan knyttes opp til McCarthy i et demagogisk lys.

2.2 Populisme i et demagogisk perspektiv

Populismen er en betegnelse på en ideologi, strategi eller kommunikasjonsform som appellerer til *folket*, som motsetning til *eliten*. Populisme er blitt knyttet til både venstreorienterte og høyreorienterte partier, samt sentrums- og bondepartier" (...)Populismen som ideologi handler om å se politikken som en grunnleggende konflikt mellom folket og eliten. (...) Populismen er skeptisk til politiske partier, til konstitusjonelle begrensninger (for eksempel minoriteters rettigheter) (...) de representerer den sunne fornuft i motsetning til det de mener er de politiske elitens virkelighetsfjerne og elitistiske grunnholdning¹⁰².

¹⁰⁰ (Pecker, 2019)

¹⁰¹ (Kruse, 2016)

¹⁰² (Ravik Jupskås, 2019)

Denne definisjonen på populisme fra Store norske leksikon gjør det mulig å si at populisme kan sees i nær sammenheng med demagogi. Populisme er en strømning som muliggjør en demagogs politiske oppslutning og eventuell valgseier. Populisme kan således knyttes til et polarisert samfunn:

Polarisering er en skjerping av standpunkter, slik at to klart motstridende og ofte ekstreme oppfatninger får økt tyngde. I politisk sammenheng brukes polarisering om økende eller skarpere motsetninger mellom de viktigste aktørene i et politisk system, for eksempel de politiske partiene. Betegnelsen kan også brukes om situasjoner der velgerne i et demokrati i større grad enn før stemmer på radikale eller ekstreme kandidater eller partier¹⁰³

I følge Anne Mørk, som forsker på amerikansk politisk historie ved Syddansk Universitet, forbinder ikke amerikanerne populistiske strømninger nødvendigvis med noe negativt. Mange amerikanere mener at populistiske strømninger beskytter folket mot en korrupt elite. Amerikansk populisme har røtter tilbake til 1890-tallet, da The Populist Party, eller Folkets parti, ble dannet. Populistpartiet fikk stor oppslutning, og bidro til en betydelig utvidelse av borgerrettighetene. Partiet kjempet blant annet for arbeideres rettigheter. Ideen var at den lille mann skulle beskyttes mot de onde kapitalistene¹⁰⁴. Populistpartiet ble oppløst i 1896, da det slo seg sammen med Det demokratiske partiet, men senere har populisme blitt brukt til å beskrive anti-elitære strømninger.

Donald Trump har et tydelig budskap om å gjøre «America Great Again», et populistisk budskap som bygger på en myte om at det politiske systemet i Washington ikke har ivaretatt det hvite Amerikas interesser. Mørks teori er at Trump setter ord på en del av den frustrasjonen særlig hvite, lavt utdannede menn opplever: “Donald Trump er en del av eliten, men ikke den politiske eliten. Han har ikke vært en del av det politiske systemet, så han kan representere folkets protest mot det”¹⁰⁵

Høyskole-professor og forfatter Ketil Raknes har gitt ut en bok om populisme på høyresiden av både norsk og amerikansk politikk. I *Høyrepopulismens Hemmeligheter* definerer han populisme- begrepet i et demokratisk politisk system der et parti baserer sin ideologi på

¹⁰³ (Thorsen, 2020)

¹⁰⁴ (Ringgaard, 2016)

¹⁰⁵ (Ringgaard, 2016)

“ekskluderende nasjonalisme, et autoritært verdssystem og anti elitisme”¹⁰⁶. I tabellen under viser Raknes de vanligste fiendebilder for et høyrepopulistisk parti, her inndelt i indre og ytre fiender.

STAT	Innenfor	Utenfor
Innenfor	1) Samfunnseliten, mediene, trygde-snyltere, latsabber	2) Innvandrere, etniske minoriteter, muslimer, jøder romfolk
Utenfor	3) EU-kommisærer, intellektuelle og kunstnere bosatt i utlandet	4) EU, FN, truende nabostater, jøder i finansbransjen

Ut fra denne modellen skal oppgaven i analysene undersøkes hvorvidt dette er overførbart til Trump og hvem som utmerker seg som hans hovedfiender.

Raknes karakteriserer videre USA som populismens hjemland. Populisme i Europa blir betraktet som grums i følge Raknes, mens i USA fungerer den som et verktøy demokratiet trenger for å korrigere seg selv. Den typiske amerikanske populist henvender seg som oftest til "folket", som her må forstås som den hardtarbeidende, hvite middel- og arbeiderklassen som genererer verdier til samfunnet mens en korrump elite lever på andres arbeid¹⁰⁷. I den sammenheng er kanskje populismens appell i USA mer forståelig med tanke på kapitalismens rolle i det politikken. De folkevalgte i USA nyter godt av høye lønninger og kampanjebidrag, og kan derfor sies å være en del av den økonomiske eliten. Folket kan dermed mistenke at politikernes egeninteresser kommer før folkets interesser. Det er mulig å se hvordan et slikt system kan skape politikerforakt.

¹⁰⁶ (Raknes, 2012, s.11)

¹⁰⁷ (Raknes, 2012, s.165)

Anne Mørk mener også, i likhet med Raknes, at amerikanere stiller seg noe annerledes til populisme enn europeere. Mistillit til en korrump elite kan være en årsak til at populistere ofte blir sett på som *redningsmenn* for demokratiet. Det spilles ofte på en myte om at politikerne i Washington ikke ivaretar amerikanske interesser. Dette er et viktig poeng for å forstå Trumps åpenbare appell til store deler av det amerikanske folket. USA har fremstått som et polarisert samfunn i lange perioder gjennom historien, det være seg mellom etniske grupper, politiske partier eller religiøse motsetninger.¹⁰⁸ Når forakten for samfunnseliten er så gjennomgående blant amerikanere, gir det muligens mening at Trumps demagogiske tilnærming får fotfeste.

3.0 Teoretisk rammeverk for analyse av demagogisk tale

Analysene i denne oppgaven skal knyttes opp mot et utvalg teoretiske kilder, herunder bl.a. J. Justin Gustainis, Lloyd F Bitzer, Eric Sentell, Jeremiah Clabough, Mark Pearcy, Jennifer Mercieca og Aristoteles.

Gustainis publiserte *Demagoguery and Political Rhetoric : A review of the Literature* skrevet tilbake i 1990¹⁰⁹. Gustainis har fremstått som en sentral forfatter innen retorikk på bakgrunn av hvordan hans teorier er benyttet i andre relevante publikasjoner. For å tilføre en mer tidsrelevant teoribruk direkte knyttet til Trump, vil Jennifer Merciecas bok *Demagogue for President- The Rhetorical Genius of Donald Trump*, brukes i analysene for å støtte opp under Gustainis slutninger om demagogisk tale¹¹⁰. Boken er skrevet i 2020, og Merciecas teorier ligger tett opp til Gustainis. Mercieca presenterer en bredere utgreiing rundt de retorisk strategiene og har et tidsrelevant fokus for det hun legger til grunn for Trumps angivelige demagogi. Når det gjelder demagogen som menneske (etos), vil Eric Sentells betraktninger rundt Trumps bevisste og konkrete retoriske strategier komplettere Gustainis punkt om demagogen som menneske. Sentell er foreleser i engelsk ved Southeast Missouri State University, og har utgitt avhandlingen *The Art of Polarizing Ethos: An Analysis of Donald Trump's Campaign Rhetoric*¹¹¹ hvor han greier ut om

¹⁰⁸ (Ringgaard, 2016)

¹⁰⁹ (Gustainis, 1990, s.155-161)

¹¹⁰ (Mercieca, 2020, s.66-72)

¹¹¹ (Sentell, 2017)

flere aspekt han mener ligger til grunn for evolusjonen bak Trumps etos. Oppgaven vil se nærmere på Sentells argumenter rundt helt spesifikke retoriske grep som det i denne oppgaven blir nyttig å inkludere i analysen. I et analytisk perspektiv blir behandlingen og forståelsen av tekstmaterialet mer håndgripelig når det kan dissekteres og nedbrytes ved hjelp av konkrete teknikker. Sentell legger bl.a vekt på bruken av nøkkelord i demagogens tale, der visse begreper er egnet til å tilfredsstillende publikums følelser. Her har en publikasjon fra Jeremiah Clabough og Mark Percy vært nyttig som kompletterende teori. De utga i 2018 "*Wild Words*" - *analyzing angry rhetoric in American Politics*. Publikasjonen viser til eksempler på typiske ord og begreper brukt av Wallace og Trump, egnet til å skape entusiasme hos sine tilhørere¹¹². Til sammen vil dette danne bakteppet for analysen av Trumps retorikk. Ved å trekke inn flere bidragsytere i det teoretiske rammeverket, vil det kunne styrke svarene problemstillingen søker. For å gi et eksempel: Gustainis ideer om demagogen som menneske, eller hans etos, er interessante nok i seg selv. Derimot vil Eric Sentells mer dyptgående beskrivelser av de konkrete retoriske grepene, bidra til en mer spesifisert analyse. Generelt har Gustainis et godt overordnet rammeverk, men Sentell, Mercieca m.fl går imidlertid mer spesifikt inn i materien.

3.1 Demagogisk tale

I *Demagoguery and Political Rhetoric: A review of the literature* viser Gustainis til ulike politiske skikkelser han karakteriserer som demagoger. Blant disse er George Wallace, en amerikansk politiker som fungerte som den 45. guvernør i Alabama i fire perioder. Wallace huskes best for sin kamp for fortsatt segregering og populistiske synspunkter¹¹³. I tilfellet Wallace skal segregering forstås i en kontekst der tanken var å separere det afro-amerikanske samfunnet fra det hvite. Store norske leksikon beskriver begrepet slik: "Segregering er å skille enkelte menneskegrupper fra andre innen samme samfunn...Ordet segregering er særlig brukt om forsøk i visse land på å opprettholde sosiale skiller mellom befolkningsgrupper etter etniske skillelinjer"¹¹⁴. Det må nevnes, i en definerings-kontekst, at Gustainis også peker på flere, kanskje mer usannsynlige politiske figurer som har fått demagog- stempelet fra tid til annen, deriblant nåværende president i USA, Joseph Biden. I den sammenheng presiserer Gustainis

¹¹²(Clabough & Percy, 2018)

¹¹³ (Baker, 2020)

¹¹⁴ (Tjora, 2018)

viktigheten av å skille mellom ulike politiske retorikk: “Det eksisterer en liten demagog i enhver folkevalg”¹¹⁵.

Dette sitatet fra Reinhard Luthin, forfatter av boken *American Demagogue*, bruker Gustainis for å forklare den moderne bruken av ordet: forbindelsen mellom demagogi og retorikk. Joe Biden er kanskje ikke en person man nødvendigvis ville karakterisert som en demagog. For å forklare nærmere hva Gustainis legger i ordet demagog: Gustainis tillegger den allmenne bruken av ordet demagog i et vidt spekter som en konsekvens av tradisjonell politisk diskurs. Spesielt i amerikansk politikk har begrepet ofte blitt brukt som et angrepsvåpen mot politiske motstandere¹¹⁶. Det presiseres derfor igjen at demagog-begrepet i denne oppgaven er definert med negative fortegn, ikke som normal politisk tale.

Gustainis argumenterer videre for at selv om en retor (taler eller talekunstner¹¹⁷) fra tid til annen bruker visse grep som man kan knytte opp til demagogiske trekk, er det ikke ensbetydende med at retoren er demagog. Videre skiller Gustainis mellom *demagogisk tale* og *agiterende tale*. Enkelt forklart forstås en agitator i denne sammenheng som en person som generelt ønsker å påvirke gjennom retorikk, mens i demagogisk tale skal visse strategier ligge til grunn. Blant annet må demagogen ha en sterk personlig appell. I tillegg er det viktig for demagogen å enten skape eller opprettholde fiendebilder.

3.2 Den Retoriske Situasjon

En av strategiene som må ligge til grunn i demagogisk tale, ifølge Gustainis, er Den Retoriske Situasjon. Med dette forstås samfunnsmessig kontekst og omstendigheter som muliggjør demagogens virke. Gustainis fokuserer særlig på de rurale Sørstats-områdene, og hvordan menneskene der opplevde en gradvis nedbrytning av landbruks-økonomien etter Borgerkrigen i USA på 1860-tallet. Bøndene var særlig utsatt, og den situasjonen bidro til opphavet av fenomenet *The Southern Demagogue*¹¹⁸. Sørstatsfolk følte seg fremmedgjort fra sine politiske ledere, samtidig som den økonomiske situasjonen forverret seg. Det eksisterte dessuten

¹¹⁵ (Gustainis, 1990, s.155-161)

¹¹⁶ (Gustainis, 1990, s.155-161)

¹¹⁷ (Grue, 2019)

¹¹⁸ (Gustainis, 1990, s.155-161)

rasespenninger i samfunnet. Disse omstendighetene kunne en demagog utnytte. Gustainis siterer her Wilma Dykeman, forfatter av *The Southern Demagogue*: "... det var rundt temaet *negeren at Sørstats-demagogen nådde sitt crescendo*"¹¹⁹.

Sitatet er særlig relevant for å forstå eksempelvis George Wallaces tiltrekningskraft på 60-tallet, da rasespørsmålet var betent og segregering fremdeles praktisert i enkelte stater.

Tilstedeværelsen av fiendebilder, eller *oss og de* dikotomien, (en todeling ¹²⁰) er eksempel på en retorisk situasjon en demagog vet å utnytte.

Gustainis vektlegger aspektet der demagogen ser seg selv som en frelser. Det skal nevnes at han skiller mellom hvor påtrengende eller kritisk situasjonen kan være. I Den Retoriske Situasjonen kan man kanskje tenke seg til en langvarig aversjon eller en konflikt under oppbygging. Derimot, i en reell truende situasjon som kreves umiddelbar handling, er demagogen til en viss grad avhengig av å konstruere opp en krisesituasjon. Demagogen må løftes frem og velges av folket, for å deretter få makt til å kunne redde dem fra fare: "Så snart han får den makten lover han, vil fienden bli knust og tilhørerne forløst"¹²¹.

Gustainis trekker i samme kontekst paralleller mellom demagogen som frelser, til Hitlers oppkomst i Nazi-Tyskland. Han påpeker Hitlers evne til å formidle situasjonen i Weimarrepublikken som et samfunn i total krise og på vei mot undergang. Slik overbeviste Hitler deler av befolkningen om de drastiske tiltakene som måtte til og som ville bli gjennomført, om Hitler ble valgt som leder.¹²²

For å knytte Den Retoriske Situasjonen opp til en bredere referanseramme enn utelukkende sørstatene, er Lloyd F Bitzers essay *The Rhetorical Situation* fra 1968, relevant. Professor Jens. E Kjeldsen oversatte i 1997 essayet til dansk og det er den oversatte utgaven det blir referert her¹²³. Ifølge Kjeldsen er essayet en klassiker grunnet sitt originale perspektiv rundt retorikk og omstendigheter, eller *Det Påtrengende Problem* rundt retoren (et uttrykk Bitzer bruker om

¹¹⁹ (Gustainis, 1990, s.155-161)

¹²⁰ (Tranøy & Zawadzka Persvold, 2019)

¹²¹ (Gustainis, 1990, s.158)

¹²² (Gustainis, 1990, s.158)

¹²³ (Bitzer & Kjeldsen, 1997)

situasjoner i verden som mangler noe)¹²⁴. Dette har ifølge Kjeldsen gjort det nødvendig for retorikere til å forholde seg til Bitzers essay som en av de grunnleggende faktorene i retorikk-forståelse¹²⁵. I denne oppgaven vil essayet bli referert til i relativt grove trekk, hvor hovedpoengene fungerer som et supplement til Gustainis strategier. I likhet med eksempelet fra sørstatene, der man opplevde en situasjon med økonomisk nedgang og rasespenninger, eksemplifiserer Bitzer hvordan retoren Winston Churchill utnyttet situasjonen, eller Det Påtrengende Problem: "Clement Attlee sa engang at Winston Churchill alltid var på utkikk etter *his finest moment*. Det er verd å bemerke at Churchill fant dem – krisesituasjonene- og reagerte på dem"¹²⁶. Underforstått her er at retoren Churchill benyttet seg av de påtrengende omstendighetene i sine taler. Ifølge en artikkel i *The New York Times*, holdt han 18. juni i 1940 en tale til Parlamentet i England, under trusselen fra nazister fra okkuperte Frankrike. Talen kom to uker etter at Britiske marinefartøy og private båteiere klarte å evakuere 338 000 britiske soldater fra Dunkirk strendene, der de var i stor risiko i å bli utslettet av nazister. Man kan forestille seg at en slik situasjon var skremmende for britene og frykten for tyskerne påtrengende. I et utdrag fra talen kan man, i lys av historien, ane hvor viktig det var for retoren Churchill å utnytte Det Påtrengende Problemet til å motivere britene til å ikke gi opp. Han avsluttet talen slik:

Hitler vet at han må knekke oss på denne øyen eller tape krigen. Hvis vi kan stå opp mot ham, vil hele Europa være fritt og verdens liv vil kunne bevege seg mot solbelyste høyder. Men hvis vi feiler, vil hele verden, inkludert Amerika, inkludert alt vi kjenner og bryr oss om synke ned i avgrunnen til en ny mørk alder som er enda mer uhyggelig, og kanskje mer langvarig i lys av pervertert vitenskap. La oss derfor forberede oss på våre plikter, og føre oss slik at hvis det britiske imperiet og samveldet varer i tusen år, så vil man fremdeles si, *Dette var deres beste øyeblikk* ¹²⁷.

Ifølge artikkelen har historikere omtalt talen som en av de mest strålende av noen engelskmann noensinne¹²⁸. I lys av Attlees bemerkning har denne oppgaven som formål å vise at det er fullt

¹²⁴ (Bitzer & Kjeldsen, 1997, s.6)

¹²⁵ (Bitzer & Kjeldsen, 1997, s.8)

¹²⁶ (Bitzer & Kjeldsen 1997, s.10)

¹²⁷ (International Churchill Society, u.å.)

¹²⁸ (Burns, 2010)

mulig å argumentere for betydningen av en retorisk situasjon, eksemplifisert ovenfor i en av de retorisk mektigste talene verden har bevitnet.

Retorikk er situasjonell ifølge Bitzer og Gustainis. Bitzer utdyper om hvordan situasjonen kontrollerer diskursen. Bitzer argumenterer for noen viktige aspekter som er relevante i den grad Den Retoriske Situasjonen skal vektlegges i retorisk diskurs:

1. Retorisk diskurs oppstår som en respons på en situasjon, på samme måte som et svar oppstår som respons på et spørsmål, eller en løsning oppstår som en respons på et problem
2. Situasjonen kontrollerer den retoriske respons på samme måte som spørsmålet kontrollerer svaret og problemet kontrollerer løsningen. Det er verken taleren eller den overbevisende intensjon, men derimot situasjonen, som er den retoriske aktivetskilde og grunnlag – og bør jeg tilføye, grunnlaget for den retoriske analyse.¹²⁹

Selv definerer Bitzer konkret Den Retoriske Situasjon slik:

En sammensatt enhet av personer, hendelser, gjenstander og relasjoner som utgjør et faktisk eller potensielt påtrengende problem som helt eller delvis kan dempes hvis den diskurs som innføres i situasjonen kan fremtvinge menneskelig beslutning eller handling i en slik grad at det påtrengende problem dempes vesentlig.¹³⁰

Gustainis viser til at visse kontekster er bedre egnet for demagogens vekstgrunnlag og muligheten til å kapitalisere. Den Retoriske Situasjonen fungerer som ammunisjon¹³¹

¹²⁹ (Bitzer & Kjeldsen, 1997, s.12)

¹³⁰ (Bitzer & Kjeldsen, 1997, s.12)

¹³¹ (Gustainis, 1990, s.156)

3.3 Demagogen som menneske; *Etos*

Store norske leksikon beskriver etos som et retorisk bevismiddel, altså en måte å overbevise noen på. Dette henger sammen med personen som sier eller skriver noe. I dagligtale kan etos også betegne en persons moraloppfatning, moralske vilje eller livsholdning.

Store norske leksikon utdyper begrepet slik:

Etos er i mange sammenhenger knyttet til persona. I offentlige sammenhenger fremstår mennesker på forskjellige måter, avhengig av hvilke biografiske fakta, personlighetstrekk og andre egenskaper som vektlegges. I noen sammenhenger vil etos styrkes av en uformell og humoristisk persona, mens det i andre sammenhenger vil styrkes av å fremstå som formell og seriøs¹³².

Gustainis viser til flere sakkyndige som har konkludert med hva demagogens primære mål er: å utvikle egen makt, innflytelse og popularitet. Gustainis siterer G.M Gilbert som definerer demagogen slik: "... en som søker å være beryktet og mektig ved å utnytte frykt og ønsker hos folket"¹³³. I dette ligger en opportunistisk natur i demagogen. Gustainis mener at demagogen vil velge å stå for politiske saker som han vet engasjerer og begeistrer folket. Demagogen vil henge seg på et hvilket som helst tema som måtte være aktuelt i tiden. Gustainis viser til at mange av løftene som gis av demagoger er meningsløse, uholdbare og gis primært for å løfte demagogens personlige status.

I et retorisk perspektiv skal begrepet etos benyttes for bedre å tolke Trump og å forstå betydningen av Gustainis kaller demagogen som menneske. Som tidligere nevnt kan en demagog defineres som en folkeforfører. Ifølge den greske filosofen Aristoteles' tilnærming til retorikk, mente Aristoteles bl.a. at tale vil dreie seg om etos der det er talerens appell og fremtoning som vil gjøre inntrykk på tilhørerne¹³⁴. Betydningen av en sterk etos har derfor fremstått som en essensiell faktor for å forstå demagogen Trumps eksistensgrunnlag. Gjert Vestrheims bok,

¹³² (Grue, 2019)

¹³³ (Gustainis, 1990, s.156)

¹³⁴ (Grue, 2019)

Klassisk retorikk, gir en grundig gjennomgang av Aristoteles teorier om etos og bruken av dem¹³⁵. I Vestrheims behandling av temaet fremstår etos som en vektige appellform.

Troverdighet er et annet viktig aspekt rundt en demagogs etos og henger nært sammen med hvorvidt en demagog høster tillit eller ei. Er Trumps persona og fremtoning typisk for en tillitsvekkende demagog? Er Trump troverdig? I en slik sammenheng vil det bli essensielt å se nærmere på en utbredt oppfatning av Trump som en notorisk løgner. Ifølge *The Washington Post* hadde Trump per 29. April 2019 passert 10 000 løgner uttalt i offentligheten - et gjennomsnitt på 23 løgner hver dag siden han inntok presidentembetet.¹³⁶ Chris Cillizza, politisk kommentator hos CNN, delte sine betraktninger rundt Trumps troverdighet da Cillizza i 2019 publiserte en kommentar der han mener å kunne kategorisere årsakene til Trumps sterke appell i tre hovedteorier. Den første var at velgerne i 2016 aksepterte hele pakken, altså alle Trumps utsagn, til tross for åpenbare usannheter. En undersøkelse viste at mange amerikanere oppfattet Trump som lite troverdig, men brydde seg ikke. Videre mente Cillizza at en allerede utbredt mistro til politikere spilte inn; "de lyver jo alle sammen!" Men der andre politikere ofte sniker inn løgn og usannheter på en diskret måte, mener Cillizza at Trumps løgner er så spektakulære at det nærmest blir komisk. Cillizza mener mange finner dette inntagende og sjarmerende. Til slutt legger Cillizza stor vekt på amerikanernes mistenksomhet til media. Det Trump greide med sin retorikk, var å bevæpne amerikanernes allerede dvelende mistro til media og styresmakter. Cillizza argumenterer for at Trump, i ledtog med Fox News, har gjort *Fake News* til et allstedsnærværende dogme.¹³⁷

I analysene vil det fokuseres på retorikk som kan knyttes direkte til oppbygging av en sterk etos, da troverdighet må kunne sies å være et sterkt virkemiddel for en folkeforfører. Det tas utgangspunkt i Sentells publisasjon hvor Sentell legger til grunn enkelte kriterier. Et av kriteriene er dikotomien *oss og de*. En dikotomi kan defineres som en todeling. Slik blir begrepet definert av Store norske leksikon: "Dikotomi er en oppdeling i kategorier som gjensidig utelukker hverandre. For eksempel kan alle sopper grupperes i giftige eller ikke-giftige. De to gruppene utelukker hverandre gjensidig, en sopp er enten giftig eller ikke – giftig."¹³⁸

¹³⁵ (Vestrheim, 2018)

¹³⁶ (Kessler et al., 2019)

¹³⁷ (Cillizza, 2019)

¹³⁸ (Tranøy & Zawadzka Persvold, 2019)

Sentell foretok i 2012 en retorisk analyse av den konservative TV-kanalen Fox News' nyhetssendinger¹³⁹, hvor han mener at Fox News skapte en *de og oss* dikotomi. Sentell drar videre klare paralleller mellom Fox News og Trumps valgkampanje i 2016, og mener Trump har greid å forsterke de samme retoriske metodene til å promotere sitt kjernebudskap. Slik mener Sentell at Trump har oppnådd en sterk og sikker etos. Det Sentell påpeker er en helt bevisst retorisk splittende strategi demagogen Trump bruker i sin tale, og fant videre at Fox News ofte benyttet seg av nøkkelord som pirrer det partiske, konservative publikum. Ved stadig å gjenta disse nøkkelordene, eller andre slagord, ble det skapt en effekt som ga en illusjon av sannhet¹⁴⁰. Sentell viser til at Trump også har ettertrykkelig sementert hvem fienden er. I likhet med Fox News, har Trump fokusert på *mainstream media*, samfunnseliten og politikere fra det Demokratiske partiet. Disse har Trump assosiert med det han anser som skremmende liberalere med en agenda som truer den konservative agenda. Jeremiah Clabough og Mark Percy har sett nærmere på *sint retorikk* brukt av Donald Trump. Formålet med å innlemme deres studie i analysene, er å holde teorien de fremlegger om sint retorikk, eller *Wild Words* (som de definerer det som), opp mot demagogisk retorikk¹⁴¹.

Sentell vektlegger også andre konkrete retoriske grep han mener hjelper Trump med å ivareta sin etos, blant annet det han kaller *rapid delivery*. På norsk vil dette uttrykket kunne forklares som et intenst og hyppig levert budskap, der visse nøkkelord og tema blandes sammen uten nødvendigvis noen konkluderende poenger. Mens mange kanskje vil oppfatte en slik tale som usammenhengende og uberegnelig, mener Sentell at Trumps kjernelyttere får pirret sine følelser og forutinntatte holdninger ved bruken av de tidligere nevnte nøkkelordene. De blir ytterligere opphisset i sin aversjon mot Clinton, innvandringspolitikken, globalisering etc.

Et annet viktig retorisk grep Trump benytter seg av, er repetisjon. Sentell tillegger bruken av repetisjon en viktig del av evolusjonen bak demagogens etos. Analysene vil vise at Trump bruker repetisjon i en svært høy frekvens. Sentell viser til psykologi-forskning som viser at jo mer gjenkjennelig ett gjentakende budskap føles, er muligheten større for at budskapet oppleves som

¹³⁹ (Sentell, 2017, s.2)

¹⁴⁰ (Sentell, 2017, s.2)

¹⁴¹ (Clabough & Percy, 2018)

sant. Dette er uavhengig av om kilden er troverdig eller ikke¹⁴². Et godt eksempel på dette, er den avkreftede løggen om Barack Obamas fødested, en teori Trump var anfører av. Obama fremviste etter hvert sin fødselsattest som bekreftet at han var født i USA, og ikke Kenya, som var påstanden. Likevel levde denne myten videre i visse miljøer, mye takket være Trumps uvilje til å akseptere beviset og aldri innrømme nederlaget¹⁴³. Sentells poeng er at usanne påstander føles sanne når de høres ofte nok. Gustainis avsnitt om *demagogen som menneske*, eller etos, viser også til studier som har funnet at demagogen anser sannhet for å være irrelevant i sitt frieri til folket¹⁴⁴. Bruk av løgn og usannheter vil i analysene belyses i den hensikt å både forstå, og å muligens *utfordre*, et tradisjonelt syn på forbindelsen mellom etos og troverdighet. Det skal i denne oppgaven undersøkes hvorvidt Trump ved hjelp av sine retoriske strategier, og i lys av hans sterke oppslutning, besitter de kvalitetene en demagog teoretikere mener er nødvendig for troverdighet.

3.4 Fokuset på fiender: *Ad Hominem*

Store norske leksikon forklarer begrepet *Ad Hominem* dit hen at et motargument brukes om en person i stedet for sak¹⁴⁵, som når f.eks en politiker går mot et forslag idet han påpeker at motstanderen fører et utsvevende liv eller strøk på en eksamen.

Slik man kan forstå Gustainis, handler *ad hominem* om fokus og angrep på demagogens fiender. Gustainis påpeker videre at demagoger blomstrer og oppnår suksess under visse omstendigheter rådet av kaos, splittelse og frykt: "...demagogen kan ikke fungere i en atmosfære av sosial harmoni og toleranse"¹⁴⁶. Ifølge Gustainis er demagogen en opportunist som utnytter hat og frykt. Det er fullt mulig for demagogen å ha de samme følelsene rundt et politisk tema eller en politisk fiende som sine tilhørere, men samtidig er utnyttelse av andres følelser et viktig verktøy for ham. Hat er en sterk følelse og kan være drivkraften til ukritisk tenking. Et eksempel på en demagog

¹⁴² (Sentell, 2017, s.9)

¹⁴³ (Glum, 2017)

¹⁴⁴ (Gustainis, 1990, s. 156-157)

¹⁴⁵ (Alnes, 2018)

¹⁴⁶ (Gustainis, 1990, s.157)

som visste å spille på slike krefter, var Hitler som utnyttet antisemittisme og oppildnet til hat som igjen førte til sementering av makt.

Jennifer Mercieca bruker begrepet *ad hominem* når hun redegjør for betydningen av det hun karakteriserer som Trumps hatretorikk: "*Ad Hominem* brukes av demagogen til å feil-dirigere publikums oppmerksomhet ved å angripe motstanderens karakter. (...) vår oppmerksomhet er ikke lengre rettet mot sak, men mot personen"¹⁴⁷. Mercieca viser bl.a. til Trumps bruk av *ad hominem* gjennom hans skarpe direkte personlige angrep, f.eks som når store skarer av tilhørere messet unisont *Lock her up, Lock her up* om motkandidat Hillary Clinton under Trumps kampanje-møter. I likhet med Gustainis, er Merciecas argument at et vellykket *ad hominem* angrep vil bidra til å hindre kritisk tenkning. Hun sier videre at denne strategien underminerer den demokratiske prosessen ved å svekke den politiske opposisjonens legitimitet¹⁴⁸.

Gustainis og Merciecas *ad hominem* argument vil gjennom analysene anvendes som en paraply for mer spesifikke retoriske grep som løgn, overforenkling, fiendebilder, anti-elitisme og sterk appell til følelser. Ifølge Mercieca brukes også *ad hominem* til å så tvil rundt motstanderens motiver ved å fremstille dem som *self-serving*, altså kun ute etter å pleie egne interesser¹⁴⁹. I den konteksten vil det i oppgaven undersøkes hvordan Trump angriper etablerte fiender, som f.eks den økonomiske eliten, eller *self-serving* politikere i Washington. Særlig aktuelt blir i denne konteksten Trumps hyppige brukte slagord *Drain the Swamp*. Oversatt betyr dette *tøm sumpen*, en metafor der Washington D.C kan sees som en sump full av skjulte skadedyr. Rent politisk betyr det å fjerne korrupsjon i Washington D.C¹⁵⁰.

Mercieca har også en innfallsvinkel til Trumps bevisste bruk av retorikk. Hun hevder at Trump er bevisst sine retoriske strategier. Slik argumenterer hun for at Trump er mer reflektert over egen ordbruk enn man kanskje skulle tro:

¹⁴⁷ (Mercieca, 2020, s.17)

¹⁴⁸ (Mercieca, 2020, s.17)

¹⁴⁹ (Mercieca, 2020, s.18)

¹⁵⁰ (Slangit, 2017)

...det vi ser er at Trump bruker språk på en strategisk måte, som et middel mot et definert mål...fra et retorisk analytisk perspektiv har retorikken vært en suksess med tanke på å undergrave offentlig overveielse og demokrati...mitt håp er at leserne av denne boken vil forstå hvordan å gjenkjenne Trumps retoriske strategier og forstå hvorfor han bruker dem.¹⁵¹

I lys av hvordan Mercieca og Gustainis behandler Trumps bruk av retoriske strategier, og i lys av hvem Trumps forbilder og mentorer er, vil analysen ta et løst utgangspunkt i det faktum at Trump er bevisst sin strategi, selv om det vil være umulig å konkludere sikkert. Mercieca nevner også i denne forbindelse hvordan Trump lar seg lede av hvite nasjonalister, konspirasjonsteoretikere og sitt publikum på politiske valgkampmøter. Trump bruker ord strategisk for å nå et mål, som i dette tilfelle vil være å oppnå og vedlikeholde velgerstøtte.

3.5 Demagogens “far” pre-Trump: George Wallace

For å vise at Trump ikke er alene om demagogisk tale i amerikansk-politisk historie, skal det her ses nærmere på George Wallace og hans innsettelsestale som guvernør i delstaten Alabama i 1963¹⁵². En kortere gjennomgang av Wallaces retorikk vil forhåpentligvis gi rom for en bredere forståelse for hvordan demagoger når frem i det politiske USA. Dersom det kan oppnås en forståelse av hvordan Wallace, som av mange blir kalt demagogens “far” i det moderne USA, kan disse funnene være overførbare til Trump. Dette avsnittet er strategisk plassert i enden av dette kapitlet, da det var nødvendig med en gjennomgang av retoriske verktøy som etos, ad hominem etc. før Wallace som demagog kan utforskes. Det vil vises til enkelte utdrag fra Wallaces’ tale, som skal holdes opp mot teoriene tidligere presentert iht demagogisk tale.

14. januar 1963 ble George Wallace innviet som guvernør i Alabama, og lovet sine tilhengere, "Segregasjon nå, segregering i morgen, segregering for alltid!" Deler av innsettelsestalen hans

¹⁵¹ (Mercieca, 2020, s.21)

¹⁵² (BlackPast, 2013)

ble forøvrig skrevet av daværende Ku Klux Klan-leder Asa Carter¹⁵³. George Wallace vant valget som guvernør og innledet talen slik:

I dag stod jeg, der Jefferson Davis engang stod, og avla en ed til mitt folk. Det passer da bra at fra denne konføderasjonens vugge, selve hjertet av det fantastiske Anglo-Saksiske Sør at vi i dag slår på frihetstrømmene slik generasjoner av våre forfedre har gjort før oss, igjen og igjen gjennom historien. La oss reise oss mot ropet etter det frihetselskende blodet i oss og sende vårt svar til tyranniet som lenker oss fast her i sør. På vegne av de beste menneskene som noensinne har gått på denne jord drar jeg en linje i støvet og kaster hansken foran tyranniets føtter...og jeg sier...segregering i dag...segregering i morgen...segregering for alltid.¹⁵⁴

I utsnittet refererer Wallace til konføderasjonens historie og appellerer til tilhørernes bånd til Anglo-Saksisk jord. Her spiller Den Retoriske Situasjonen en rolle. Borgerkrigen i USA var over i 1865 og slaveriet var i teorien avskaffet. I den tapende part, sørstatene, ble det i årene som fulgte vedtatt lover som skulle sikre fortsatt segregering mellom hvite og svarte. En populær betegnelse på disse lovene var *Jim Crow-lovene*.¹⁵⁵ Wallace viser til hvite, "stolte" tradisjoner når han bringer på bane konføderasjonen. Han spiller på sinne og sorg blant folk i sørstatene som oppstod etter utfallet av borgerkrigen. Med sørstatenes tradisjoner for raseskille, kan det tenkes at Wallaces krav om fortsatt segregering bidro til håp om opprettholdelse av det etter hvert utdaterte samfunnslivet. Ironisk nok appellerer han til det frihetselskende folket i sør, til tross for at Jim Crow systemet var selve antitesen til frihet¹⁵⁶. Det var i årene frem til Lyndon B. Johnson avskaffet lovfestet raseskille i 1965¹⁵⁷, en enorm oppslutning rundt fortsatt raseskille i sør. Så sent som i 1940, viste en meningsmåling at 98% av den hvite sørstats-befolkningen foretrakk rasedelte skoler¹⁵⁸. På 60-tallet opplevde det amerikanske samfunnet et høyt konfliktnivå mellom ulike samfunnsgrupper, da spesielt spørsmålet om borgerrettigheter og oppgjøret etter slaveriets historie. Politisk vant de liberale ideene mer terreng og millioner av velgere i sør følte seg oversett. I denne *situasjonen* ligger arenaen åpen for populistene og demagogen Wallace.

¹⁵³ (Hampson, 1991)

¹⁵⁴ (BlackPast, 2013)

¹⁵⁵ (Mæhlum, 2019)

¹⁵⁶ (Wittmayer, 2019, s.2)

¹⁵⁷ (Server, 2017)

¹⁵⁸ (Raknes, 2012, s.169)

Wallace gir allerede i innledningen av talen ideen om hvem som har ansvaret for folkets store sorg, når han refererer til *tyranniet som lenker dem*. Skapelsen av en fiende tar til, noe som er nødvendig for at demagogen skal kunne lykkes med sin overtalelse. Tidlig i talen tilkjenner Wallace hvem som er tyrannen, og hva som må gjøres:

La oss sende en melding tilbake til Washington via våre representanter som er her med oss i dag - at fra denne dagen står vi opp, og at tyranniets hæl ikke passer til nakken på en oppreist mann...at vi skal være offensive og bære vår frihetskamp over hele nasjonen, og svinge kraften vi vet vi har her i Sør...at VI, ikke de kjedelige velgerblokkene...skal bestemme hvem som skal sitte i Det hvite hus i De Forente Stater... At fra denne dag, fra denne time, fra dette minutt lover vi et kappløp i ærens navn at vi ikke tolererer deres støvel i ansiktene våre lenger...og la visse dommere stappe det inn i deres opiumspiper av makt og røyke det for alt det er verdt¹⁵⁹.

For Wallace var det ikke afro-amerikanerne som var hovedfienden. Det var høyesterett i hovedstaden som hadde vedtatt de nye, liberale lovene om likhet for alle. I tillegg mente han at føderale politikere presset folket mot en politikk de ikke ønsket, og gjorde dem til målskiver for stadige angrep¹⁶⁰. Wallace viser i de to foregående sitatene hvordan han fokuserer på *oss og de* dikotomien. Det er eliten i Washington *mot* det lidende folket i sør. Han ønsker med denne type retorikk å mobilisere velgeren til handling. Ved å bruke ordet *vi* fremstår Wallace som en naturlig leder for et eventuelt opprørs-scenario. I likhet med Donald Trump, fokuserer Wallace mange av sine verbale angrep mot eliten i Washington. Det som derimot fremstår som en stor forskjell mellom de to i denne sammenheng, er Wallaces fravær av personlige angrep. I denne talen finnes ingen direkte angrep på navngitte personer. Det er selve etablissementet, selve institusjonene, som er Wallaces hovedfokus. Om man kan bruke begrepet *ad hominem* om Wallace avhenger da om hvordan man velger å tolke begrepet. Denne oppgaven tolker det dit hen at *ad hominem* forklarer stadige og konstante angrep på visse politiske fiender. Wallace bruker sin retorikk til å skape frykt og mistro mot politikere, akademikere og offentlige ansatte. Det kan synes som om Wallace faktisk ønsker å skape avstand mellom eliten og folket. Wallace går altså metodisk etter

¹⁵⁹ (Hampson, 1991)

¹⁶⁰ (Worthington, 1992)

grupper, og fokuserer på anti-elitisme. Han bruker ord som er ment til å appellere til publikums følelser. I teorikapittelet ble bruken av visse nøkkelord (Sentell) og ideen om sint retorikk, eller Wild Words (Clabough og Percy) presentert. I Wallaces tale finner man en utstrakt bruk av slike sterke ord eller uttrykk. I sitatet nedenfor er konteksten utelatt, men selve ordene krydrer språket ved å appellere til et nostalgisk hjerte eller til å oppildne til sinne og frustrasjon:

...frihets-elskende blod...foran tyranniets føtter...vår kamp for frihet...dere innfødte sønner og døtre av gamle New-Englands...patriotisme...våre forfedres ideologier er under angrep...systemet hadde forrånet sjelene til de som bygget det... i ånden av maktsykelighet... menn er blitt fristet til å spille Gud...Gud som belønner godhet og straffer ondskap...Vi blir en innavlet enhet under en allmechtig regjering¹⁶¹.

Flere av ordene i sitatet blir av Wallace repetert. Særlig ord som *frihet*, *Gud*, *kjempe*, *innfødt* etc. Han er også distinkt og uten avvik i sin fremstilling av sørstats-mennesker i sine beskrivelser; de blir opphøyd som de eneste gode amerikanere med styrke og mot til å kjempe mot fiender. Ett eksempel: " ...for dere har *The Southern Spirit*, og *The Southern philosophy*....dere er sørstatsfolk også, og våre brødre i kamp". Et annet eksempel: "Vi ønsker simpelthen å praktisere vår frie arv ...som er mindre enn to hundre år gammel (våre) ambisjoner, oppfinnsomhet og insensitivitet...er beundringsverdige trekk og mål"¹⁶².

Wallace var selv fra sør og bruker derfor ordet *vi* når han henvender seg til publikum. Han kan antakeligvis med troverdighet snakke på vegne av sin sørlige medborgere, med tanke på hans egen oppvekst i sør. Som oppgaven tidligere har beskrevet, er en sterk etos nødvendig for demagogen, og alt tilsier at Wallace var en person mange amerikanere i sørstatene kunne identifisere seg med rent bakgrunnsmessig. Wallace`s retorikk kan oppleves som ladet med følelsesord, og man kan kanskje argumentere for at Wallace overdriver eller blåser opp poengene sine. Det finnes derimot lite belegg for å kalle ham en løgner. Videre, i og med at Wallace ble valgt til guvernør hele fire ganger, kan man anta at hans etos var sterk og appellerende til store grupper av mennesker. At Wallace også brukte Den Retoriske Situasjonen i sør og *ad hominem* angrep, viser at merkelappen som demagog mest sannsynlig er fortjent.

¹⁶¹ (Hampson, 1991)

¹⁶² (Hampson, 1991)

4.0 Analyse av demagogiske taler

Han er en demagog, en populær leder som nærer på hatet mot eliten som vokser i demokratisk jord. Vi har nesten glemt hvor mange slike skapninger som finnes i demokratier, fordi vi har tatt for gitt at vi med grunnloven som verktøy har greid å temme dem. I dag har vår konstitusjonelle kultur kollapset, og med den, vår beskyttelse mot demagogen.¹⁶³

Sitatet er hentet fra New York Times i en artikkel skrevet i etterdønningene av presidentvalget i 2020, der Trump tapte mot tidligere visepresident Joe Biden. Den populistiske og splittende retorikken Trump benytter seg av har tvunget fram en debatt rundt menneskelige verdier og demokrati. Valget av Donald Trump som president, og hans stabile politiske oppslutning, har vært en kilde til både undring og frustrasjon. Lignende frustrasjon har man også f.eks. kunne spore i Europa med britenes Brexit (utmeldingen fra EU ¹⁶⁴), som muligens også kan knyttes opp til populisme og polariserende retorikk. Man skal ikke lenger tilbake enn til 90-årene for å finne at utbredelsen av toleranse og mangfold preget det politiske verdensbildet. Etter den kalde krigen var man vitne til Glasnost, Berlinmurens fall, et tilsynelatende sterkt og samlet EU, og ikke minst globaliseringen der mennesker fra alle verdenshjørner har kommet nærmere hverandre. Man kan, paradoksalt nok, muligens si at verden har beveget seg fra toleranse og mangfold, til et *oss og de* samfunn. For å forstå hvordan dette er mulig i løpet av en relativt kort tidsperiode, blir spørsmålet om demagoger er en viktig, men kanskje ikke eneste, faktor og forklaring polarisering. Demagogen blir viktig og fremtredende også på grunn av andre omstendigheter i samfunnet. Man kan kanskje si at samfunnet muliggjør demagogen og vice versa.

I USA har utallige politiske kommentarer fokusert på Trump som demagog og konsekvensene av hans retorikk. Trump blir ofte kalt en demagog, og av Jennifer Mercieca til og med tidenes mest briljante demagogen.¹⁶⁵ I lys av dette skal det i dette kapittelet utføres en retorisk analyse av et utvalg av Trump`s taler fra tiden rundt presidentvalg kampanjen i 2015/2016. En retorisk analyse

¹⁶³ (Garsten, 2020)

¹⁶⁴ (Mustad, 2016)

¹⁶⁵ (Mercieca, 2015)

vil gi det essensielle grunnlaget som trengs for å svare på problemstillingen om hva som tilsier at Trump er demagog, hva som kjennetegner hans retorikk og hvilke virkemidler Trump anvender for å mobilisere velgermassen. Trump entret valgkampen som en såkalt “underdog” hvor både media, den politiske eliten og folkeopinionen nærmest latterliggjorde hans kandidatur. Det kan dermed sees på som bemerkelsesverdig hvordan Trump gikk fra “useriøs underdog” til å bli valgt som president i USA. Hans budskap og hans demagogiske evner, kan muligens forklare valgseieren. Det empiriske materialet er hentet fra tidsperioden 2015-2016. Perioden er ikke bare relevant for valgkamp-kontekst, men også med tanke på den tidens utbredte oppfatning av Trump som en useriøs politisk kandidat “ingen” trodde kunne vinne valget. Trump ble latterliggjort og avskrevet av alt fra politikere til mediepersonligheter, deriblant *The Late Show* verten David Letterman. Letterman karakteriserte Trumps valgkampanje som en vits og levnet Trump ingen sjanse til å vinne valget: "Han vil bli knust i dette valget... Han går etter innvandrere, kaller dem voldtektsmenn og doplangere....Folk tenker at noen vil ta ham til siden og råde ham til å skjerpe seg, men det skjer ikke"¹⁶⁶. Det virker som Letterman har en forventning om at Trump vil bli senket av egen retorikk, og at noen på et tidspunkt vil gi Trump råd om å oppføre seg mer “presidentaktig”. En oppfatning man kan tenke seg at mange av Trump hadde. Som historien viser, skjedde det motsatte.

4.1 Trumps etos

“Begrepet Make America Great Again, denne frasen, den var min. Jeg oppfant den for ca et år siden, og fortsatte å bruke den, og alle bruker den nå, alle elsker den. Jeg vet ikke, jeg antar at jeg burde ta patent på den, kanskje jeg har tatt patent på den”¹⁶⁷ (Sitat av Donald Trump)

Trump's påstand om at han lanserte dette uttrykket, er på ingen måte er sann: "Make America Great Again" er en frase brukt av flere presidenter opp gjennom tidene. Retorikken, der lovnader om å bringe fordums storhet tilbake igjen, er velkjent og velbrukt. NRK har produsert en TV-serie der programleder Thomas Seltzer foretar en reise i USA for å undersøke hvordan Trump blir oppfattet, har påvirket og fått støtte i de rurale delene av landet. Serien tar for seg den

¹⁶⁶ (Herbert, 2019)

¹⁶⁷ (Taibbi, 2015)

historiske bruken av "Make America Great Again", og viser klipp av flere presidentkandidater som innlemmet uttrykket eller meningen bak uttrykket i sine taler:

"For dere som har forlatt håpet, vi vil gjenopprette håpet for dere igjen...og *Make America Great Again*" (1980, Ronald Reagan)¹⁶⁸.

og

"Jeg tror at vi sammen skal *Make America Great Again*" (1994, Bill Clinton)¹⁶⁹.

og

"Dere skal bli innbyggere av Amerika, *The Greatest Nation Ever*" (2008, Barack Obama)¹⁷⁰.

I tillegg hadde både Ronald Reagan og George H.W Bush faktisk "Let's make America Great Again" som sitt slagord under sine respektive valgkamper¹⁷¹.

Det er altså uproblematisk å motbevise Trumps påstand om å være opphavet til dette slagordet om å "Make America Great Again". Dette tilfellet kan kanskje synes som et banalt eksempel på en politisk usannhet uten stor betydning, men når en serie slike løgner kommer på løpende bånd, er det naturlig å stille spørsmål rundt Trumps troverdighet. Særlig i lys av størrelsen på hans tilhengerskare. Trump anses av mange, blant annet med eksempel som ovenfor, som en retorisk mester og den mest suksessfulle demagogen i USA's historie¹⁷². På den annen side skal det også nevnes at andre riktignok anser ham som demagog, men en svakere utgave enn f.eks Tyrkias Erdogan eller Indias Modi. Grunnen til det er at Trump utelukkende snakker til sin allerede opparbeidede velgerbase.¹⁷³

Aristoteles snakker om *pistis*. Ordet betyr tro eller tillit, altså noe som betegner hva som *skaper* tillit. På norsk finner man bl.a ordet oversatt til *bevismiddel*. Bevis fremtvinger en konklusjon, i motsetning til indisier som kun sannsynliggjør den. Vestrheim mener at de overtalelsesmidlene, eller *pistis* som Aristoteles snakker om, inkludert *ugjendrivelig bevis*, er det eneste som skaper

¹⁶⁸ (NRK, 2020)

¹⁶⁹ (NRK, 2020)

¹⁷⁰ (NRK, 2020)

¹⁷¹ (Dangremond, 2018)

¹⁷² (Hellman, 2017)

¹⁷³ (Mishra, 2020)

tilitt til at budskapet er sant.¹⁷⁴ Også i boken *Aristoteles - Retorikk*, oversatt av Tormod Eide, beskrives Aristoteles egne ord om overtalelsesmidlene. Aristoteles slår fast at det er tre ting som gir taleren troverdighet: forstand, personlig karakter og velvillighet.¹⁷⁵ Særlig kriteriet om personlig karakter er verdt å se nærmere på. Det kan synes som om Aristoteles kriterier for troverdighet ikke har hatt samme betydning i Trumps tilfelle. Gustainis sier dette om demagogen som menneske: "...demagogen må inneha minst tre karakteristikk; han er motivert av *self-interest*, han bryr seg lite om sannhet og han er en opportunist"¹⁷⁶ Det blir altså nødvendig å se nærmere på andre aspekter enn dyd og troverdighet i tradisjonell forstand.

I tilfellet med Trumps USA er det altså vanskelig å se at personlig karakter ble vektlagt av hans tilhengere. I hvert fall om man skal legge til grunn det oppgaven har undersøkt i forhold til den kristne delen av hans velgermasse. Det finnes mange eksempler på episoder hvor mennesker finner Trump støtende eller uberegnelig i sin oppførsel.¹⁷⁷ Det mest minneverdige er kanskje lydopptaket der man kan høre ham skryte av seksuelle overgrep. Dette opptaket ble lekket ut i offentligheten under valgkampen i 2016.¹⁷⁸ Det er ikke vanskelig å se for seg at en hvilken som helst politisk kandidat vanligvis ville ligget politisk radbruket og trukket seg etter en slik skandale. Ifølge Eric Sentell hadde Trumps karakteristiske retorikk på dette tidspunktet gitt Trump en uangripelig etos som gjorde at han ikke mistet noen velgere i betydelig grad. Tvert imot brukte han retorikk til å få sympati fra sine tilhengere etter avsløringene. Sentell viser til et utdrag fra en kampanjetale der Trump forsvaret anklagene om seksuelle overgrep og trakassering:

Det finnes en global maktstruktur. Jeg tar gladelig imot disse angrepene for dere. Dette er ikke vanlig fire-års valg. Det er et veikryss i vår sivilisasjons historie der det vil bli avgjort om vi, folket, skal ta tilbake kontrollen på regjeringen.¹⁷⁹

¹⁷⁴ (Vestrheim, 2018, s.72)

¹⁷⁵ (*Aristoteles- Retorikk*, 2006, s.104)

¹⁷⁶ (Gustainis, s.156)

¹⁷⁷ (Graham, 2017)

¹⁷⁸ (Reilly, 2017)

¹⁷⁹ (Sentell, 2017, s.6)

Sentell mener at Trump her snur en potensielt negativ sak om seg selv, til godvilje blant tilhørerne og at etosen er blitt så mektig at Trump begynner å fremstå som totalt uangripelig. Trump har greid å gjøre seg selv til martyr der kvinnene som anklager ham er en del av en global konspirasjon. *Oss og de* retorikken er også tydelig her. Det er ham og hans tilhengere *mot* myndigheter og den globale verdenen.¹⁸⁰ I en tale til den republikanske kongressen i juli 2016 kan det se ut som at Trump ønsker å mykne opp sitt image noe og gjøre seg til en del av arbeiderklassen, ved å vise til sin nærmeste familie:

"Min far lærte meg fra ung alder å respektere verdigheten til arbeidsfolk. Han var mest komfortabel rundt murere, snekkere og elektrikere, og jeg har mye av dette i meg. Jeg elsker de menneskene. Så er det min mor, Mary. hun var streng, men også varm og rettferdig. Virkelig en flott mor. Hun var blant de ærligste og generøse menneskene jeg noen gang har kjent, og en svært god menneskekjenner"¹⁸¹

Washington Post har fulgt Trumps offentlige uttalelser og påstander med argusøyne siden han inntok presidentembetet. Per 9. Juli 2020 hadde han ifølge avisen passert 20 000 løgner, halvsannheter eller misvisende påstander. Eksempelvis hadde han frem til dette tidspunktet servert over 1000 løgner om håndteringen av Covid-19 viruset. Videre var Trump oppe i 1200 løgner rundt omstendighetene rundt sin egen riksrettssak¹⁸². I en tale til den republikanske kongressen i 2016 kom Trump med en påstand som omhandler grunnlovens andre tillegg; retten til å bære våpen. Amerikanere er svært opptatt av sine grunnlovsrettigheter og opptatt av at politikere skal respektere og forholde seg til den, slik den står¹⁸³. Dette kan da sies å være et tema som er fristende for en demagog å spille på, all den tid mange av hans tilhengere vil være mer tilbøyelige til å kunne bli engasjert. Dette var Trumps påstand ifølge Washington Post: "Min motstander (Clinton) vil i all hovedsak avskaffe det andre tillegget i grunnloven. Jeg, på den annen side, har fått tidlig og sterk støtte fra National Rifle Association og vil beskytte alle amerikaneres rett til å beskytte sine familier"¹⁸⁴. Washington Posts redaksjonelle avdeling tok for

¹⁸⁰ (Sentell, 2017, s.9)

¹⁸¹ (Politico, 2016)

¹⁸² (Kessler et al., 2020)

¹⁸³ (Politics Stack Exchange, 2018)

¹⁸⁴ (Sullivan & Stanley-Becker, 2016)

seg denne påstanden i en annen artikkel. Her påpekes det at Clinton, om noe, tvert imot er moderat med tanke på nasjonal våpenkontroll og at uttalelsen er absurd. Det antas at Trump sikter til hennes mulige dommerutvelgelser hvis hun skulle bli valgt som president, dommere som *kanskje* ville vært mer villige til å stramme inn på våpenlovene enn sine republikanske kolleger. Artikkelen presiserer videre at at det ikke under noen omstendigheter er mulig for domstolene og avskaffe dette tillegget uten videre.¹⁸⁵ Trump tyr til altså usannheter som ikke bør være vanskelig for verken tilhørerne å sjekke opp i eller for motstanderen og motsi. Særlig på dette punktet, der Trump bruker usannheter og likevel har betydelig støtte i folket, kan tyde på avvik fra teoriene om demagogi som vektlegger troverdighet sammen med sanne uttalelser.

4.1.1 oss og de

Som referert til tidligere i oppgaven står *oss og de* dikotomien sentralt når man skal forstå hvordan Trump utnytter tilhørernes eksisterende aversjoner til å forsterke sin etos. Det er etablert tidligere i oppgaven at mange amerikanere allerede ser på eliten, øvrige styringsmakter og institusjoner som fienden, som ikke setter folkets interesser først. Fra nominasjonstalen til den republikanske kongressen i 2016 sier Trump følgende:

Amerika er langt mindre trygt, og verden langt mindre stabil, enn før Obama valgte å la Hillary Clinton styre utenrikspolitikken. Jeg er sikker på at det er en avgjørelse han virkelig angreir på. Hennes dårlige instinkter og dårlige dømmekraft - noe som er påpekt av Bernie Sanders - har forårsaket mange av de katastrofene som utfolder seg i dag.¹⁸⁶

I dette utdraget ser vi Trump inkludere ikke mindre enn tre demokrater i like mange setninger i en negativ kontekst. Trump indikerer at andre politikere, da særlig demokrater, ikke har satt USA's interesser først. Trump fortsetter i talen å forbinde hovedmotstanderen, Hillary Clinton, med den forhatte eliten (de) og samtidig presenterer seg selv som løsningen mot forandring:

¹⁸⁵ (The Editorial Board, 2016)

¹⁸⁶ (Politico, 2016)

Big Business, media eliten og store bidragsgivere står i kø bak min motstanders kampanje fordi de vet at hun vil opprettholde et rigget system. De kaster penger etter henne fordi de vet de vil ha kontroll over hver eneste ting hun gjør...Det er Hillary Clintons budskap, at ingenting vil endre seg: Aldri, aldri. Mitt budskap er at ting må endres - og de må endres nå¹⁸⁷.

Clinton blir i sitatet ovenfor forbundet med det forhatte etablissementet. Hun har ingenting nytt og friste med, mens Trump derimot tilbyr noe spennende, om enn udefinerbart. Trump benytter dessuten muligheten til å svekke kraften av motstanderens etos. Vestrheim forklarer at etos ikke bare handler om å skape tillit til seg selv, men på samme tid skape mistillit hos motparten.¹⁸⁸ *Oss* er de vanlige menneskene: mannen i gata, mens *de* er eliten: politiske motstandere og etablissementet. Denne todelingen kan synes effektiv for de menneskene som leter etter noen å skylde på, og samtidig lengter etter en som skal frelse dem fra *de*. I en slik kontekst kan det være nyttig for retoren å overbevise tilhørerne om at han er frelseren. I samme nominasjonstale gjør Trump nettopp det:

Hver dag våkner jeg opp bestemt på å gi et bedre liv til mennesker over hele landet som har blitt ignorert, forsømt og forlatt. Jeg har besøkt mange oppsagte fabrikkarbeidere og lokalsamfunn som er knust under våre horrible og urettferdige handelsavtaler...Dette er mennesker som jobber hardt, men ikke har en stemme. *I am that voice!*¹⁸⁹

Trump fremstår som en som kjenner folkets smerte og står frem som et lys i mørket. I en slik kontekst kan det være greit å huske hvordan Trump gjennom hele valgkampen understreket at han selv *ikke* var politiker, underforstått at han var et klart motstykke til de allerede upopulære lederne i USA. I talen til den republikanske kongressen fra 2016 finner man flere eksempler på hvordan Trump bruker sterke ord om *de*, samtidig som han markerer seg selv som en slags forløser:

¹⁸⁷ (Politico, 2016)

¹⁸⁸ (Vestrheim, 2018, s.96)

¹⁸⁹ (Politico, 2016)

Fakta er, at det eneste Clinton har oppnådd er å begå en slik graverende forbrytelse og sluppet unna med det, spesielt når andre har måttet betale så dyrt. Når den samme utenriksministeren håver inn millioner på millioner på å bytte til seg tilgang og tjenester til egne interesser og utenlandske statsmakter så vet jeg det er på tide med handling...Jeg har entret den politiske arena slik at de mektige ikke lengre kan denge løs på mennesker som ikke kan forsvare seg selv. Ingen kjenner systemet bedre enn meg, derfor er det kun jeg som kan fikse det¹⁹⁰.

Trump's etos- bygging kan antas å ha fått drahjelp av sin bakgrunn som suksessfull entreprenør der han tilbyr sine ferdigheter til å ordne opp, uten selv å være avhengig av demokratiske prosesser. Dette i motsetning til politikere for øvrig. Her ser vi, i likhet til Wallace, hvordan også Trump styrket sin etos hos tilhørerne ved å plassere seg selv blant dem, dele deres forakt for eliten og stille seg selv til disposisjon for folket.

Også fra selve innsettelsestalen i 2017 ser man hvordan Trump utnytter *oss og de*. Han innleder først med noen formelle fraser og en høflig takk til avgående president Barack Obama for hans innsats gjennom maktoverføringsprosessen. Videre henvender Trump seg til sin typiske velgerbase ¹⁹¹ved å fokusere på *oss og de*:

Seremonien i dag... har en veldig spesiell mening fordi ikke bare overfører vi makten fra en administrasjon til en annen - men fra Washington DC og tilbake til dere, folket. I for lang tid har en liten gruppe i hovedstaden høstet fruktene fra politisk styring mens folket har båret kostnadene. Washington profitterte men folket fikk ikke ta del i rikdommen. Politikere blomstret men jobber forsvant og fabrikkene ble stengt. Etablisementet beskyttet seg selv og ikke innbyggerne i landet vårt. Deres seire har ikke vært folkets seiere. Deres triumfer har ikke vært folkets triumfer. Mens de har feiret har det vært lite for å feire for familier som sliter rundt i hele nasjonen¹⁹².

¹⁹⁰ (Politico, 2016)

¹⁹¹ (Bowman, 2017)

¹⁹² (NPR, 2017)

Skal man ta utgangspunkt i tradisjonelle trekk i en typisk innsettelsestale, kan man se hvordan dette sitatet avviker fra forventningene. Man finner få spor av en filosofisk samlende tankegang eller oppfordring til forening. Man ser kanskje for seg at en nyvalgt president vil benytte anledningen til å forene de politiske frontene etter en ofte omstridt valgprosess, og heller fokusere på tanken om nasjonen som en samlet enhet fremfor to motparter. Man forventer kanskje også at presidenten vil fokusere på håpet i horisonten,¹⁹³ med hensikt å knytte seg til alle velgerne uavhengig av politisk ståsted fremfor å kjøre på med egen politisk agenda¹⁹⁴.

Gustainis definisjoner rundt demagogisk tale handler om hvordan demagogen *samler gjennom å splitte*. Blant flere underkategorier her peker han bl.a på hvordan demagogen utnytter rase - eller klasseskiller. Stadige angrep på de rike, de mektige, eller *de med interesser*.¹⁹⁵ Trump viser i det siste sitatet forståelse for aversjonen mange har mot eliten, og han får sagt mye med få ord. I dette ligger muligens en bevisst strategi der en demagog vil spille på emosjonelle strenger i en overforenklet appell. Hele sitatet her bærer preg av relativt vage ord og vendinger som er lette å følge. Ifølge Gustainis er overforenkling av komplekse situasjoner et varemerke for demagogen. Han mener dette grepet maksimerer appellen til en udannet velgermasse. De intellektuelle kan sjelden tilby enkle løsninger til det brede publikum¹⁹⁶. På denne måten blir eliten, ofte definert av rikdom eller utdanning, hovedmålet for angrepene, mens arbeider- eller andre underklasser - blir målet for overtalelse for demagogen. Man kan derfor si at tonen i Trumps innsettelsestale demonstrerer retorikk som splittende med fokus på *oss og de*.

Donald Trump har flere ord og fraser han hyppig implementerer i sine taler. Eric Sentell gjorde som nevnt en retorisk analyse av Fox News's TV -programmer der han konkluderte med at Trump videreførte Fox News's retoriske metoder. Ved særlig bruken av visse polariserende ord og visse nøkkelord, oppnådde Trump denne todelingen som *oss og de* representerer. Han bruker negativt ladede ord i sin fremstilling av sine politiske fiender; ¹⁹⁷*Fake news, mainstream media, tapere, deep state, å tømme sumpen, svake, farlige og ute av kontroll* for å nevne noen. I en studie av Michèle Lamont, Bo yun Park og Elena Ayala-Hurtado fra 2017, presenteres en

¹⁹³ (Ericson, 1997, s.727-744)

¹⁹⁴ (Ericson, 1997, s.727-744)

¹⁹⁵ (Gustainis, 1990, s.157-158)

¹⁹⁶ (Gustainis, 1990, s.60)

¹⁹⁷ (Sentell, 2017, s.2)

undersøkelse der man ved hjelp av kodebaserte analyser av 73 formelle taler av Trump. Undersøkelsen fant at politikere generelt ble omtalt 99 ganger. I 2 av tilfellene var omtalen positiv, mens 97 av omtalene var negative. Undersøkelsen fokuserer videre på at Trumps retorikk henvender seg mot arbeiderklassen i USA¹⁹⁸.

Clabough og Pearcys publikasjon om sint retorikk, eller såkalte *Wild Words*, har sett på ordbruken til både Wallace og Trump og forklarer det de mener er felles for dem begge. Stilistisk sett bruker begge en oppblåst og overdreven retorikk preget av klaging og selvmedlidenhet. De gir et eksempel fra George Wallace hvor han formidler et budskap som kan forstås som entydig negativt:

...de intellektuelle snobbene som ikke vet forskjellen på smuss og virkelig god litteratur...hyklere som sender barna Deres over halve byen, mens deres egne barn blir droppet av på privatskoler av en privatsjåfør...stresskoffert-bærende byråkrater som ikke engang klarer å parkere syklene sine beint.¹⁹⁹

Wallace, når han kjemper *mot* integrering av svarte i lokalsamfunnet, bruker altså ord som smuss, hyklere og snobber. De negative karakteristikkene her er utvetydige og ikke hva man kanskje forbinder med tradisjonell politisk kutyme. Clabough og Percy forklarer hvordan Wallace bruker sinte ord for å verbalisere hvordan mange amerikanere tenker om sitt eget samfunn og har behov for syndebukker. Wallace beskrev den nye Borgerrettsloven fra 1965 for “en tyrannisk handling (...) en snikmorders kniv i ryggen på frihet”. Forfatterne viser videre i denne sammenheng til hvordan Trump beskriver USA i sin innsettelsestale, der han klager på “det Amerikanske blodbadet” som foregår. Slike apokalyptiske visjoner er selve kjernen i sint politisk retorikk, og et trekk som knytter demagogene Wallace og Trump sammen²⁰⁰.

Om seg selv bruker Trump helt andre ord og adjektiver, ofte med stor hyppighet; strålende,

¹⁹⁸ (Lamont et al., 2017, s.160)

¹⁹⁹ (Clabough & Percy, 2018, s.375)

²⁰⁰ (Clabough & Percy, 2018, s.373)

enorm, fantastisk, tøff smart og vinnende²⁰¹. Lamont, Park og Ayala-Hurtado argumenterer for at Trumps mål er å vinne arbeiderklassens stemmer ved å hyppig presentere seg selv som den eneste kandidaten som bryr seg om dem. Dette er eksemplifisert gjennom utdrag fra taler der man kan legge merke til ordet *seier*. Trump bruker *seier* om seg selv når han ber dem om å stemme på seg. Her fra en tale i Michigan, Detroit i 2017:

Det skal bli en seier for folket, en seier for lønnstakeren, fabrikkarbeideren. Husk dette, en diger, diger seier for fabrikkarbeideren. De har ikke opplevd slike seiere på lenge”. Og fra en tale til arbeidere i North Carolina i 2016: "Jeg skal være deres seierherre i Det hvite hus."²⁰²

Trump tar, som i eksempelet ovenfor, visse ord i bruk for å appellere til velgerne. Om fienden brukes negative begreper og adjektiver. Fienden blir knyttet opp til korrupsjon og den forhatte eliten. I demagogisk ånd ønsker Trump å skape mistillit til *de* samtidig som han fremstår som den eneste løsning, redningsmann og representant for *oss*. Både Wallace og Trump spiller på emosjonelle strenger ved å bruke visse nøkkelord som bekrefter aversjonen velgerne allerede har mot fienden.

Tidligere i oppgaven ble begrepet *rapid delivery* presentert og forklart som et hyppig og intenst levert budskap. Sentell mener dette er et retorisk grep som hjelper Trump til å ivareta sin etos. Trump sørger for å trekke inn så mange som mulig av de temaer han tror vil oppildne tilhørerne, selv om budskapet kan oppfattes som usammenhengende. Sentell forklarer begrepet med hvordan Trump benytter seg av visse nøkkelord og politiske poenger i nesten alle taler han holder, men sjelden fullfører poenget han starter på. Det viktigste, mener Sentell, er for Trump å sørge for at publikum ikke glemmer sitt sinne mot Clinton, innvandrere, globalisering etc²⁰³. Sentell viser til en artikkel fra *The New Yorker* der man får demonstrert et eksempel fra en tale fra primærvalgene i 2015. Slik blir *rapid delivery* forklart i artikkelen:

²⁰¹ (Your Dictionary, u.å.)

²⁰² (Lamont et al., 2017)

²⁰³ (Sentell, s.8)

I ett strekk i en nylig tale,...gikk Trump fra Hillary Clinton ("*Hun har ingen styrke, hun har ingen stamina*") til at USA blir svindlet i handelsavtaler, til veteraner som ikke blir ivaretatt, til generaler som kastet vekk tiden ved å være på TV, og videre til "Bush" (etterlikner en mann som sover) så tilbake til Hillary som klaget over at Trump ikke var snill...så til behovet for smarte mennesker (*jeg kjenner mange tøffe mennesker...men de er ikke smarte*) videre over til pengene vi skylder (*vi skylder nitten billioner.....billioner billioner billioner av dollar*)...så tilbake til ubalansen i handel mellom USA og Kina, Japan og Mexico (*Vi skal bygge en mur, det vil virkelig bli en mur...det kommer til å skje*)²⁰⁴.

Ifølge Sentell vet Trump allerede at lytterne ikke lengre bryr seg om sannheten og på den måten bruker han talerstolen bevisst til å føre massene med nøkkelord fremfor et konstruktivt budskap. Denne intensivering av splittende retorikk kommer inn under demagogisk tale; Trumps karakteristikk av motstandere og den upresise fremleggingen av tall og statistikker²⁰⁵.

Et annet retorisk grep Sentell vektlegger er Trumps bruk av repetisjon. Sentell argumenterer for at repetisjon gir publikum en illusjon av sannhet og at budskapet føles sant når det gjentas ofte nok²⁰⁶. Utover å repetere usanne påstander, er det interessant å undersøke hvordan Trump bruker repetisjon av visse ord og poeng. I *The stake of the election* talen repeterer Trump ordet *rigget* om systemet og valgordningen hele seks ganger i løpet av de første minuttene av talen²⁰⁷. Slik skaper Trump et narrativ der han kun kan tape valget ved juks, og at systemet er korrupt. Trumps hovedmotstander var Hillary Clinton og bildet av henne som korrupt og kriminell, har festet seg hos mange amerikanere. Ved gjennomgang av *The stake of the election*-talen, ble Clinton forbundet med kriminalitet og korrupsjon i høy frekvens. Ved å søke etter stikkord som *løgner*, *korrupt*, *kriminell* og *self-serving* i denne spesifikke talen, fant denne oppgaven at Clinton ble forbundet med disse ordene hele 23 ganger²⁰⁸. Samme søk ble gjort i Palm Beach-talen fra oktober 2016. Resultatet ble 23 treff²⁰⁹.

Oppgaven har så langt argumentert for at repetisjon og rapid delivery kan være forsterkende verktøy i et retorisk budskap der sannhet blir underordnet og fiendebildet opprettholdes. Slik

²⁰⁴ (Sentell s.8)

²⁰⁵ (Sentell, s.8)

²⁰⁶ (Sentell, s 9-11)

²⁰⁷ (Politico, 2016)

²⁰⁸ (Politico, 2016)

²⁰⁹ (Quemado Institute, 2016)

bevarer Trump sin sterke etos.

4.2 Den retoriske situasjonen

Samfunnsmessig kontekst og omstendigheter er en faktor Gustainis mener har betydning for demagogens suksess og påvirkningskraft. Lloyd F Bitzers essay, *The Rhetorical Situation*, forklarer at retorikk er situasjonell ved aspekter som ble presentert i kap.3.2, og som behøver en påminnelse her. Dette sier Bitzer om hvordan situasjonen kontrollerer diskursen:

1. Retorisk diskurs oppstår som en respons på en situasjon, på samme måte som et svar oppstår som respons på et spørsmål, eller en løsning oppstår som en respons på et problem
2. Situasjonen kontrollerer den retoriske respons på samme måte som spørsmålet kontrollerer svaret og problemet kontrollerer løsningen. Det er verken taleren eller den overbevisende intensjon, men derimot situasjonen, som er den retoriske aktivitetskilde og grunnlag – og bør jeg tilføye, grunnlaget for den retoriske analyse.²¹⁰

Bitzers egen definisjon gir et konkret og lettfattelig bilde av Den Retoriske Situasjon som en faktor til demagogens virke:

En sammensatt enhet av personer, hendelser, gjenstander og relasjoner som utgjør et faktisk eller potensielt påtrengende problem som helt eller delvis kan dempes hvis den diskurs som innføres i situasjonen kan fremtvinge menneskelig beslutning eller handling i en slik grad at det påtrengende problem dempes vesentlig.²¹¹

²¹⁰ (Bitzer & Kjeldsen, 1997, s.12)

²¹¹ (Bitzer & Kjeldsen, 1997, s.12)

Bitzer legger med dette til grunn betydningen av omstendighetenes rolle i retorikk. Gustainis har beskrevet *situasjonen* som ammunisjon til demagogen, noe som demagogen kan kapitalisere på²¹². Tidligere i oppgaven ble også de rase- og økonomirelaterte omstendighetene i sørstatene belyst på tiden George Wallace ble valgt til guvernør. Hvordan også Hitler benyttet seg av krisestemming i Weimarrepublikken har blitt belyst, samt hvordan retoren Winston Churchill i sin tale *Their Finest Hour* nyttet seg av britenes frykt for tyskerne i sin appell til folket om å kjempe.

De retoriske omstendighetene i USA i tiden rundt Trumps presidentskap skal nå undersøkes, samt analysere Trumps tilnærming til disse omstendighetene. Særlig Anne Mørks betraktninger rundt populisme og anti-elitære holdninger, er relevante for denne delen av analysen. Mørk har presisert at Washington for mange amerikanere representerer en fjern elite som ikke har ivaretatt det hvite Amerikas interesser.²¹³ Oppgaven har etablert at mange amerikanere uttrykker forakt for samfunnseliten og at det i seg selv kan være noe av forklaringen på demagogen Trumps suksess. Politico.com foretok i kjølvannet av presidentvalget i 2020 en undersøkelse blant 35 forskjellige kultur-observatører, der målet var å kartlegge det politiske klimaet. Nærmere bestemt forholdet mellom det politiske etablissementet og det amerikanske folket. Flere av de spurte var alarmert over hvor skjøre samfunnsnormene og de politiske institusjonene virket å være. Det ble pekt på åpenbare mangler ved den politiske elitens forståelse når det gjaldt den jevne amerikaners følelse av urettferdighet og avstand til makten. Katherine J. Cramer, professor i statsvitenskap ved University of Wisconsin-Madison, er en av de som uttaler seg i undersøkelsen. Ifølge Cramer finnes det en stor skare av mennesker i USA som er overbevist om at systemet ikke jobber for dem. De føler seg oversett med tanke på respekt, oppmerksomhet og ressurser fra deres folkevalgte. Dette gjelder, ifølge Cramer, spesielt folk som bor i landlige utkantstrøk langt fra den kulturelle og politiske eliten i storbyene²¹⁴.

Så hvordan sementeres Trumps appell til de mest elite-foraktende velgerne? Først må man få etablert *hvem* som regnes som eliten i det 21. århundre. Ved å vise til det konservative nettstedet National Review og deres tilnærming, kan man finne svare på dette²¹⁵. I lys av at Trumps støttespillere stort sett befinner seg på den konservative høyresiden, så blir nettopp *deres*

²¹² (Gustainis, 1990, s.155-161)

²¹³ (Ringgaard, 2016)

²¹⁴ (Politico, 2020)

²¹⁵ (Hanson, 2016)

definisjon av eliten mest interessant fremfor en mer nøytral beskrivelse av hva som er eliten. Det vil også muligens gi det oss en forståelse av deres støtte til Trump. Fra artikkelen i National Review kan man forstå det dit hen at det er særlig Clinton familien som representerer selve erketypen på elite-figurer, både Hillary, Bill og Chelsea. Bill og Hillary Clintons ekteskap beskrives her som en ren maktkonstellasjon. Videre kommer det frem at universitetsutdannede fra kystbyer som New York, Boston og Los Angeles, med bakgrunn fra f.eks Harvard, Yale og Princeton, anses som elite. Den finansielle eliten passer også inn i variabelen. Dette inkluderer ikke de typiske milliardærene fra Midtvesten, men heller de som holder til i maktsentre som Boston, Washington eller Los Angeles og som har reell politisk eller kulturell innflytelse. Multimillionærer fra Wall Street som kommer seg inn i politikken beskrives som svært innflytelsesrike, og ifølge artikkelen blir disse multimillionærene alltid like sjokkerte hver gang deres forslag til redningspakker til næringslivet blir dårlig mottatt av folket²¹⁶. Her trekkes også opp et bindeledd mellom *Big Government*, *Big Money*, *Big influence* og *Big Media*. Vi kan i denne sammenhengen anse disse som de store fiendene som hovedmålet for Trumps retorikk: Politikere i Washington, lobbyister med økonomiske interesser og “Mainstream Media”. Om media trekkes det paralleller mellom Hollywood-glamour og journalisme. CNN journalist Anderson Cooper er sønn av Gloria Vanderbilt, en multimillion arving og et ikon fra Hollywood miljøet. Artikkelforfatteren skriver at “dette maktparet mottok beundring fra sykofanter i Washingtons og New Yorks månedsmagasiner”²¹⁷. Videre blir Barack Obama, og flere i hans administrasjon, inkludert i eliten og det påpekes flere bånd mellom politiske maktspillere i Obama administrasjonen og TV- og nyhetsbransjen, enten gjennom ekteskap eller andre politiske tilknytninger. Men det er særlig Hillary Clinton som blir fremstilt som den *ultimate elitisten*, som misbruker makt for å *berike seg selv*.

Jennifer Mercieca peker også på hvordan Trump har utnyttet seg av mistroende velgere. Mercieca viser til en måling fra 2015 der kun 19% av amerikanere sa de kunne stole på at myndighetene tok de rette avgjørelsene for dem. Også tilliten til media viste seg å være på et historisk lavpunkt i denne målingen²¹⁸. Resultatet fra denne målingen målingen er et særlig relevant bakteppe for talen Trump holdt i Palm Beach, Florida, 13. oktober 2016, der Trump

²¹⁶ (Hanson, 2016)

²¹⁷ (Hanson, 2016)

²¹⁸ (Mercieca, 2020, s.23-24)

retter fokuset mot den finansielle eliten, media og globalisme²¹⁹. Trump frir direkte til publikum i talen, samtidig som han setter ord på hva man kan anta Trump vet at publikum mener om politikere i Washington:

Vår bevegelse handler om å erstatte et feilet og korrupt - og når jeg sier korrupt, så mener jeg totalt korrupt politisk etablissement, med et nytt styre, kontrollert av dere, det amerikanske folket. Det er ingenting etablissementet ikke vil gjøre - ingen løgn de ikke vil fortelle for å holde på prestisjen og makten på deres bekostning²²⁰.

Trump repeterer ordet korrupt hele tre ganger i en setning. Han sørger også for å vise omsorg for tilhørerne ved å love dem sin rettmessige plass ved bordet. Trump viser videre at han er villig til å inkludere flere ytre fiender i samme korrupte kategori:

Etablissementet i Washington, den finansielle eliten og media-selskapene som sponser dem eksisterer kun for en grunn: for å beskytte og berike seg selv. Etablissementet har billioner av dollar på spill i dette valget. For eksempel har de lyst å bruke mange billioner på en enkel handelsavtale som skal kontrolleres av mange andre land, selskaper og lobbyister²²¹.

I tillegg til de indre fiendene som er belyst over, får Trump med få ord inkludert de ytre fiendene i tråd med Ketil Raknes' modell over fiendebildene på høyresiden²²². Trump har, med stor sannsynlighet, forstått konsekvensene av den økonomiske nedgangen i visse byer og områder i USA (som Detroit's forfall og hvordan byens fabrikker og livsnerver ble forlatt av industri-kapitalister og innbyggere mistet levebrødet). Her setter Trump ord på hvilke følelser som naturlig følger en slik nedgang, samtidig som han gjør tydelig klart hvem som er syndebukk:

²¹⁹ (Kar, 2016)

²²⁰ (Politico, 2016)

²²¹ (Politico, 2016)

²²² (Raknes, 2012, s.11)

Det finnes en global maktstruktur som er ansvarlig for de økonomiske avgjørelsene som har robbet arbeiderklassen vår, strippet landet for rikdom og stappet pengene i lommen på en håndfull store selskaper og politiske enheter. Bare se på hva dette korrupte etablissementet har gjort med byer som Detroit, Flint, Michigan og rurale byer i Pennsylvania, Ohio, North Carolina og over hele resten av landet. Ta en kikk på hva som foregår. De la disse byene øde. Og plyndret rikdommen til seg selv og tok våre jobber ut av landet som aldri kommer tilbake - om jeg ikke blir president²²³.

I dette sitatet demonstrerer Trump også en tydelig *oss og de* retorikk. Omstendighetene tilsier at det er *de* som har ødelagt for *dem*, og at det kun finnes en redningsmann. Den globale eliten er ansvarlig for all elendigheten og noe må gjøres. Trump bruker negative verb som at *de* robbet, *de* strippet, og *de* plyndret. Publikums *situasjon* blir adressert og man kan anta at de endelig føler seg hørt og derfor er mottakelige. At Hillary Clinton er en av hovedfiendene fra den forhatte eliten, har denne oppgaven gitt flere indikasjoner på. Clinton er et fast innslag i Trumps taler, også i denne. Trump plasserer henne i sentrum av korrupsjonen med følgende påstand:

Clinton maskineriet er i midten av denne makt-strukturen. Det har vi sett med egne øyne fra Wikileaks Dokumentene , der Hillary har hatt hemmelige møter med internasjonale banker for å planlegge ødeleggelsen av amerikansk suverenitet og for å berike disse globale finanskeftene, som er hennes særinteresse-venner og hennes donorer. Så sant. Helt ærlig, hun skulle vært fengslet. Skulle vært fengslet.²²⁴

Trump spiller på den allerede tynnslette tilliten amerikanere har til politiske ledere i Washington. Som nevnt over er amerikanske medier også utpekt som en del av den mislikte elite-konstellasjonen. Mediene får en betydelig plass i Trumps taler der han plasserer dem i det samme korrupte systemet som *sumpen*²²⁵ i Washington representerer. I talen fra Palm Beach kom følgende uttalelser:

²²³ (Politico, 2016)

²²⁴ (Politico 2016)

²²⁵ (Meyer, 2017)

Clintons mest kraftfulle våpen er media, pressen. La oss gjøre dette klart, media i dette landet er ikke lengre involvert i journalistikk. De har politiske interesser på lik linje med lobbyister eller andre finansielle aktører med en politisk agenda, og den agendaen er ikke for dere, den er for dem selv. Og deres agenda er å få skurken Hillary valgt for enhver pris... uansett hvor mange liv de ødelegger. For dem er dette en krig, og for dem er alt lov. Dette er en kamp for å redde nasjonen, tro meg...Etablisementet og deres muliggjørere i media ønsker å kontrollere dette landet (...) alle som prøver å utfordre dem blir stemplet som sjåvinister, rasister, xenofober og umoralske. De vil angripe dere, de vil baktale dere, de vil forsøke å ødelegge deres karrierer og deres familier, de vil ødelegge dere, inkludert deres gode navn og rykte. De vil lyve, lyve, lyve²²⁶.

BBC presenterte i juli 2018 en undersøkelse som viste at 91% av Trumps ivrigste supportere stolte på at alt det Donald Trump sa, var sant. I samme undersøkelse oppga kun 11% at de stolte på informasjon fra mainstream media, altså de tok Trumps ord over det meste av annen mediedekning²²⁷. Artikkelen fra BBC prøver å forklare hvorfor Trump angriper media slik han gjør, og viser til hvordan han har omdøpt mediene til *en fiende av folket*. Trump ønsker positiv omtale av seg selv, og kritisk omtale av sine motstandere. Å henge ut media som fiender, eller bruke begrepet *fake news* når dekningen ikke går hans vei, er et middel for å nå dette målet²²⁸. De retoriske omstendighetene her kommer i form av målingene som viser amerikaneres mistillit til mediene. Dette utnytter Trump i sin kommunikasjon. Ifølge BBC har denne krigen mot media gjort Trumps velgere uimottakelige for negativ omtale av Trump, og muliggjort hans høye oppslutning.

Et annet aspekt av elite-forakten i USA er den *politiske korrektheten* (heretter referert som PK i kontekster der det finnes naturlig)²²⁹ som svært mange har et negativt forhold til. Ifølge en undersøkelse publisert i The Atlantic i 2018, misliker majoriteten av amerikanere denne PK-kulturen som ofte representeres av en høyt utdannet, hvit, velstående og relativt smal gruppe. Begrepet brukes ofte om sosiale temaer som rase og hudfarge, innvandring og definering av seksuell trakassering. Undersøkelsen indikerer at omtrent 80% av amerikanere finner presset om å være politisk korrekt utmattende og som et problem for landet generelt. Det som også er interessant i denne undersøkelsen er hvor bredt denne aversjonen favner: Det er like høy prosent

²²⁶ (Quemado Institute, 2016)

²²⁷ (Zurcher, 2018)

²²⁸ (Zurcher, 2018)

²²⁹ (Thorsen, 2016)

blant unge, eldre og fargede minoritetsgrupper. En 40 år gammel mann av urfolk-amerikansk avstamning, sier det på denne måten:

Det virker som om noe har endret seg hver dag man våkner. Sier man jøde? ...eller jødisk? Sier man svarte? Eller Afro-Amerikanske? Man går på nåler for man aldri vet hva man kan si. Politisk korrekthet er i så måte skremmende²³⁰.

Republikaneren Scott Jennings, en tidligere rådgiver for president George W. Bush og en av Trumps støttespillere de seneste årene, har forsøkt å forklare Trumps suksess nettopp i lys av elite forakt og PK. Jennings mener det har oppstått en situasjon der den amerikanske og globale eliten har hånet og latterliggjort Trump. "Mainstream Media" har blitt oppfattet som bøller og mobbere av amerikanske velgere som igjen vil støtte "mobbeofferet" og viser fingeren til eliten ved å gi sin stemme til Trump. Jennings mener folk må ta innover seg at Trump ikke ble valgt for å passe inn med politikerne i Washington, han ble tvert imot valgt for å kunne knekke dem²³¹. Rupert Cornwell publiserte i *The Independent* en artikkel (2016) som langt på vei bekrefter den undersøkelsen Atlantic viste til. Her henvises det til en lignende måling som viste at 68% av alle amerikanere, uavhengig av partitilknytning eller etnisk tilhørighet, anså PK som et stort problem. Det gis også et bilde på *situasjonen* der PK danner et behov for noen som *snakker rett fra levra*. Blant annet vises det til et opprør blant unge studenter ved Yale University der bruken av visse Halloween kostymer ble betegnet som støtende og kontroversielle. Det ble stilt spørsmålsteget ved om det ikke lenger var rom for å være litt "på kanten" uten å bekymre seg om hva som er passende eller upassende. Artikkelen viser videre til Robert Hughes bok *Culture of Complaint*, som beskriver USA som et land bestående av "sutrekopper og bortskjemte barn". Cornwell skriver at enkelte gruppers misnøye forplantet seg til flere og flere samfunnsgrupper. Slik mener Cornwell at PK-kulturen spredte seg og ble en plage for det amerikanske samfunnet. Trump fikk oppslutning fra velgere over hele spekteret ved å kalle en spade for en spade, uten å tilsløre retorikken på en passende måte²³².

²³⁰ (Mounk, 2018)

²³¹ (Jennings, 2019)

²³² (Cornwell, 2016)

Hva i Trumps retorikk tilsier at han presenterer et motstykke til politisk korrekthet? The Hill har samlet noen uttalelser der Trump appellerer til PK-trøtte velgere som jeg skal gjengi et knippe av her:

...Det er så mange politiske korrekte idioter i dette landet. Vi må komme oss tilbake til jobb og slutte å kaste vekk tid og energi på tull....Tortur funker, okay? Tro meg det funker. Det er noen som sier at vanntortur ikke er ordentlig tortur...Hva jeg synes om vanntortur? Helt flott. Men vi bør gå mye lengre enn vanntortur, det er det jeg mener....Han (John McCain) var ingen krigshelt. Han ble en helt fordi han ble fanget. Jeg liker folk som ikke blir fanget. Han ble uteksaminert sist i sin klasse ved Annapolis....26 000 urapporterte seksuelle overgrep i militæret - kun 238 fellende dommer. Hva trodde disse geniene ville skje når de plasserte kvinner og menn sammen?....Jeg ønsker en total og fullstendig innreisenekt for muslimer... inntil våre representanter forstår hva i helvete som foregår....Fotball har blitt en myk sport slik vårt land har blitt mykt. Dommerne vifter med flagget slik at konene deres kan se dem hjemmefra....Jeg tror det store problemet i landet vårt er den politiske korrektheten. Jeg har blitt utfordret så mange ganger, og jeg har helt ærlig ikke til for slik politisk korrekthet. Og for å være ærlig, det har ikke resten av landet heller."²³³

Tidligere i dette kapittelet ble det henvist til The Atlantics artikkel om PK der sosiale temaer som rase og hudfarge, innvandring og definering av seksuell trakassering ble regnet som aktuelle temaer. I sitatene over dekker Trump flere av disse, samt det feminine aspektet. Ikke bare uvilligheten til å ta på alvor seksuelle overgrep i militæret, men også bruken av ordet *myk* om den ellers fysisk harde sporten amerikansk fotball. I lys av Den Retoriske Situasjon blir det nødvendig å undersøke hvorvidt det finnes grunnlag for å si noe om et generelt negativt syn på kvinner i USA. Det er derfor nyttig å se på noen uttalelser fra Trump, som av enkelte kan betraktes som sjåvinistiske:

Det er ikke akkurat banebrytende å si at de tidlige seirene som gikk til kvinner i *The Apprentice* i stor grad skyldtes deres sex appeal....Hvis Hillary ikke kan tilfredsstillе mannen sin, hva får deg til å tro at hun kan tilfredsstillе Amerika?....Kan du tenke deg det, det ansiktet skal liksom være vår neste president? Jeg mener, hun er en kvinne, og jeg

²³³ (Your Dictionary, u.å)

skal liksom ikke si noe stygt, men ærlig talt folkens, seriøst'....Vi kan være politisk korrekte og si at utseende ikke teller, men det er åpenbart at utseende teller. Du ville for eksempel ikke hatt en jobb om du ikke var vakker"²³⁴

Det har blitt tydelig at Trumps retorikk ikke bare rammer politiske kvinnelige motstandere som bl.a Hillary Clinton, men det synes som om Trumps omtale av kvinner ofte er nedsettende. At Trump hadde et godt grep på den hvite mannlige befolkningen, kan man muligens konkludere med basert på analyser av hans velgergruppe. 53% av amerikanske menn støttet Trump i 2016 valget, mot Clintons 41%. Samtidig fikk Trump støtte fra 42% av kvinnelige velgere,²³⁵ noe som behøver en forklaring sett i lys av hans retorikk mot kvinner. Jen Kim skrev i *Psychology Today* tilbake i 2016 om noen av sine funn rundt amerikanske kvinners syn på feminisme og mannsrollen. Som forklaring på mange amerikanske kvinners aksept til patriarki, sier Kim at svaret ligger i en "underbevisst internalisering av alle sexistiske og negative synspunkter og hat på kvinner som eksisterer innenfor vår kultur og ideologi"²³⁶. Kim mener at gutter og jenter blir foret med sjåvinistiske budskap som f.eks at kvinner er dumme, svake, passive eller manipulerende gjennom hele livet, og at dette inntrykket etter hvert fester seg. Kim trekker særlig frem at kvinner som er i partnerskap med mannlige, typiske Trump supportere, kanskje også vil finne det vanskelig å gå imot mannens syn på egen autonomi. Andre årsaker Kim trekker frem kan være at noen kvinnelige Trump-supportere genuint foretrekker en kjønnsbasert ulikhet og at dette i seg selv kan forklare at sterke kvinner som Hillary Clinton ikke appellerer til dem. Clinton representerer muligens for disse kvinnene et brudd på tradisjonelt patriarki og bryter regler innenfor deres rammer for kjønnsfordeling. Kim viser også til sjåvinisme som har vært tradisjonell eller fått økende plass i andre sosialiseringarenaer. Blant annet innenfor religiøse miljøer, sosiale medier, på arbeidsplasser og ikke minst fra Trumps opptredener i diverse media²³⁷. Slik kan man si at det finnes en retorisk situasjon der Trump setter ord på følelser og oppfatninger som ikke har vært politisk korrekte i tradisjonell forstand.

Også Jennifer Mercieca er tydelig når hun trekker fram Trumps appell blant de mest PK-trøtte

²³⁴ (Daniel, 2016)

²³⁵ (Tyson & Maniam, 2016)

²³⁶ (Kim, 2016)

²³⁷ (Kim, 2016)

velgerne. For henne er nettopp Trumps anti-PK retorikk og hans aggressive tone mot det politiske etablissementet, en av hovedårsakene til at hans tilhengere valgte Trump til president. PK var nå blitt assosiert med de politiske fiendene, og politisk *ukorrekthet* ble Trumps varemerke²³⁸. Tar man utgangspunkt i at Trump ved hjelp av sterk etos, der hans mest lidenskapelige støttespillere tar alt han sier som sannhet og gir legitimitet til politisk ukorrekthet, er det lettere å forstå hvorfor hans kontroversielle retorikk gikk hjem hos så mange velgere. Ved å studere Trumps publikumsfrieri, kan man også se hvordan Trump lykkes i sin rolle som folkeforfører. Hvordan Trump frir til publikum finnes det flere eksempler på i hans taler. Trump roser og løfter frem sine tilhørere:

Mine med-amerikanere...sammen skal vi legge kursen for Amerika i mange, mange år fremover. Sammen skal vi takle utfordringer og harde tider, men vi skal få jobben gjort...Dette øyeblikket tilhører dere...det er deres dag, deres feiring...Dere kom i milliontall for å bli en del av denne historiske bevegelsen slik ingen i verden har sett før...Så til alle amerikanere fra alle byer, nært og fjernt, fra fjell til fjell, fra hav til hav - hør disse ord - dere vil aldri bli ignorert igjen. Deres stemme, deres håp og drømmer vil definere deres amerikanske skjebne. Deres mot, godhet og kjærlighet vil lede oss på veien. Sammen skal vi gjøre *America Great Again*, gjøre Amerika rikt igjen, gjøre Amerika trygt igjen og ja- sammen skal vi gjøre *America Great Again*²³⁹.

og;

Jeg har omfavnet gråtende mødre som har mistet barna sine fordi politikere har satt sin egen agenda foran det som er best for nasjonen. Jeg har ingen tålmodighet for urettferdighet, eller toleranse for udugelige styresmakter, ingen sympati for ledere som svikter sine innbyggere...jeg har entret den politiske arena slik at de mektige ikke lengre kan gå løs på mennesker som ikke kan forsvare seg selv... Denne administrasjonen har sviktet Amerikas bydeler. De har sviktet når det gjelder utdanning.De har sviktet når det gjelder jobber. De har sviktet i kriminalitet. De har sviktet dere i alt. Når jeg blir president vil jeg sørge for at alle våre barn blir behandlet likt og beskyttet på like vilkår. For hver avgjørelse jeg tar vil jeg spørre meg; vil dette gjøre livet bedre for unge amerikanere i Baltimore, Chicago, Detroit, Ferguson som har like mye rett til å leve ut sine drømmer

²³⁸ (Mercieca, 2020, s. 28)

²³⁹ (NPR, 2017)

som ethvert annet barn i Amerika... jeg vil takke det evangeliske samfunnet som har vært så gode mot meg og støttet meg. Dere har mye å bidra med i politikken, selv om dagens lover forhindrer dere i å si deres meninger...vi må begynne å tro på oss selv, og landet vårt igjen. Det er på tide å vise hele verden at Amerika er tilbake - større og bedre og sterkere enn noensinne²⁴⁰.

Retorikk som dette betegnes av Mercieca som *ad populum* - et argument for folket. Mercieca mener demagogen frir til publikum gjennom å prise dem som gode og vise. Trump forsterker den emosjonelle responsen fra tilhørerne gjennom sosio-psykologiske faktorer, altså påtrengende omstendigheter i situasjoner der store grupper mennesker er samlet. I eksempelet under forteller Trump publikum at de *fortjener* en ny start: "Nå skal alt snu! Det er deres tid! Momentet tilhører dere! Og ikke minst; Amerika er deres land...!". En sann demagog vil kunne spille på både positive og negative følelser hos sitt publikum; både som individer og i en større gruppe. Mercieca påpeker at Trump bruker *ad populum* til først å skape splid mellom folket og den politiske eliten, samtidig frir Trump til det samme folket ved å minne dem på hvor urettferdig de har blitt behandlet. Især mener Mercieca at Trumps stadige angrep på PK gjorde at hans tilhengere satte enda mer pris på ham²⁴¹. Ifølge Mercieca er det ikke vanskelig å gjenkjenne *ad populum* all den tid argumentet baseres ene og alene på en felles, populær oppfatning av en person, et fenomen eller et faktum. I slike tilfeller er argumentet ofte feilaktig, uten at det automatisk vil si at alle populære oppfatninger er usanne. Det Mercieca sikter til derimot, er tilfeller der publikum ikke representerer mangfold, men heller utelukkende består av demagogens støttespillere. I en slik situasjon vil frieriet til publikums godhet og visdom være en manipulasjon. *Ad populum* brukes også av demagogen til å forhindre kritisk tenkning. Publikum blir overveldet av et annet overbevisende poeng; deres egen autoritet som tillegges dem av demagogen.

Så langt er det undersøkt demagogens etos og de retoriske omstendighetene som muliggjør demagogens suksess. I det neste kapittelet skal det fokuseres mer konkret på selve ordbruken i Trumps taler. Historisk og samfunnsmessig kontekst er dekket bredt i de foregående kapitlene og vil ikke få en betydelig plass her, selv om noen omstendigheter belyses.

²⁴⁰ (Politico, 2016)

²⁴¹ (Mercieca, 2020, s.30)

4.3 Ad Hominem

Hillary Clinton, som allerede har blod på hendene fra så mange sier nå at hun er villig til å risikere livet til dere alle...Hun bryr seg ikke om dere, kun interessert i hva presidentmakten kan gi henne. Hun bør fengsles for alle forbrytelsene sine mot dette landet²⁴². (Sitat av Donald Trump, 2016)

Ad hominem er presentert og forklart som demagogens *fokus på fienden*. Et folkelig begrep som kanskje best kan forklares som *å ta mannen i stedet for ballen*. Vi har etablert i den teoretiske delen hvordan Gustainis legger vekt på nødvendigheten av en uharmonisk atmosfære for at demagogen skal lykkes, samt hvordan han vil utnytte hat og frykt i folket til sin egen politiske vinning. Gustainis mener angrep og fiendtliggjøring av motstandere spiller en stor rolle i demagogens vei til makt²⁴³.

Jennifer Mercieca skriver i sin bok om demagogen Donald Trump, at han har en egen evne til å polarisere ved bl.a å gi sine motstandere negative kallenavn på sine og folkets felles fiender. På den måten mener Mercieca at Trump klarer å delegitimere den politiske opposisjonen. Hun viser til tiden da Trump var under stadig kritikk for manglende erfaring og evner til embetet han søkte. Under nominasjonskampen var Jeb Bush²⁴⁴ en av de republikanske kandidatene. Bush var en av de som var kritiske til Trumps kandidatur, og uttrykte dette ved flere anledninger. Trump svarte på Bush's kritikk med å omdøpe ham til *Low Energy Jeb* og beskrev ham som *en person med veldig lite energi som sitter ved et bord hele dagen og prater og prater med generaler*²⁴⁵. Trumps latterliggjøring hevdes å ha vært en av faktorene bak Jeb Bush's feilede valgkampanje²⁴⁶. Også CNN reporter Chris Cuomo spurte Trump i et TV- intervju om å kommentere Bush's kritikk og fikk svar i form av samme type ordelag:

²⁴² (Politico, 2016)

²⁴³ (Gustainis, 1990, s.155-161)

²⁴⁴ (Tikkanen, 2021)

²⁴⁵ (Mercieca, 2020, s.82-83)

²⁴⁶ (Byrnes & Stanage, 2016)

En person med veldig lav energi, Jeb Bush. Veldig lav energi. Det er bra hvis du vil leve et langt liv. Men han har veldig lav energi. Kanskje han sitter ned hele dagen med en eller annen general. Men vet du hva? Jeg kan ta til meg veldig mye informasjon på veldig kort tid²⁴⁷.

Mercieca understreker hvordan Trump stempler sin motstander Bush med den samme nedsettende merkelappen hele tre ganger i like mange setninger, og dermed forvisser seg om at publikum har hørt ham tydelig. Samtidig avslutter han med å påvise kontrasten om seg selv som en person med høy energi²⁴⁸.

Flere artikler og studier gir eksempler på Trumps stadige personlige angrep på personer som har blitt målskiver for hans retorikk. Blant annet finner man på den politiske nettsiden "The Hill" en oversikt over flere slike angrep. Et knippe av disse utsagnene blir inkludert her for å underbygge hva Mercieca og Gustainis mener med demagogens vedvarende fokus og angrep på motstandere. Konteksten uttalelsene har kommet i er irrelevant, da det er ordbruken og retorikken som er fokuset:

....Du mener George Bush sender våre soldater ut i kamp, de blir alvorlig såret, og så skal han ha 120 000 dollar for å gi en kjedelig tale for dem?...Bush hadde ikke IQ til å bli president.... For en bortkastet tid å bli intervjuet av Anderson Cooper når han inviterer dumme folk som Tim O'Brien - dum fyr uten peiling....Han (Bill Cosby) er skyldig som et helvete. Jeg har kjent ham, og har aldri likt ham. Jeg mener han er sterkt overvurdert, både når det gjelder talent og på mange andre måter....For et lik, for et lik. Han ligger forresten på null i målingene. En total lettveker. I privat sektor kunne han (Lindsey Graham) aldri få jobb....Pataki kunne ikke bli valgt til hundefanger engang om han stilte til valg igjen- derfor gjorde han det ikke! Pataki var en forferdelig guvernør i NY, en av de verste, han ville blitt slukt hvis han stilte igjen²⁴⁹.

Eksempelene ovenfor viser at Trump går løs på alt fra politikere fra eget parti, media, til diverse

²⁴⁷ (Mercieca, 2020, s.84)

²⁴⁸ (Mercieca, 2020, s.84)

²⁴⁹ (Krueger et al., 2015)

kulturpersonligheter. For å undersøke den *politiske demagogen* Trump skal det derimot fokuseres på hans politiske motstandere i 2015-16 valgkampen, hvor særlig Hillary Clinton er en gjenganger i Trumps taler.

Jennifer Mercieca forklarer at Trump omdirigerer all kritikk rettet mot ham selv ved å gå til motangrep og slik endrer fokus. Eksempelvis mener Mercieca at Trumps dramatiske entrè ned rulletrappen i Trump Tower ble, i hans narrativ, en heroisk og modig handling. Trump ble den ultimate outsider, en helt for folket som skulle rense USA for korrupsjon²⁵⁰. Men samtidig som Trumps kandidatur ble annonsert, ble han i media latterliggjort og utpekt som en underdog. Her er et knippe av kommentarer man kunne lese i diverse amerikanske medier:

...Trump's tivoli-speilhus presidentkampanje kunngjøring....En vittløs ape som tar rulletrapp....En rynkete drittsekk tar spranget - Amerikas minst respekterte realitystjerne kunngjør sine intensjoner og lager et helvete for GOP.²⁵¹

En kan anta at karakteristikker som disse hadde bakgrunn i kontroversielle episoder som hadde involvert Trump, f.eks rundt hans fortid rundt rasisme-kontroverser eller hans assosiasjoner med Roy Cohn²⁵². Etter å ha beseiret sine partifeller i nominasjonskampen, konsentrerte Trump seg om det siste hinderet på veien til presidentembetet; *skurken Hillary*. Ifølge Trump var Hillary nasjonens største trussel - den verste av de verste politikerne som ødela Amerika. Hun var selve inkarnasjonen på korrupsjon, som han selv uttalte ved flere anledninger. Med et fokus på Hillary, klarte Trump å holde ubehagelig informasjon rundt egen person på avstand. Snart ble *skurken Hillary* en historie i seg selv. Trump gjentok dette mantraet i det uendelige i månedene som fulgte. Trumps støttespillere messet disse ordene på hans mange valgkampmøter utover høsten 2016. I det Trump var iferd med å etablere narrativet om Hillary Clinton som den ultimate skurken, tok omsider Hillary selv kraftig til motmæle. Noen få uker etter at Trump sikret seg den republikanske nominasjonen, ble hans nye status som folkehelt truet av en rettsprosess der et av hans forretningsprosjekter, Trump University, ble gjenstand for etterforskning og søksmål.

²⁵⁰ (Mercieca, 2020, s.157)

²⁵¹ (Mercieca, 2020, s.1-2)

²⁵² (Calmes, u.å.)

Tidligere ansatte ved Trump University vitnet om et skruppelløst profittjag på universitetets vegne, bred ansettelse av ufaglærte lærere og ren økonomisk utnyttelse av studenter. Kort sagt var påstanden at hele opplegget var ren svindel. Saken ble dekket i media²⁵³ og kunne nok normalt vært en fallem for en politiker midt i en valgkamp. Hillary var ikke sen med å utnytte saken. 1. Juni 2016 holdt Hillary Clinton et valgmøte der hun hamret løs på Trumps "heltestatus". Trump var ingen suksessrik forretningsmann, mente hun. Tvert imot, Trump var en "seriesvindler som beriker seg selv på bekostning av hardtarbeidende mennesker". Hillary Clinton argumenterte videre for at Trumps neste offer ville bli det amerikanske folket, og fortsatte angrepene på hans kredibilitet i flere taler. Hillary dissekerte Trumps eget narrativ som fantastisk forretningsmann ved å gi eksempel etter eksempel på hans mange fallerte prosjekter og konkurser. Hillary viste også til hans mange søksmål der han var beskyldt for å snyte entreprenører og leverandører for betaling for arbeid på hans eiendommer.²⁵⁴ Kort sagt, Trumps økonomiske fallitter ble av Hillary brukt som bevis på hans uansvarlighet og mangel på kompetanse²⁵⁵. Hillary Clinton demonstrerer her evnen til selv å bruke ad hominem retorikk. Som Gustainis er inne på, er politikere generelt agiterende i sin retorikk. Dette gjør dem likevel ikke automatisk til demagoger, men agitatorer²⁵⁶.

Hvordan overlever Trump angrep og latterliggjøring av egen person utover å endre fokus mot sine fiender? Her kan det være passende å minne om hans forhold til Roy Cohn, advokaten og omgangsvennen som fungerte som Trumps mentor. Som beskrevet tidligere var Cohns mantra å angripe, motangripe og aldri beklage i enhver konfliktsituasjon. Etter Hillary Clintons angrep 1. juni 2016, som omhandlet skandalen rundt Trump University, gikk Trump til motangrep: Umiddelbart etter Hillary's tale annonserte Trump på Twitter at han ville holde en tale som ville adressere "skurken Hillarys feilede politikk og dårlige dømmekraft"²⁵⁷. Allerede samme kveld stilte han opp på et intervju med Lou Dobbs fra Fox News og beskrev Hillary Clinton slik: "Hun er skurken Hillary. Hun er skurken Hillary. Hun har alltid vært det og det kommer ikke til å endre seg"²⁵⁸. Hillary Clinton ble etter Fox News intervjuet stadig fremstilt som en løgner i verdensklasse og Amerikas største skurk som ingen noensinne kunne stole på. Mercieca

²⁵³ (Tuttle, 2016)

²⁵⁴ (Nichols, 2019)

²⁵⁵ (Mercieca, 2020, s.162)

²⁵⁶ (Gustainis, 1990, s.155)

²⁵⁷ (Mercieca, 2020, s.163)

²⁵⁸ (Mercieca, 2020, s.163)

konkluderer med at Trump-tilhengernes eksisterende frustrasjoner og aversjoner mot Hillary, gjorde Trumps personangrep spesielt effektive. Budskapet ble utrullert som en distraksjon, og det fungerte²⁵⁹.

Som tidligere nevnt holdt Trump en tale i New York i 2016 under banneret *The stake of the Election*²⁶⁰. Uttrykket kan på norsk oversettes til *hva som står på spill i dette valget*. Talen er i all hovedsak et eneste langt angrep på Hillary Clinton. Hele talen er tuftet på krasse karakteristikker av Hillary og deler av etablissementet i Det Demokratiske Partiet. Utdrag fra talen fokuserer på rene ad hominem angrep. Trump innleder talen med selvskrut og forsikringer om at han alene forstår og anerkjenner problemene USA står overfor: "Når jeg ser smuldrende veier og broer, eller falleferdige flyplasser, eller fabrikker som flyttes til Mexico eller andre land, så vet jeg at alt dette kan fikses, men ikke av Hillary Clinton - kun av meg"²⁶¹. Her posisjonerer Trump seg tidlig som redningsmann, eller helt om man vil. Han skal rydde opp i alle flokene. Samtidig er dette opptakten til jaget mot Hillary som skal prege resten av talen. I sitatene nedenfor uteligger konteksten, men retorikken er tydelig:

Hillary Clinton, som vi alle vet er en løgner i verdensklasse...Bare se på hennes patetiske e-poster...eller falske mottakelse i Bosnia...Hillary Clinton har perfektionert en politikk der hun stjeler og kun jobber for egen profitt...Hun styrte departementet som sitt eget personlige hedgefond...Hun vil bli president, men har verken egenskapene, eller som Bernie Sanders sa, dømmekraft for å bli president...Hun tror alt handler om henne...Hillary støttet Bills katastrofale NAFTA, akkurat slik hun støttet Kinas inntreden i Verdens Handelsorganisasjon...Vårt handelsunderskudd med Kina økte med 40% under Clintons tid som utenriksminister - en skammelig dårlig utførelse hun aldri burde fått godvilje for, men hån!...Hun blir rik samtidig som hun gjør dere fattige...Hun solgte ut våre arbeidere og vårt land for Beijing...Hun har forrådt den amerikanske arbeider i handelsavtaler i hvert eneste stadium av sin karriere...Ingen utenriksministre har tatt mer feil, oftere og på flere områder enn Hillary Clinton...Hennes avgjørelser sprer død, ødeleggelse og terrorisme overalt...Et offer er Chris Stevens. Han ble forlatt hjelpeløs til å dø mens Hillary lå trygt i sengen sin og sov...For å dekke sporene sine løy hun om en video som årsak til hans død...På bare fire år klarte Clinton på egenhånd og destabilisere hele Midt-Østen...IS truer oss i dag på grunn av Hillary Clintons avgjørelser...Kort sagt Hillary Clintons søknad til presidentskapet har kulminert i den ene dødelige utenrikspolitiske katastrofe etter den andre...Kanskje det mest skremmende ved Clintons

²⁵⁹ (Mercieca, 2020, s.163-166)

²⁶⁰ (Politico, 2016)

²⁶¹ (Politico, 2016)

utenrikspolitikk er at hun nekter å anerkjenne trusselen fra radikal islam...Clinton ønsker å ta inn mennesker som ønsker slaveri og å henrette homofile"²⁶²

Hillary Clinton, i *Stake of the Election* talen, ble målet for flere ad hominem angrep og det har vist seg å være svært vanskelig å finne kampanjetaler av Trump der slike angrep på hennes person har uteblitt. Her følger utdrag som demonstrerer Trumps ad hominem angrep mot Clinton fra øvrig empirisk materiale:

Fra kampanjetalen i Des Moines, Iowa 2016:

Clintons korrupsjonsskandaler har vært trist tid for America...det er bare for mye. Hvor mye mer skal velgerne tåle?...Hillary Clinton tror hun er berettiget til å bli president - hun tror hun står over loven: hennes kriminelle adferd her hjemme, og hennes inngrep oversjøs, gjør henne simpelthen uskikket...Clintons kampanje handler om å beskytte de mektige...feilet demokratisk politikk - Hillary Clintons politikk - har resultert i høy kriminalitet og knusende fattigdom...hun støtter...politikk som vil få uskyldige amerikanere drept... alle de ekle tingene sagt av Hillary i det siste...er ingenting mer enn et desperat forsøk...på å klamre seg til makten for å korrumpere systemet...Hillary ønsker å skremme folk²⁶³.

Fra immigrasjonstalen, Phoenix, 2016:

Talløse amerikanere som har dødd i de siste år ville vært i live i dag hadde det ikke vært for åpne grenser-politikk fra denne administrasjonen som forårsaker denne horrible tankegangen...Hun heter Hillary Clinton...21 år gamle Sarah Root. Mannen som drepte henne kom via grensen... under Barack Obama og Hillary Clintons politikk. Svak, svak politikk. Svak og tåpelig politikk...Hillary Clinton er skyldig i grov forsømmelse ved å overgi det amerikanske folkets sikkerhet til åpne grenser...illegale immigranter har unngått straffefølgelse akkurat som Hillary Clinton. OK? Kanskje vi bør deportere henne...hun vil bli en katastrofe for landet vårt, en katastrofe på så mange måter...Clintons plan ville forårsaket en konstitusjonell krise vi aldri før har sett. Hun ville avskaffet

²⁶² (Politico, 2016)

²⁶³ (Politico, 2016)

kongressens lovmakt for å kunne skrive sine egne lover fra Det Ovale Kontor. Og du ser hvor dårlig dømmekraft hun har. Hun har alvorlig dårlig dømmekraft²⁶⁴.

Ifølge Gustainis og Mercieca er slik retorikk et av virkemidlene som kjennetegner en demagog. Det er også blitt illustrert eksempler på at Trump bruker slike angrep på andre motstandere eller aktører. Latterliggjøring av motstanderen er et effektivt våpen, og ut fra enkelte sitater fremstår det som at Trump gjerne gir motstanderen både kallenavn og håner dem for personlighet, utseende og politikk.

5.0 Sammendrag og perspektiver

Dette kapittelet skal i grove trekk oppsummere funn som er relevante for å kunne svare på denne oppgavens problemstilling.

5.1 Oppsummering

Målet for denne oppgaven har vært å studere politisk demagogi i moderne tid. Ved å undersøke Donald Trumps politiske retorikk fra tiden da han kjempet og vant valget om å bli USA's president har følgende spørsmål blitt stilt og søkt svar på:

- a) Hva i Donald Trumps taler tilsier at han er en demagog?
- b) Hva kjennetegner Donald Trumps retorikk og hvilke politiske røtter har den?
- c) Hvilke demagogiske virkemidler bruker Trump for å mobilisere velgermassen og opprettholde stabil oppslutning?

Oppgaven har også tatt sikte på å gi de retoriske analysene kontekst i form av bakgrunnshistorie og demagogiske tradisjoner. Selve begrepet demagogi er definert og en gjennomgang av

²⁶⁴ (Los Angeles Times, 2016)

demagogisk historie i USA er foretatt. Det er lagt vekt på populisme og sammenhengen denne bevegelsen har med demagogi. De teoretiske verktøyene som er brukt til tolkning og analyse har bestått av Den Retoriske Situasjon, fokuset på fiender (Ad hominem) og demagogen som menneske (etos). I metodekapittelet er det gjort rede for valg og begrunnelser for bl.a metodetilnærming, valg av empiri og teori, fokus på kontekstuell inkludering og valg av kilder. Analysene har hovedsakelig omhandlet Donald Trumps kampanje-retorikk, men innenfor det kontekstuelle premisset er det også funnet plass til en tale av George Wallace, en tidligere amerikansk demagog. I siste kapittel vil det presenteres funn og konklusjoner, og det vil gis en avsluttende kommentar som skal inkludere enkelte perspektiver som forhåpentligvis kan komplettere de konkrete funnene.

5.2 Funn

I samtlige av oppgavens utvalgte taler har det blitt tydelig at Trump benyttet seg av demagogiske strategier iht teoriene som har ligget til grunn. Trump maktet gjennom talene sine å skape en entusiasme og et samhold blant sine tilhengere. Det har oppgaven vist, ved å peke på velgernes urokkelige tro på ham, der han har greid å skape ytterligere mistillit mellom velgerne og politiske motstandere, media samt andre maktorganer. I motsatt ende skapte Trump vantro, frustrasjon og latterliggjøring. Vi har sett at hans kandidatur ikke ble tatt seriøst og at han ble angrepet fra flere hold med svært nedlatende karakteristikker. Det som imidlertid kanskje mest demonstrerer antitesen til Trumps tilhengere, er nettopp det faktum at han av så mange har fått stempel som demagog. Av enkelte til og med beskrevet som den mest brillante demagogen gjennom tidene.

Opgaven har etablert viktigheten av en sterk etos hos demagogen, eller folkeforføreren, noe Eric Sentell argumenterer for. I utgangspunktet kunne det se ut som om Aristoteles ideer om pistis (bevismiddel, eller tro/tillit) som et essensielt kriterie for demagogen ville bety at Trump ikke kunne opparbeide seg etos. Særlig der det ble fokusert på og konkludert med at Trump benytter seg av løgn i stor grad. Samtidig har vi også etablert at de aller fleste av Trumps tilhengere stoler blindt på alt han sier. Et slikt avvik måtte forklares. Gustainis snakker også om demagogen som menneske, men han legger vekt på noen andre aspekter: demagogen er motivert

ut fra *self-interest*, bryr seg lite om sannheten og er en ren opportunist. Videre har oppgaven tatt utgangspunkt i Eric Sentells betraktninger rundt byggingen av en sterk etos, der noen faktorer blir vektlagt: oss og de dikotomien, bruk av repetisjon av nøkkelord og rapid delivery. Ved å ta i bruk disse retoriske strategiene ville oppgaven påvise at bruken av disse hjalp Trump å bygge en nærmest uangripelig etos.

Den Retoriske Situasjon har fått stor plass i oppgaven, da det er funnet at dette aspektet ved retorikk er betydelig. Vi har sett fra Bitzer og Gustainis at de legger betydelig vekt på omstendighetenes rolle i retorikk, og Gustainis beskriver Den Retoriske Situasjon som ren ammunition for demagogen. Herunder er folkets avmakt og aversjon mot eliten trukket frem som et hovedmoment. Eliten er generelt beskrevet som politikere i Washington, mainstream media og andre maktspillere som f. eks lobbyister med egeninteresser. Gjennom å forsterke og opprettholde disse elitene som fiendebilder i sin retorikk, har vi sett at Donald Trump har lyktes i å vinne stemmer og makt. Eksempelvis har han ved å spille på økonomisk nedgang og høy arbeidsledighet, klart å selv fremstå som redningsmann for folket som skulle beseire fienden. Trump har også gått til angrep på PK-kulturen som amerikanere flest har et problematisk forhold til. Dette har han blant annet gjort ved å bruke retorikk som er motstykket til PK-tale, og hans velgere har satt pris på at han kaller "en spade for en spade". Til slutt fikk vi demonstrert at Trump også stadig fridde til publikum ved å løfte dem frem og rose dem. Trump utnyttet *situasjonen* til å posisjonere seg selv som folkets frelser.

Analysene har også gått i sømmene på ordbruken i Trumps retorikk, nærmere bestemt hans stadige personangrep. Vi har sett eksempler på at ingen er trygg for Trumps karakteristikk, kallenavn og angrep. Særlig hans hovedmotstander Hillary Clinton har vi sett ble et mål for Trumps utrettelige angrep. Disse angrepene på person i stedet for sak, har betegnelsen ad hominem. Gustainis og Mercieca har begge påpekt at personlige angrep og fiendtliggjøring spiller en stor rolle i demagogens vei til makt. Oppgaven har sitert en rekke eksempler på personangrep på Hillary Clinton. Vi har sett Trump utnytte velgernes mistro til henne og brukt latterliggjøring som et effektivt våpen. Det har også blitt tydeliggjort hvordan Trump effektivt omdirigerer angrep på egen person og skyter tilbake umiddelbart.

5.3 Konklusjon

Denne oppgavens formål har vært å gi et bidrag til teorier om moderne demagogisk retorikk i form av å undersøke den kanskje mest aktuelle og tidsrelevante demagogen vi har i dag: Donald Trump. Jeg har hovedsakelig tatt utgangspunkt i Justin J. Gustainis ideer om demagogisk retorikk, Jennifer Merciecas bok om Trump som demagog og Eric Sentells kriterier for oppbygging av demagogens etos. Med bakgrunn i disse teoriene, vil det nå presenteres en konklusjon på oppgavens problemstilling.

Er Trump en demagog? For å svare på det vil jeg se tilbake på Patricia Roberts-Millers definisjonen av demagogi. Hun betegner demagogi som en diskurs som lover stabilitet, sikkerhet og flukt. Roberts-Miller presiserer også viktigheten av dikotomien som her innebærer *de* som er utenfor-gruppen og *oss*, som er innenfor-gruppen. I dette ligger også at *de* skal straffes og *oss* skal belønnes. Donald Trump bruker mye tid i talene på å bygge et fiendebilde hvor han presenterer seg selv som den ultimate løsningen. Det er noe han uttrykker at han vil videreføre som president og at han skal ordne opp i alt som har gått galt for amerikanerne. Trump bruker ord som setter han i et fordelaktig lys, og sine motstandere i et særdeles mørkt lys. Gustainis har et sett overordnede kriterier som kjennetegner en demagog, deriblant hvordan demagogen utnytter Den Retoriske Situasjon, hvordan demagogen fremstår som menneske og hvordan han forholder seg til sine fiender og samtidig fremstår som en frelser. I tillegg vektlegger Gustainis noen konkrete retoriske grep som *ad hominem*, følelsesmessige appeller og overforenkling av budskap. Oppgaven har funnet det tilstrekkelig påvist at alle disse kriteriene i større eller mindre grad kan knyttes til Trumps retoriske strategier. Dermed konkluderes det med at Trump er en demagog.

Hva kjennetegner Trumps retorikk og hvilke politiske røtter har den? Ved analyse av Trumps taler har oppgaven påvist utstrakt bruk av retoriske grep som kjennetegner Trump. Trump bruker polariserende retorikk for å opprettholde og forsterke fiendebilder. Gjerne med negativt ladede nøkkelord, nedlatende karakteristikker om fienden og repeterer budskapet. Om budskapet er sant eller ikke, overvelder og overbeviser Trump likevel publikum. Trump sørger for å stille seg selv i et lys der han alene er folkets redningsmann, og samtidig fremstiller

politiske motstandere som inkompetente. Trump sørger for å utnytte eksisterende frykt, hat og aversjon mot både politiske motstandere, institusjoner, media og PK-kultur ved å angripe disse. Slik benytter Trump seg av de påtrengende omstendighetene, bruker ad hominem angrep og forsterker en oss og de dikotomi.

Vi har videre sett at populisme og demagogi har dype røtter i USA. Særlig fordi eliter og teknokrater tidvis har fått for mye makt, og dermed gjort veien bredere for demagoger. Vi har sett hvordan Joe McCarthy utnyttet frykten for kommunister i sitt demagogiske virke, og hvordan George Wallace angrep den fjerne eliten i Washington som "nektet" sørstatene sine tradisjoner for segregering. Slik oppnår demagogene et sterkt skille mellom *de* og *oss*. For å svare på hvilke røtter Trumps demagogiske retorikk har, har forbindelsen til Roy Cohn, rådgiver for Joe McCarthy blitt belyst. Her finner oppgaven at det er naturlig å konkludere med en klar binding mellom Cohn og Trump. Cohn var kjent for et mantra som vi i analysene har sett Trump benytte seg av i stor grad: "angrip, motangrip, aldri si unnskyld og benekt, benekt, benekt!".

Hvilke demagogiske virkemidler bruker Donald Trump for å mobilisere velgermassen og opprettholde stabil oppslutning der man ser konturene av en folkebevegelse? Trump har brukt flere av de retoriske verktøy nødvendige for en demagog. Men for å trekke ut det som synes særlig relevant for Trumps retorikk, må hans angrep på den forhatte PK-kulturen nevnes. Trump synes å ha forstått at dette er et vinnende tema, og at store deler av befolkningen har en trøtthet for dette fenomenet. I tillegg må Trumps usedvanlig skarpe og aggressive retoriske stil fremheves. Det tør her påstås at verden sjeldent bevitner en såpass uforsonlig og nedrig retorikk, med unntak av et knippe politiske ledere på verdensscenen opp gjennom historien. At Trumps ad hominem strategi fungerte kan konkluderes med som en hovedfaktor til at Trump vant valget. Det finnes vanskelig å svare konkret på hvordan Trump har opprettholdt sin støtte. Trumps retoriske angrep fortøner seg som både personlige og politiske, helt sikkert til hans tilhengers store glede. Hans evne til å angripe sine motstandere ga positive resultater for Trump. Med tanke på Trumps Covid-19 håndtering, avsløringer om seksuelle overgrep eller hans mildt sagt tvilsomme omgang med sannhet, er hans vedvarende støtte vanskelig å sette en konkret fasit på. Det synes iøynefallende at det er en kombinasjon av Den retoriske situasjon og demagogiske verktøy, som banet veien til Det hvite hus og opprettholdelsen av velgermassen. Dette hadde

kanskje ikke har vært mulig uten at alle faktorene var tilstede samtidig. Trumps vedvarende politiske støtte kan muligens også forklares ved at han aldri har endret sine retoriske taktikker. For hans velgere er kanskje det en tiltalende egenskap i seg selv. Det kan konkluderes med at Trump ikke bare er demagog, men en suksessrik en.

5.4 Avsluttende kommentar

Arbeidet med dette emnet har vist at det er mange problemstillinger som vil kunne følge denne oppgaven. Eksempelvis: Er alle folkevalgte demagoger? Hva vinner/taper velgerne med å falle for demagogi? Er en folkevalgt som ikke er demagog, suksessfull? Alt dette kunne vært interessant å utforske nærmere, men må i denne oppgaven forbli uutforsket. Det som imidlertid er en del av oppgavens spørsmål, er å forstå årsakene bak Trumps vedvarende støtte. Analysene har demonstrert hans sterke etos og hans evne til å etablere felles fiender i sin retorikk. Jeg har underveis i arbeidet med å undersøke Trump og demagogi, blitt gjort kjent med et begrep som synes å kunne gi en psykologisk forklarende faktor bak hans støtte og etter hvert folkebevegelsen rundt “Make America Great Again”. Eric Sentell mener det er takket være Trumps sterke etos at han oppnår det demagogen ønsker, nemlig å *forføre* tilhørerne. Deres behov for bekreftelse får jevne doser med påfyll som igjen bidrar til det som av Sentell defineres som *kollektiv kognitiv dissonans* hos hans støttespillere²⁶⁵. I en retorisk analyse kommer dette begrepet litt på siden, men jeg har funnet det interessant å avslutningsvis ta dette aspektet i betraktning når man søker å forstå hvordan en demagog ikke bare forfører sine støttespillere, men også hvordan han opprettholder støtten.

Psykolog Per Espen Stoknes forklarer kollektiv kognitiv dissonans dit hen at dissonansen oppstår når egne tanker og oppfatninger havner i et motstridende forhold til hverandre. Det oppstår en ubehagelig indre spenning og harmonien må gjenopprettes. Uttrykket brukes i sosialpsykologien om måten man takler denne uoverensstemmelsen på. Komponentene i egen tenkning må endres for å gjenoppnå balanse. Ifølge Stoknes startet forskningen på kollektiv kognitiv dissonans under et eksperiment utført på sektmedlemmer som trodde fullt og helt på at dommedag ville komme

²⁶⁵ (Sentell, 2017, s.7)

på en gitt dato. Hvordan ville de takle denne situasjonen når dette ikke skjedde? Medlemmene reagerte først med naturlige følelser som sinne, flauhet og vonbrot. Sektlederen, som man må anta har bygget seg opp en uangripelig etos på dette tidspunktet, lanserte i stedet en ny teori; På grunn av sektens standhaftige tro hadde verden blitt reddet i siste liten. Takket være dem gikk ikke verden under. Slik ble den indre dissonansen oppløst, og harmonien gjenopprettet. De behøvde ikke å endre sin overbevisning²⁶⁶. Dette kan tyde på at om man lever i, eller kun søker sine egne utvalgte ekkokamre vil man rasjonalisere, avvise og unngå informasjon som ikke stemmer overens med egne oppfatninger. Slik bevares publikums komfort, samtidig som demagogen fortsetter å tilfredsstillere behovet for bekreftelse og på samme tid forsterker sin etos. Det vil være naturlig å anta at dissonansen vil forsterkes om man er i en gruppe på flere, her eksemplifisert i en sekt. I oppgavens kontekst vil det være en politisk gruppering som her kan forstås som Trumps velgere. Det har blitt vist til en undersøkelse der evangelisk hvite kristne i USA endret sine oppfatninger rundt politikeres personlige moral. Psychology Today viser i en artikkel nettopp til den kognitive dissonansen og spør om følgende:

Man skulle tro at det å støtte Donald Trump vil forårsake dissonans hos mange, da særlig kristne...han eide kasinoer (ansett som synd for mange kristne) og han bedro sine koner (utroskap er en synd for de aller fleste kristne) Som president har han vært involvert i flere handlinger som synes umoralske. Så hvorfor er det så mange som støtter ham? De må vel oppleve indre dissonans som følge av dette?...Hvordan takler de denne dissonansen?²⁶⁷

Stoknes' forklaring sier noe om hvordan en kollektiv gruppe mennesker finner en måte å rasjonalisere indre uoverensstemmelser. Dette synes jeg er et så viktig poeng, at det burde spilt en større rolle i retorisk demagogisk forståelse.

Avslutningsvis vil jeg poengtere at selv om denne oppgaven handlet om demagogen Donald Trump, vil funnene være relevante som en avsjekker mot enhver kommende demagog i maktposisjon som vil forføre velgere.

²⁶⁶ (Stoknes, 2017, s.17)

²⁶⁷ (Harmon-Jones, 2020)

Kilder

- Alnes, J. H. (2018, 20. februar). *Argumentum ad hominem*. Store norske leksikon. Hentet 22.april 2021 fra https://snl.no/argumentum_ad_hominem
- Aristoteles- Retorikk* (T. Eide, Trans.; utg.1). (2006). Vidaforlaget. 9788279900221
- Associated Press. (2019, 27.oktober). *AP FACT CHECK: Trump's Exaggerations on Predicting bin Laden's 9/11 Attack*. VOA. Hentet fra <https://www.voanews.com/usa/us-politics/ap-fact-check-trumps-exaggerations-predicting-bin-ladens-911-attack>
- Badger, E. (2015, 10.august). *How Donald Trump abandoned his father's middle-class housing empire for luxury building*. The Washington Post. Hentet fra

- <https://www.washingtonpost.com/news/wonk/wp/2015/08/10/the-middle-class-housing-empire-donald-trump-abandoned-for-luxury-building/>
- Baker, P. (2020, 30.juli). *A half-century after George Wallace, Trump echoes the politics of division*. The Seattle Times. Hentet fra <https://www.seattletimes.com/nation-world/a-half-century-after-george-wallace-trump-echoes-the-politics-of-division/>
- Barrack, N. (2016, 7.oktober). *Donald Trump: Hero, Villain or Neither?* Talon.News. Hentet fra <http://www.talon.news/opinions/donald-trump-hero-villain-or-neither/>
- Bender, M. C. (2020, 19.juni). *Trump Talks Juneteenth, John Bolton, Economy in WSJ Interview*. The Wall Street Journal. Hentet fra <https://www.wsj.com/articles/trump-talks-juneteenth-john-bolton-economy-in-wsj-interview-11592493771>
- Bitzer, L. F., & Kjeldsen, J. E. (1997). *Den retoriske situation*. I *Rhetorica Scandinavica* (3rd ed., Vol. 1). Retorikförlaget. Hentet fra <https://doi.org/10.52610/OEFI3257>
- BlackPast. (2013, 22.januar). *(1963) George Wallace, "SEGREGATION NOW, SEGREGATION FOREVER"*. BlackPast. Hentet fra <https://www.blackpast.org/african-american-history/speeches-african-american-history/1963-george-wallace-segregation-now-segregation-forever/>
- Bowman, K. (2017, 23.juni). *Who Were Donald Trump's Voters? Now We Know*. Forbes. Hentet fra <https://www.forbes.com/sites/bowmanmarsico/2017/06/23/who-were-donald-trumps-voters-now-we-know/?sh=3289923b3894>
- Bullock, B., & Roberts-Miller, P. (2014, 2.februar). *Laying Your Ass Off: With Gustainis and Signer*. I *RHE 330E Demagoguery*, 17. Academia. Hentet fra https://www.academia.edu/9784884/Laying_Your_Ass_Off_With_Gustainis_and_Signer
- Bump, P. (2019, 16.januar). *Trump is the most polarizing president on record — and almost nobody's opinion of him is changing*. The Washington Post. Hentet fra <https://www.washingtonpost.com/politics/2019/01/16/trump-is-most-polarizing-president-record-almost-nobodys-opinion-him-is-changing/>
- Bunch, W. (2020, 9.april.). *Trump's utter lack of grief, empathy is the coronavirus dog that didn't bark | Will Bunch*. The Philadelphia Inquirer. Hentet fra <https://www.inquirer.com/opinion/trump-coronavirus-lack-empathy-grief-narcissism-20200409.html>
- Burns, J. F. (2010, 17.juni). *Seventy Years Later, Churchill's 'Finest Hour' Yields Insights*. The New York Times. Hentet fra <https://www.nytimes.com/2010/06/18/world/europe/18churchhill.html>
- Byrnes, J., & Stange, N. (2016, 20.februar 20). *Ten moments that doomed Jeb Bush's presidential campaign*. The Hill. Hentet fra <https://thehill.com/homenews/campaign/270173-ten-moments-that-doomed-jeb-bushs-presidential-campaign>
- Calmes, J. (u.å.). *Donald Trump: Life before the presidency*. Miller Center. Hentet 1.mai 2021. Hentet fra <https://millercenter.org/president/trump/life-presidency>
- Chalfant, M. (2020, 17.august). *Trump: 'The only way we're going to lose this election is if the election is rigged'*. The Hill. Hentet fra

- <https://thehill.com/homenews/administration/512424-trump-the-only-way-we-are-going-to-lose-this-election-is-if-the>
- Cillizza, C. (2019, 3.april). *3 theories on why Donald Trump's lies don't seem to faze him (or his supporters)*. CNN. Hentet fra <https://edition.cnn.com/2019/04/03/politics/donald-trump-lies-reasons/index.html>
- Clabough, J., & Percy, M. (2018, 19.november). *“Wild words” – analyzing angry rhetoric in American politics*. Social Studies Research and Practice. 13. <https://doi.org/10.1108/SSRP-08-2018-0032>
- Cohn, J. (2016, 16.juni). *The Comprehensive Guide To Trump's Most Outrageous Statements*. The Huffington Post. Hentet fra https://www.huffpost.com/entry/worst-trump-quotes_n_5756e8e6e4b07823f9514fb1
- Cornwell, R. (2016, 9.januar). *Donald Trump railing against political correctness seems to have struck a chord with Americans of every persuasion*. The Independent. Hentet fra <https://www.independent.co.uk/voices/donald-trump-railing-against-political-correctness-seems-to-have-struck-a-chord-with-americans-of-every-persuasion-a6804181.html>
- Dahl Kristensen, A. (2019). *Donald Trump; Valget av en demagog i moderne tid- hvordan kunne det skje og hvordan kan retorikk brukes til bevisst polarisering*. Universitetet i Stavanger.
- Daly, M. (2017, 10.april). *Donald Trump Reads, Once Again, From Roy Cohn's McCarthyite Playbook*. Daily Beast. Hentet fra <https://www.thedailybeast.com/donald-trump-reads-once-again-from-roy-cohns-mccarthyite-playbook>
- Dangremond, S. (2018, 14.november). *Who Was the First Politician to Use "Make America Great Again" Anyway?* Town&Country. Hentet fra <https://www.townandcountrymag.com/society/politics/a25053571/donald-trump-make-america-great-again-slogan-origin/>
- Daniel, M. (2016, 14. mars). *10 Misogynistic Things Donald Trump Has ACTUALLY Said*. Odyssey. Hentet fra <https://www.theodysseyonline.com/he-said-what-10-misogynistic-things-donald-trump-has-actually-said>
- Denby, D. (2015, 15.desember). *The Plot Against America: Donald Trump's Rhetoric*. The New Yorker. Hentet fra <https://www.newyorker.com/culture/cultural-comment/plot-america-donald-trumps-rhetoric>
- Det Norske Akademis Ordbok. (u.å.). *Demagog*. Det Norske Akademis Ordbok. Hentet 1.mars 2021 fra <https://www.naob.no/ordbok/demagog>
- Duin, J. (2021, 18.februar). *The Christian Prophets Who Say Trump Is Coming Again*. Politico. Hentet fra <https://www.politico.com/news/magazine/2021/02/18/how-christian-prophets-give-credence-to-trumps-election-fantasies-469598>
- The Editorial Board. (2016, 8. november). *No, Hillary Clinton does not want to abolish the-second amendment*. The Washington Post. Hentet fra https://www.washingtonpost.com/opinions/no-hillary-clinton-does-not-want-to-abolish-the-second-amendment/2016/08/10/88163ab6-5f38-11e6-af8e-54aa2e849447_story.html
- The Editorial Board. (2020, 16 oktober). *END OUR NATIONAL CRISIS The Case Against Donald Trump*. The New York Times. Hentet fra

- <https://www.nytimes.com/interactive/2020/10/16/opinion/donald-trump-worst-president.html>
- Ericson, D. F. (1997). *Presidential Inaugural Addresses and American Political Culture*. *Presidential Studies Quarterly*, 27(4). <http://www.jstor.org/stable/27551797>
- Fazly, H. (2020). *The Re-rise of "Nationalism" in International Relations: Trump's "America First" Foreign Policy*. I *Kardan Journal of Social Sciences and Humanities* 3 (1) 77–90. Kardan University. Hentet fra <https://kardan.edu.af/data/public/files/KJSSH-3.1-2020-0524062020045745.pdf>
- Garsten, B. (2020, 9.november). *How to Protect America From the Next Donald Trump*. The New York Times. Hentet fra <https://www.nytimes.com/2020/11/09/opinion/how-to-protect-america-from-the-next-donald-trump.html>
- Glum, J. (2017, 12. november). *Some Republicans Still Think Obama Was Born in Kenya as Trump Resurrects Birther Conspiracy Theory*. Newsweek. Hentet fra <https://www.newsweek.com/trump-birther-obama-poll-republicans-kenya-744195>
- Graham, D. A. (2017, 23.januar). *The Many Scandals of Donald Trump: A Cheat Sheet*. *The Atlantic*. <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/01/donald-trump-scandals/474726/>
- Gross, T. (2020, 7 7). *'We've Got To Learn From Our History,' 'Demagogue' Author Warns*. NPR. Hentet fra <https://www.npr.org/2020/07/07/887649136/we-ve-got-to-learn-from-our-history-demagogue-author-warns>
- Grue, J. (2019, 14.juni). *Etos*. Store norske leksikon. Hentet 13.mars 2021 fra <https://snl.no/etos>
- Grue, J. (2019, 30.september). *Retor*. Store norske leksikon. Hentet 15.mars 2021 fra <https://snl.no/retor>
- Gundersen, D. (2020, 17.juli). *Homo faber*. Store norske leksikon. Hentet 15.februar 2021 fra https://snl.no/homo_faber
- Gustainis, J.J. (1990). *Demagogery and Political Rhetoric: A Review of the Literature*. I *Demagogery* (utg.2, Vol. 20, s. 155-161). Taylor & Francis, Ltd. <https://www.jstor.org/stable/3885904>
- Hampson, R. (1991, 5.oktober). *Best-Selling Novelist A 1950S Racist -- 'Segregation Forever' Speech For Wallace*. The Seattle Times. Hentet fra <https://archive.seattletimes.com/archive/?date=19911005&slug=1309199>
- Händler Svendsen, L. F., & Grue, J. (2009, 15.februar). *Retorikk*. Store norske leksikon. Hentet 14.februar 2021 fra <https://snl.no/retorikk>
- Hanson, V. D. (2016, 5.juli). *Washington's Hollow Men*. National Review. Hentet fra <https://www.nationalreview.com/2016/07/american-elite-and-american-people/>
- Hellman, R. (2017, 18.september). *UNFILTERED TRUMP IS UNPRECEDENTED, EXPERT IN PRESIDENTIAL RHETORIC SAYS*. The University of Texas. Hentet 3.april 2021 fra <https://news.ku.edu/2017/09/15/unfiltered-trump-unprecedented-expert-presidential-rhetoric-says>
- Herbert, G. (2019, 22.mars). *David Letterman: Donald Trump is a joke, won't win election -- and needs therapy*. Syracuse. Hentet fra https://www.syracuse.com/politics/2016/10/david_letterman_donald_trump_joke_therapy.html

- Hofstad, K. (2021, 19.februar). *Teknokrati*. Store norske leksikon. Hentet 25.februar 2021 fra <https://snl.no/teknokrati>
- Hudson, M. (u.å.). *Did Joseph McCarthy cause the Red Scare of the 1950s?* Britannica. Hentet fra <https://www.britannica.com/story/did-joseph-mccarthy-cause-the-red-scare-of-the-1950s>
- Hume, T. (2016, 31.mai). *Stephen Hawking: Trump 'is a demagogue'*. CNN. Hentet fra <https://edition.cnn.com/2016/05/31/politics/stephen-hawking-donald-trump-demagogue/index.html>
- International Churchill Society. (u.å.). *Their Finest Hour*. International Churchill Society. Hentet 17.mars 2021 fra <https://winstonchurchill.org/resources/speeches/1940-the-finest-hour/their-finest-hour/>
- Jacobo, J. (2021, 7.januar). *This is what Trump told supporters before many stormed Capitol Hill*. ABC News. Hentet fra <https://abcnews.go.com/Politics/trump-told-supporters-stormed-capitol-hill/story?id=75110558>
- Jennings, S. (2019, 6.desember). *Donald Trump was elected to break the elite. Of course they want to impeach him*. CNN. Hentet fra <https://edition.cnn.com/2019/12/05/opinions/trump-is-still-winning-jennings/index.html>
- Kaiser, M. (2015, 27.april). *Kvantitativ metode*. De nasjonale forskningsetiske komiteene. Hentet 29.februar 2021 fra <https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/metoder/kvantitativ-metode/>
- Kessler, G., Rizzio, S., & Kelly, M. (2019, 29.april). *President Trump has made more than 10,000 false or misleading claims*. The Washington Post. Hentet fra <https://www.washingtonpost.com/politics/2019/04/29/president-trump-has-made-more-than-a-false-or-misleading-claims/>
- Kim, J. (2016, 25. oktober). *Are Female Misogynists on the Rise?* Psychology Today. Hentet fra <https://www.psychologytoday.com/us/blog/valley-girl-brain/201610/are-female-misogynists-the-rise>
- Krebs, A. (1986, 3.august). *Roy Cohn, Aide to McCarthy and Fiery Lawyer, Dies at 59*. The New York Times. Hentet fra <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/library/national/science/aids/080386sci-aids.html>.
- Krueger, H., Hardiman, K., & Kelly, C. (2015, 26.juli). *Trump's most notable insults*. The Hill. Hentet fra <https://thehill.com/blogs/ballot-box/249102-trumps-most-notable-insults>
- Kruse, M. (2016, 8.april). *'He Brutalized For You' How Joseph McCarthy henchman Roy Cohn became Donald Trump's mentor*. Politico. Hentet fra <https://www.politico.com/magazine/story/2016/04/donald-trump-roy-cohn-mentor-joseph-mccarthy-213799>
- Lamont, M., Yun Park, B., & Ayala-Hurtado, E. (2017). *Trump's Electoral Speeches and His Appeal to the American White Working Class* (S1):S153-S180.
- Lamont, M., Yun Park, B., & Ayala-Hurtado, E. (2017, 8.november). *Trump's electoral speeches and his appeal to the American white working class*. British Journal of Sociology. (Vol. 68). <https://doi.org/10.1111/1468-4446.12315>
- Ledang, O. K. (2018, 20.februar). *Dissonans*. Store norske leksikon. Hentet 30.mars 2021 fra <https://snl.no/dissonans>

- Levitz, E. (2016, 1.september). *Donald Trump's Hateful Rhetoric Matters More Than the Details of His 'Policies'*. New York Magazine. Hentet fra <https://nymag.com/intelligencer/2016/09/trumps-hateful-rhetoric-matters-more-than-his-policies.html>
- Li, K. (2020, 1.juni). *Open season on the free press: Journalists targeted in attacks as U.S. protests rage*. Reuters. Hentet fra <https://www.reuters.com/article/us-minneapolis-police-protests-press/open-season-on-the-free-press-journalists-targeted-in-attacks-as-u-s-protests-rage-idUSKBN2370T5>
- Llewellyn, J., & Thompson, S. (2020, 23.september). *McCarthyism*. Alpha history. Hentet 10.april 2021 fra <https://alphahistory.com/coldwar/mccarthyism/>
- Los Angeles Times. (2016, 31.august). *Transcript: Donald Trump's full immigration speech, annotated*. Los Angeles Times. Hentet fra <https://www.latimes.com/politics/la-na-pol-donald-trump-immigration-speech-transcript-20160831-snap-htmlstory.html>
- Madhani, A. (2020, 19.juni). *President Trump turns coronavirus conversation into 'US vs. THEM'*. Chicago Tribune. Hentet fra <https://www.chicagotribune.com/coronavirus/ct-nw-coronavirus-political-fight-20200619-2um4cufojzc45j7tt3qmdrvtrm-story.html>
- Mæhlum, L. (2019,14. mars). *Jon Crow*. Store norske leksikon. Hentet 12.mars 2021 fra https://snl.no/Jim_Crow
- Marcus, D. L. (2021, 6.februar). *Trump may survive impeachment. But like my cousin Roy Cohn, he's lost New York's respect*. NBC. Hentet fra <https://www.nbcnews.com/think/opinion/trump-may-survive-impeachment-my-cousin-roy-cohn-he-s-ncna1256919>
- Margaritoff, M. (2020, 5.mars). *Roy Cohn, The Man Who Taught Donald Trump Everything He Knows*. All That's Interesting. Hentet 24.mars 2021 fra <https://allthatsinteresting.com/roy-cohn>
- Megerian, C., & Stokols, E. (2020, 4.mai). *Trump rarely shows empathy in coronavirus crisis*. Los Angeles Times. Hentet fra <https://www.latimes.com/world-nation/story/2020-05-04/trump-rarely-shows-empathy-in-coronavirus-crisis>
- Mercieca, J. (2015, 11.desember). *The rhetorical brilliance of Trump the demagogue*. The conversation. Hentet fra <https://theconversation.com/the-rhetorical-brilliance-of-trump-the-demagogue-51984>
- Mercieca, J. (2020). *Demagogue for President: The Rhetorical Genius of Donald Trump*. Texas A&M University Press. 1623499062
- Mercieca, J. (2020, 19.juni). *A field guide to Trump's dangerous rhetoric*. The Conversation. Hentet fra <https://theconversation.com/a-field-guide-to-trumps-dangerous-rhetoric-139531>
- Meyer, T. (2017, 19.oktober). *Has Trump drained the swamp in Washington?* Politico. Hentet fra <https://www.politico.com/story/2017/10/19/trump-drain-swamp-promises-243924>
- Mishra, P. (2020, 25.oktober). *Trump is a weaker demagogue than Erdogan and Modi*. Bloomberg. Hentet fra <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2020-10-25/trump-is-a-weaker-demagogue-than-erdogan-and-modi>

- Mounk, Y. (2018, 10.oktober). *Americans Strongly Dislike PC Culture*. The Atlantic. Hentet fra <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2018/10/large-majorities-dislike-political-correctness/572581/>
- Mustad, E. (2016, juni 23.). *Brexit*. Store norske leksikon. Hentet 2.april 2021 fra <https://snl.no/Brexit>
- Neglio, S. (2017, 21.august). *Polarizing Statements and a Lack of Progress Made by President Trump*. *Odyssey*. Hentet fra <https://www.theodysseyonline.com/polarizing-statements-lack-progress-president-trump>
- Nichols, J. (2019, 11.januar). *Trump Got Rich by Screwing Over Workers—Of Course He's Doing It Again as President*. The Nation. Hentet fra <https://www.thenation.com/article/archive/donald-trump-government-shutdown-screwing-workers/>
- NPR. (2017, 20.januar). *President Trump's Inaugural Address, Annotated*. NPR. Hentet fra <https://www.npr.org/2017/01/20/510629447/watch-live-president-trumps-inauguration-ceremony>
- NRK. (2020, 6.oktober). *Den amerikanske drømmen* (Sesong 1, Episode 1) [TV series episode]. I *UXA - Thomas Seltzers Amerika*. <https://tv.nrk.no/serie/uxa-thomas-seltzers-amerika>
- O'Harrow Jr., R., & Boburg, S. (2016, 17.juni). *The man who showed Donald Trump how to exploit power and instill fear*. The Washington Post. Hentet fra <http://www.economicstvoodoo.com/wp-content/uploads/2016-06-17-Roy-Cohn-The-man-who-showed-Donald-Trump-how-to-exploit-power-and-instill-fear-Studio-54-Trump-never-knew-The-Washington-Post.pdf>
- O'Leary, F. (2020, 25.april). *'NOT WORTH IT' Trump blames 'hostile questions' for axing press briefings – days after saying injecting disinfectant could kill virus*. The Sun. Hentet fra <https://www.thesun.co.uk/news/11482206/trump-hostile-questions-media-coronavirus/>
- Pecker, G. (2019, 3.oktober). *The Mafia Style in American Politics*. The Atlantic. Hentet fra <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/10/roy-cohn-mafia-politics/599320/>
- Politico. (2016, 22.juni). *Full transcript: Donald Trump NYC speech on stakes of the election*. Politico. Hentet fra <https://www.politico.com/story/2016/06/transcript-trump-speech-on-the-stakes-of-the-election-224654>
- Politico. (2016, 21.juli). *Full text: Donald Trump 2016 RNC draft speech transcript*. Politico. Hentet fra <https://www.politico.com/story/2016/07/full-transcript-donald-trump-nomination-acceptance-speech-at-rnc-225974>
- Politico. (2016, 27.august). *Transcript: Donald Trump's full remarks in Des Moines, Iowa*. Politico. Hentet fra <https://www.politico.com/story/2016/08/full-text-trump-227472>
- Politico. (2020, 19.november). *What Trump Showed Us About America*. Politico. Hentet fra <https://www.politico.com/news/magazine/2020/11/19/roundup-what-trump-showed-us-about-america-435762>
- Politics Stack Exchange. (2018). *Why do Americans care so much about their constitution?* Politics Stack Exchange. Hentet 14.mars 2021 fra <https://politics.stackexchange.com/questions/26581/why-do-americans-care-so-much-about-their-constitution>
- Quemado Institute. (2016, 14.oktober). *Transcript: Donald Trump Speech in West Palm Beach Florida, October 13, 2016*. Quemado Institute. Hentet 14.mars 2021 fra

- <https://quemadoinstitute.org/2016/10/14/transcript-donald-trump-speech-in-palm-beach-florida-october-13-2016/>
- Raknes, K. (2012). *Høyrepopulismens hemmeligheter*. Spartacus forlag AS. 978-82-430-0662-1
- Rasmussen, E. (2021, 17.januar). *Trump's supporters see him as a messiah. What does it mean for Christians to try and love them—and him?* America The Jesuit Review. Hentet fra <https://www.americamagazine.org/faith/2021/01/17/trump-supporters-christianity-messiah-239736>
- Ravik Jupskås, A. (2019, 14.august). *Populisme*. Store norske leksikon. Hentet 28.mars 2021 fra <https://snl.no/populisme>
- Reilly, K. (2017, 28.november). *Access Hollywood Hits Back After Report that President Trump Says Leaked Tape Is Fake*. Time. Hentet fra <https://time.com/5038934/donald-trump-access-hollywood-authentic-tape/>
- Retorika. (2016, 1.november). *Hva er retorisk analyse?* Retorika. Hentet 20.februar 2021 fra <https://retorika.no/2016/11/01/hva-er-retorisk-analyse/>
- Ring, T. (2016, 16.august). *Roy Cohn and Donald Trump: Mentor and Protégé*. Advocate. Hentet fra <https://www.advocate.com/election/2016/8/16/roy-cohn-and-donald-trump-mentor-and-protége>
- Ringgaard, A. (2016, 4.november). *USA har en stolt tradisjon for populisme*. forskning.no. Hentet 29.mars 2021 fra <https://forskning.no/utenrikspolitikk/usa-har-en-stolt-tradisjon-for-populisme/386479>
- Rizzo, S. (2018, 19.november). *President Trump's crowd-size estimates: Increasingly unbelievable*. The Washington Post. Hentet fra <https://www.washingtonpost.com/politics/2018/11/19/president-trumps-crowd-size-estimates-increasingly-unbelievable/>
- Roberts-Miller, P. (u.å.). *Characteristics of Demagoguery*. Patricia Roberts-Miller. Hentet 2.april 2021 fra <https://www.patriciarobertsmiller.com/characteristics-of-demagoguery/>
- Rothman, L. (2016, 28.mars). *The Long History Behind Donald Trump's 'America First' Foreign Policy*. Time. Hentet fra <https://time.com/4273812/america-first-donald-trump-history/>
- Ruper, A. (2019, 18.juni). *Trump still refuses to admit he was wrong about the Central Park 5*. Vox. Hentet fra <https://www.vox.com/policy-and-politics/2019/6/18/18684217/trump-central-park-5-netflix>
- Sardarizadeh, S., & Lussenhop, J. (2021, 10.januar). *The 65 days that led to chaos at the Capitol*. BBC. Hentet fra <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55592332>
- Sentell, E. (2017). *The Art of Polarizing Ethos: An analysis of Donald Trump's Campaign Rhetoric*. Relevant Rhetoric, 8, 20. <http://relevantrhetoric.com/TheArtofPolarizingEthos.pdf>
- Server, A. (2017, 11.april). *Lyndon Johnson was a civil rights hero. But also a racist*. MNSBC. Hentet fra <https://www.msnbc.com/msnbc/lyndon-johnson-civil-rights-racism-msna305591>
- Shafer, J. (2015, 10.august). *Donald Trump, American Demagogue*. Politico. Hentet fra <https://www.politico.com/magazine/story/2015/08/dont-write-trumps-obit-yet-121232>
- Showalter, B. (2019, 26.april). *How has President Trump changed white Christians' views of 'morality'?* The Christian Post. Hentet fra

- <https://www.christianpost.com/news/how-has-president-trump-changed-white-christians-views-of-morality.html>
- Sink, J. (2020, 2. desember). *Trump Failure to Show Empathy on Virus Cost Votes, Parscale Says*. Bloomberg. Hentet fra <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-12-02/trump-failure-to-show-empathy-on-virus-cost-votes-parscale-says>
- Sirevåg, T. (2021, 25. januar). *Andrew Jackson*. Store norske leksikon. Hentet 13. mars 2021 fra https://snl.no/Andrew_Jackson
- Sirevåg, T. (2021, 22. mars). *Harry S. Truman*. Store norske leksikon. Hentet 25. mars 2021 fra https://snl.no/Harry_S._Truman
- Slangit. (2017, 3. april). *Drain The Swamp*. Slangit. Hentet 19. april 2021 fra https://slangit.com/meaning/drain_the_swamp
- Spring, M. (2020, 23. november). *'Stop the steal': The deep roots of Trump's 'voter fraud' strategy*. BBC. Hentet fra <https://www.bbc.com/news/blogs-trending-55009950>
- Stoknes, P. E. (2017, 26. juli). *Når atferden vår kommer i konflikt med et positivt selvbilde, skaper det et plagsomt ubehag*. Psykologisk.no. Hentet 3. april 2021 fra <https://psykologisk.no/2017/07/nar-atferden-var-kommer-i-konflikt-med-et-positivt-selvbilde/>
- Sullivan, S., & Stanley-Becker, I. (2016, 9. august). *Trump appears to encourage gun owners to take action if Clinton appoints anti-gun judges*. The Washington Post. Hentet fra <https://www.washingtonpost.com/news/post-politics/wp/2016/08/09/trump-appears-to-encourage-gun-owners-to-take-action-if-clinton-appoints-anti-gun-judges/>
- Taibbi, M. (2015, 25. mars). *Donald Trump Claims Authorship of Legendary Reagan Slogan; Has Never Heard of Google*. Rolling Stone. Hentet fra <https://www.rollingstone.com/politics/politics-news/donald-trump-claims-authorship-of-legendary-reagan-slogan-has-never-heard-of-google-193834/>
- The Experiment. (u.å.). *Patricia Roberts-Miller*. The Experiment. Hentet 18. mars 2021 fra <https://theexperimentpublishing.com/tag/patricia-roberts-miller/>
- Thorsen, D. E. (2016, 25. september). *Politisk korrekt*. Store norske leksikon. Hentet 2. mai 2021 fra https://snl.no/politisk_korrekt
- Thorsen, D. E. (2020, 4. november). *Polarisering*. Store norske leksikon. Hentet 28. mars 2021 fra <https://snl.no/polarisering>
- Tikkanen, A. (2021, 7. februar). *Jeb Bush*. Encyclopedia Britannica. Hentet 25. april 2021 fra <https://www.britannica.com/biography/Jeb-Bush>
- Time. (2015, 16. juni). *Here's Donald Trump's Presidential Announcement Speech*. Time. Hentet fra <https://time.com/3923128/donald-trump-announcement-speech/>
- Timm, J. O. (2016, 26. juli). *The 141 Stances Donald Trump Took During His White House Bid*. NBC. Hentet fra <https://www.nbcnews.com/politics/2016-election/full-list-donald-trump-s-rapidly-changing-policy-positions-n547801>
- Timmons, H. (2017, 20. januar). *Trump's dark and threatening first speech as US president has put the world on notice*. Quartz. Hentet fra <https://qz.com/890414/trump-inauguration-a-dark-threatening-first-speech-as-president-promises-to-end-american-carnage-and-put-america-first/>
- Tjora, A. (2018, 20. februar). *Segregering*. Store norske leksikon. Hentet 4. april 2021 fra <https://snl.no/segregering>

- Tranøy, K. E. (2020, 18.juli). *Analyse*. Store norske leksikon. Hentet 12.februar 2021 fra <https://snl.no/analyse>
- Tranøy, K. E., & Zawadzka Persvold, A. (2019, 13.august). *Dikotomi*. Store norske leksikon. Hentet 6.april 2021 fra <https://snl.no/dikotomi>
- Tranås, K.W. (2018). *Balansekunst og retorisk spagat: Hvordan den retoriske situasjonen påvirker politiske partiers formidling av holdninger og verdier*. Universitet i Oslo. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/67256>
- Tuttle, I. (2016, 26.februar). *Yes, Trump University Was a Massive Scam*. National Review. Hentet fra <https://www.nationalreview.com/corner/trump-university-scam/>
- Tyson, A., & Maniam, S. (2016, 9.november). *Behind Trump's victory: Divisions by race, gender, education*. Pew Research Center. Hentet 18.april 2021 fra <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/11/09/behind-trumps-victory-divisions-by-race-gender-education/>
- Vestrheim, G. (2018). *Klassisk retorikk*. Dreyers forlag. 9788282654593
- Wittmayer, A. (2019). *Rhetorical Analysis: George Wallace*. Emerging Writers, 2(Artikkel 12). <https://digitalcommons.kennesaw.edu/emergingwriters/vol2/iss2019/12>
- Worthington, M. (1992). *The Campaign Rhetoric of George Wallace in the 1968 Presidential Election*. I *The Upsilonian*. University of the Cumberland. Hentet fra <http://www.ucumberland.edu/downloads/academics/history/vol4/MarianneWorthington92.html>
- Your Dictionary. (u.å.). *Donald Trump's 10 Most Politically Incorrect Statements*. Your Dictionary. Hentet 17.april 2021 fra <https://www.yourdictionary.com/slideshow/donald-trumps-10-most-politically-incorrect-statements.html>
- Your Dictionary. (u.å.). *Donald Trump's 20 Most Frequently Used Words*. Your Dictionary. Hentet 13.april 2021 fra <https://www.yourdictionary.com/slideshow/donald-trump-20-most-frequently-used-words.html>
- Yousefzadeh, P. (2020, 30.august). *Demagoguery in America*. The Bulwark. Hentet fra <https://thebulwark.com/demagoguery-in-america/>
- Zócalo Public Square. (2016, 30.juni). *What History Teaches Us About Demagogues Like The Donald*. Time. Hentet fra <https://time.com/4375262/history-demagogues-donald-trump/>
- Zurcher, A. (2018, 29.juli). *Why Donald Trump attacks the media*. BBC. Hentet fra <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-45001525>